

గేయాలు

పాఠాశిక, జానపద, సామాజిక

గోపికా హృదయోల్లాసం

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు కౌశిక మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శిక్షపతి

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాలాదేవి

గురు గౌరీమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు పీఠలక్ష్మీంద్ర స్వామి

యోగి వేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతం

గురు శ్రీలింగ స్వామి

గురు లాహిరి మహాశయి

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

గురు హాయి బాలా

గురు ఆరబింద్

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తవేదాంత ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమహార్య

వందే గురుపరంపరాం...

నన్ను “నేను” తెలుసుకోవటానికి

నన్ను “నేను” మార్పుకోవటానికి

“నేను” గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంథాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంథాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంథాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకే దాదాపు 5000 పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా <http://www.new.dli.ernet.in>), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(<https://archive.org>), గూగుల్ వెబ్ సైట్(<https://www.google.co.in>), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(<http://www.microsoft.com>) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంథాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటి, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంథాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in> లేక <http://www.dli.ernet.in>
- 2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: <http://www.sairealattitudemanagement.org>
- 3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: <https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: <https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement>

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంధ వీడియోలు: <https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంథపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2990100028492

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంథముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

SaiRealAttitudeManagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

*** సర్వం శ్రీ సాయినాథ పాద సమర్పణమస్తు ***

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc. X

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Journals
Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title:

Author:

Year: to

Subject:

Language:

Scanning Centre:

[Presentations and Report](#)
[Statistics Report](#)
[Status Report](#)
[Feedback](#) | [Suggestions](#) |
[Problems](#) | [Missing links or](#)
[Books](#)

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

[Click Here to know More about DLI](#) ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
<ul style="list-style-type: none">Rashtrapati BhavanCMU-BooksSanskritTTD TirupathiKerala Sahitya Akademi	<ul style="list-style-type: none">INSA	<ul style="list-style-type: none">Times of IndiaIndian ExpressThe HinduDeccan HeraldEenaduVaartha	<ul style="list-style-type: none">Tamil Heritage FoundationAnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Author's Last Name																														
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Year																														
1850-1900					1901-1910					1911-1920					1921-1930					1931-1940					1941-1950					1951-
Subject																														
Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...																						
Language																														
Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu																						

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్టమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

గోపికా హృదయోల్లాసం

రచన :

అచార్య బొడ్డుపల్లి పురుషోత్తం

చైతన్య విప్లవ

డాక్టర్ కె. గిరిజా అక్కి, యం.ఫిల్., పిహెచ్.డి.

ప్రచురణ :

శ్రీ గిరిజా ప్రచురణలు

ఓ-31, శ్రీనివాసనగర్ - గుంటూరు-6

ఫోన్ : 230086

ముందుమాట

ఇది 'గోపికా హృదయోల్లాస' మనే గేయసల్లాప కావ్యం.

శ్రీకృష్ణ బాలపరమేశ్వర దివ్యసందర్శన సౌభాగ్యంవల్ల గోపకాంతల గుండె రోరోతుల నుండి వెలువడ్డ భావతరంగా లివి.

"మన యచోద చిన్ని మగవాని గనెనట!

మాచివత్తి మమ్మ! సుదతులా!!"

అన్న పోతనార్యుని సురుచిర సుందర వాఙ్మననం ఈ రచనకు ప్రేరణం.

ఇందులోని గేయాలు అధికంగా శ్రీగౌరాంగ, మోక్షసాధని, సప్తగిరి వంటి పత్రికల్లో ప్రచురితాయి. చాల సభల్లో పఠించినవి. ఇప్పు డిట్లా కావ్యరూపం ధరిస్తున్నాయి.

ఇవి మూ దుల్లాసాలుగా వింగడింపబడ్డాయి :

1) ప్రథమోల్లాసం : సందర్శనం : 1-76 పుటలు

2) ద్వితీయోల్లాసం : సముత్సాహం : 77-89 పుటలు

3) తృతీయోల్లాసం : సమాప్తదం : 90-120 పుటలు

ఈ కృతికి 'చైతన్యవివృతి' విరచించింది - మా అమ్మాయి, సౌభాగ్య వతి డాక్టర్ కె. గిరిజాలక్ష్మి. ఈ వివృతి విశేషంగా భాగవత విస్ఫూర్తి కోసమే. బాలకృష్ణు డీమెను, ఈమె కుటుంబాన్ని సదా అనుగ్రహించాలని నా వేడ్కోలు. దీన్ని అర్థశతాబ్దం 'శ్రీకృష్ణ జన్మాష్టమి' వ్రతం ఆనందోత్సాహాలతో ఆచరించి శ్రీకృష్ణ సాన్నిధ్యం చేరిన మా అక్కయ్య కొట్రా వసుమతమ్మగారి కంకితం చేసి ఆనందిస్తున్నాను.

నా వ్యాసంగాన్ని అభిమానించే దంపతులు శ్రీయుతులు డాక్టర్ సుధా నాగేశ్వరరావులకు, సీ. కుసుమకుమారీ తాండవకృష్ణలకు (విజయవాడ) నా అభినందనలు.

దీని ముద్రణంలో అత్యంత శ్రద్ధ వహించిన శ్రీలక్ష్మి ప్రెస్ యజమానులు, సౌజన్యమితులు శ్రీ కాట్రగడ్డ బ్రహ్మయ్యగారికి, వారి కుమారుడు, చిరంజీవి శ్యాంబాబుకు నా నెనరు.

బొడ్డుపల్లి పురుషోత్తం
రచయిత

అతడెవడు? మన కన్నయ

సుందరమగు వస్త్ర వితతి
 అందించెడి వాడెవడు?
 చిన్నపెద్ద జీవరాశి
 కన్నతండ్రి అతడెవడు?
 విచ్చుకొనే నునుమొగ్గల
 కిచ్చు నెవడు సువాసనలు?
 కింకిలమును పిట్టలకై
 మలము నెవ్వ డిరురెక్కలు?
 కొండదొరల కే భవ్యుడు
 నిండుగుండె రొనరగూర్చు?
 సెలయేళ్ళు కెవండు నేర్పు
 సలలితమో న్మృత్యు గరిమ?
 పురులుచిప్ప నెమిలి గవికి
 నెరపు నెవడు రాస్యావళి?
 ఎవడు సాగరాంతరాల
 ప్రవాళములు భద్రపరమ?
 ఎవడు నిర్మలాంబరాన
 పువ్వుమక్కలు చక్కగ్రుచ్చు?
 ఎవడు సూర్యచంద్రాదుల
 ప్రవిహలముగ ప్రకాశించు?
 దృష్టి నిచ్చు నెవడు? తనడు
 స్పృహ చూచి పుంకింపగ?
 శ్రవణద్వయ మెవ డొసంగె
 కవనగాన మాలకింప?
 నిశిత మేధతో పాటుగ
 విశదహృదయ మెవ డమరై?
 ఎవడద్భుత రసన నిచ్చె
 వివిధ రసాస్వాదనకై?
 మంచి దేహ మెవని భిక్ష
 అంచిత పూజాచరణకు?

జానుగ సంకీర్తింపగ
 పాణిపాద కంఠ మొసగె?
 పరితపించు నెవడు సదా
 పరిపరి విధముల మనకై?
 ఎవడు తల్లి? తండ్రి యెవడు?
 ఎవ డత్యం తాత్మీయుడు?
 అత డెవడో నే నెరుంగ
 అతని జాడలు కన్నడు.
 అతడె మన కేడుగడగ
 అతత సంరక్షకుండు.
 అతడే మన రథసారథి
 అతడే మన మహారాంక్ష.
 అతడు లేక మన బ్రతుకులు
 అతి నీరసమై నశించు.
 అతని గూర్చి పాడుకొనుటె
 అతులిత సమ్మోద మహిమ.
 అతని తోడ అడుకొనగ
 ప్రతి జీవికి మహోత్సాహం.
 అత డెవడు? మన కన్నయ
 అతత చైతన్యప్రభువు.
 తలపగానె యతని పేరు
 పులకిత మాపాద శిరము.
 పరవశించిపోవు మనసు
 పరిమళించు నవనాడులు
 సకలేంద్రియ సంతర్పణ
 సుకర మతని సంస్మృతిచే.
 నిఖిల రసామృతమూర్తికి
 సకలము నర్పించుకొనిన
 సార్థకమ్ము మన జన్మలు
 వర్ణిల్లును మన సుకృతము.

అంకితం

అ క్క య్య
కొట్రా వసుమతికి

* * * * *

గంగ లోని తరంగములుగా
పొంగు కష్ట పరంపరలలో
క్రుంగి జీవిత దీర్ఘకాలము
అంగలార్చిన దక్క వసుమతి.

పాదుకొనె కష్టాలు తన కని
వాదులాదిన లాభ మేమిటి?
దైవకృపయే సర్వమను సం
భావనము చేకూర్చుకొన్నది.

కష్ట నిష్ఠురములకు నోర్చుచు
తుష్టిగా భోజనము పెట్టెడి
దతిధి కభ్యాగతుల కీ వసు
మతియె యని పేరందె నగ్రజ.

అర్థమునకై త్రిష్నులైనా
తీర్థయాత్రలు చేసినది, ఆ
సేతు శీత నగోర్వి విధిగా
చేత ముత్సాహమ్ము చెలగగ.

అప్పుచేసిన మాత్ర నేమగు?
 పప్పుకూడు భుజింపవలె నను
 ధర్మమును శిరసావహించెను
 కర్మ సిద్ధాం తానుగుణముగ.

తనకు బిడ్డలు లేని కొరతను
 మనసునకు రానీక పాడును
 లాలి పాటలు, మేలు కొలుపులు
 బాలకృష్ణుని లీల లార్చిని.

భాగవత పారాయణముతో
 భాగవత సంసేవనముతో
 భాగధేయమునే స్మరించుచు
 సాగె నీయమ బ్రదుక దెట్లో.

అరుల శ్రీకృష్ణాష్టమీ వ్రత
 మతి విశిష్టముగా నొనర్చెను
 మధుర మధుర పదార్థ వితతిని
 మధురపతికి నివేదనం బిడి.

అర్థలోపము ధిక్కరించుచు
 అర్థశత వర్షములు, అష్టమి
 వ్రతము నిష్కగ నిర్వహించి, ర
 జిత ప్రతిమను దాన మిచ్చెను.

అక్షవర్తుల నోము దీర్చిన
దక్కురాలని పేరుగాంచెను;
పంచవర్ష ప్రణాళికలు గా
వించుచూ జీవితము నెట్టెను.

రామనామ క్షేత్రమున శ్రీ
రామకోటికి పడగలెత్తెను;
రామకోటి మహోర్జవము లవి
రామముగ దర్శించె వసుమతి.

పెక్కు నామ సహస్రములనే
చక్కగా వర్ణించు నేర్పరి;
ఉపనిషత్తులు శుచిగ విన్నా
ఉపాసించు ననేక మూర్తుల.

ద్వైతముగ జీవించుచూ అ
ద్వైత వాదన నిర్వహించును;
దేహ చాదార్యము చెందుచు
మోహపదు పరమార్థ, ఆర్థని.

ఆర్థ జాడ నెరుంగకే పర
మార్థ ఆర్థని లాభ మేమిటి?
ఆర్థ రానను నిశ్చయ జ్ఞా
నార్థు లెక్కడా కోటి కొక్కరు.

పక్షవాతపు వాతబడినా
 లక్షణమ్ముగ కోలుకొన్నది;
 దృష్టిమాంద్యము వాపుకొన్న అ
 దృష్ట, నారాయణుని కరుణను.

రోగములు పైబడ్డ కొలదిని
 రూగజాలక కోరె దేవుని;
 "పడితి నాజీవిరము దైన్యము
 ఇదుము మరణం బనాయాసము."

మైల కూడు భుజింపనీయక
 కాలు డామెను కనికరించెను;
 ధన్యురా లీ వసుమతమ్మని
 మాన్య లీమెను ప్రశంసించిరి.

లేని యోపిక తెచ్చుకొనగా
 నేనె కర్మాదిక మొనర్చితి;
 తీర్చితిని సాంవత్సరికములు
 కూర్చితిని ముత్యాలసరములు.

బ్రదికీ నప్పదు లేని శ్రద్ధను
 బ్రదుకు చాలింపగా చూపుట
 శ్రాద్ధ కర్మలటంచు మిగుల ప్ర
 సిద్ధ మీ హైందవ మతమ్మున.

ఇట్టి హృదయోల్లాస కావ్యము
అట్టి ధన్యకు సమర్పించెద;
ఆ యశోదాదేవి యశములు
ఈయమకు దక్కంగవలె నని.

బ్రతికి నప్పు డొసంగ నైతిని
కృతిని సోదరి కోర్కె తీరగ;
ఆమె మెచ్చిన దైవకృతి యిది
ఆమె కంకిత మిత్తు గుర్తుగ.

తొలుత రాసిన గీతికలు విని
నిలిపె మది శ్రీకృష్ణ కృతిపై;
సంతు లేదను మనస్తాపము
సుంత యుపశమనమ్ము చెందగ.

పుట్టదా ఏ భాగ్యవంతుల
పట్టిగా నీపాటి కగ్రజ?
తీర్చుకొనదా మనోఽభీష్టలు?
అర్చనలు వ్యర్థమ్ము లగునా?

మక్కువగ 'హృదయోల్లాసము'
అక్క వసుమతి కంకితము గా
వింతు సంతత కృష్ణ భగవ
చ్చింత నావృత పాన చిత్తకు.

మహిత శ్రీకృష్ణాష్టమీ వ్రత
నిహిత నియమాచరణ దీక్షకు
అక్క వసుమతి కంకితముగా
నొక్కి వక్కాణింతు నీ కృతి.

మార లలితా సహస్రాధిక
పూత నామావళి సమస్తము
రసన కొన నర్తించు నగ్రజ
వసుమతికి నంకితం బీ కృతి.

ఉపనిషద్గీతాది శాస్త్రము
ఋషిరమై యున్న సోదరి
కరుణి తాదృశానుమతి వసు
మతికి నంకిత మిత్తు నీ కృతి.

భావనారాయణ స్వామిని
సేవలన్ సంరృప్తి పరచిన
భక్తిమతి శ్రీవసుమతికి నను
రక్తి నంకితమిత్తు నీ కృతి.

వివిధ విధి సత్కర్మ నిష్కల
అవిరథము రుదేదాక వెరపిన
నిరత భక్తుల్యాహమతి కీ
సరస కృతినిడి సుకృతి నయ్యెద.

వ్యాసభగవంతుండు, పోతన
 చేసి రీభాగవత స్పృష్టిని
 సంస్కృతాంధ్రములందు, జనముల
 సంస్కరింప రసోచితముగా.

అందులో సూక్ష్మాంశ మొక్కటి
 అందె నా మది భావ విస్తృతి;
 సుందరముగా సత్యమే పెం
 పొందె వల్లవి గీతములుగా.

'సుప్రభాతం' బనెడి ప్రక్రయ
 సుప్రసిద్ధము, భక్తి సాహితీ;
 బాలకృష్ణుని 'విశ్వనాథుడు'
 మేలుకొలుపె నపూర్వ ఫణిలిని.

"లెమ్ము కృష్ణా! వేగమే లే
 లెమ్ము నీ దీసుప్రభాతము"
 అని రచించితి మేలుకొలుపులు
 మునుపు నేను యశోదసత్తినై.

ఇప్పుడిక గోపికా భావన
 కప్పగింపగ మనోవృత్తిని
 వల్లవీ సల్లాప సరములు
 అల్లుకొనె నుచ్చాంగ నుల్లము.

పోతనార్యుని పద్యతలి నా
చేతమును నుత్తేజ పరుపగ
ఏతదద్భుత శిశువుపై ను
ద్భూత మీ సల్లాప కావ్యము.

బాలపరమేశ్వరుని గాంచెడి
లాలసను శ్రీ గోపకాంతలు
పలికి రాక్కరి కొక్కరిగలి
పంపు చిందెడి తంపు లెన్నో.

అద్భుతపు శిశు దర్శనముచే
ఉద్భవించిన మహానందో
ల్సాహ మతులగు గోపికాతలి
ఊహ లీ ముత్యాల సరములు.

గోపికా హృదయోల్లాసపు
తీపి రుచి చూపించు యత్నము
నోపినంత కొనర్చితిని, నన్
పైపుడి! శ్రీకృష్ణ భక్తులు.

గోపికంతో సాటి రాగం
గోపికంపై మేటి యనదగు
ప్రేమ తీవ్రోత్కంఠ భక్తులు
ఆ మహర్షికి లేరికెవ్వరు.

సందర్శనం

అద్భుతంబగు వార్త - శిశువది
యుద్భవించెనటే! యశోదకు;
నవ్వుకొంటిమి నాపచేనని
ఇవ్విధాన ఫలించె నారా!!

గోపురెల్లను రాత్రి యంభా
రావములు గాపించె వేడుక;
భువికి దిగె నే యపూర్వార్భుత
దివిజ రోకాతీత చేతన ?

తరలి రండో! సుదతులారా!
ఆరయ తల్లిని, పునర్జన్మను;
చూరమే యా బిడ్డ యెవరో!
చేతముల నుప్పొంగజేయునో ?

ఏం చేసెద రింత తడ విపు ?
డేల మీకి యలంకారము ?
తెవరి మెప్పుకు వలపుకే యీ
వివిధ శృంగారాతిశయములు ?

ఇప్పుడు పుట్టిన శిశువుపై మీ
కప్పుడె యింతటి ప్రేము డేటికి ?
ఎదిగి నప్పుడు క్రుమ్మరింపుడి
ఎదల గల రాగాబ్ధి మణులను!!

వచ్చు నెన్నో సమయములు, ఈ
 వచ్చు కానుక లనేకమ్ములు;
 ఇప్పుడు త్వరగా చూచి వత్తము
 అప్పుడె బారెడు ప్రొద్దు పైబడె.

అంత దనుకను నోపజాలక
 సుంత సింగారించుకొంటిమి;
 పట్టి జూడగ పోవునప్పుడు
 పట్టి చేతుల నేగ దగునే ?

పెండ్లి నడకల జాగుసేయకు
 డిండ్ల కిప్పుడె తిరిగి రావలె;
 ఊరకే మన యత్తమామలు
 నేరములు మోపంగ జాణలు.

ఒక్క పనికే నుపకరింపరు
 మెక్కి నీలిగి కూరుచుందురు;
 ఎక్కడెక్కడి వావి వరుసలు
 చక్కబెట్టెడి పుణ్యమూర్తులు.

* * * * *

వింటిరే! లోచెవిని నెమ్మది
 మింట వంశీవేద నాదము ?
 నింగి నంతయు నావృతం బు
 త్తుంగ కాంతి చ్చటలు కంటిరే!!

మెల్ల మెల్లగ పిల్ల గాలులు
ఉల్లముల నుయ్యాల లూపును;
పూల పగిదిని వాన చినుకులు
రాలు, సకలము శుభోదర్శము.

మింట నచుగో! గరుత్మంతుడు
ఇంటిపై తిరుగాడు చుండెను
మహోల్లాసముగా ధ్వనించుచు;
మహానంద పవిత్ర గృహ మదె.

పలుకు రుచిరాగతము, పుంస్కో-
కిలము లవి సహకార శాఖల;
నెమిలి గము లవె పురులు విప్లవ
క్రమముగా నర్తించు ముంగిట.

'రాచ! రాచా!!' యనెడి కోకిల
రేమి యాలాపించు నికపై ?
'క్షణ! కృష్ణా!!' యనుచు రక్తిని
విష్ణు సంకీర్తనము సల్పునా ?

పొన్న పొగడల చెట్లపై కూ
ర్చున్న వపిగో! ద్విజము రెన్నో!!
క్రొత్త గీతాల్ పాడగా గొం
తెత్తి యుత్సాహించుచున్నవి.

కడు పచేళిమ చూత ఫలముల
బొడుచు నదె శుక వితతి చూడరె!
శుక ముఖామృత రసము గ్రోలగ
ప్రకృష్టోత్కృంతితులు రసికులు.

పద్మ సంతతి యశోదాంగన
సద్మమున శిశురూపు దాల్చిన
కారణముననో ? భ్రమర తతి ఝం
కారములతో నిల్చె వాకిట!!

నంద గృహ మానస సరస్సును
జెందె గగనము నుండి హంసలు;
నంద గృహ మిది కాదు, సకలా
నంద ప్రకృతికి సుందరాకృతి.

వాద్యములు ఘోషించుచున్నవి
హృద్య భావ సమైక్య రీతులు;
జనము నంద ప్రశంసకై ప్రాం
గణమునన్ క్రిక్కిరిసి చేరెను.

అరుగుదురు యువ గోపు లరుగో
పెరుగు దుత్తలు, పాల కడవలు
సరస గొని, తగ వరస లాడుచు
నెరపగా నవ వసంతాలను.

సకల జగదానంద మిక్కడి
ప్రకృతిలో లాస్యములు సేయును;
జనన మందిన దాది ప్రజమున
కనము విన మీరీతి సందడి!!

* * * * *

అద్భుతము - మగబిడ్డడే! యిత
చుద్భవించెను, మన యశోదకు;
సుందరోజ్జ్వల నీలమణి మన
కందె యనురాగములు చిందుచు.

ఇమ్మహాద్భుత బాలు డీగతి
ఇమ్మహాస్థలిపై జనింపగ
ఎంత తీవ్ర ప్రసవ వేదన
ఇంతి కనుభవ మైనదో గద!!

వేదనము లేనిదే స్త్రీలకు
లేదు చరితార్థమ్ము సుదతీ!!
అపనయింపగ చూడ రాదా
తపన, తప్పదు రాణికైనను.

కన్నదే మన యశోదా సతి
చెన్నుగల మగ చిన్ని బిడ్డను;
కన్న కనవలె నిట్టి కన్నను
ఎన్ని జన్మము లెత్తియైనా.

ఎవరు పోసిరా పురుడు తల్లికి ?
ఎవరి హస్త ప్రశస్తియో! యిది ?
ఆదిశక్తియె వచ్చెనేమో
దాదిగా నీ యశోదమ్మకు ?

ఆడపిల్లే పుట్టునని మన
మాడుకొంటిమి నిన్న మొన్ననో!!
ఇంతలో నెట్లాడిపడెనో ?
వీరితగా మగబిడ్డ డీగతి!!

గర్భమది పదినెలలు చన నా
విర్భవించును ఉవిదయే యని
పెద్దలాడెడి సుద్ది యిట్లు వి
రుద్ధమాయె నిదేమి మాయయె ?

మారు మాటుగ నెవరి బిడ్డో
చేరెనేమో విచారింపుడి!
అప్పుడప్పుడు జరుగు నిట్టివి
చెప్పలేమే విధి విలాసము!!

నోటి దురుసున పల్కకే ఈ
లాటి మాటలు, విన నసహ్యము;
అలకింపదులే యశోదని
ప్రేమకే నీ నోరు నొప్పగ.

బోటులకు నువ్వుగింజ నానదు
 నోట నను నానుడికి ఈ నీ
 మాటలే తగు నిదర్శనమా!
 ఏటి కి వ్యర్థ ప్రలాపము ?

గోడలకు చెవులుండు, నీ వి
 ట్లాడు మాటలు నిరాధారము;
 కూడదే పిన కిం వదంతులు;
 వీడు మన్నకై యవతరించెను.

ఒక్క చిన్నియ దక్క, తక్కిన
 వెక్కుడుగ పరికింప నాడువె!
 ఏల మారెనొ బ్రహ్మ మన నీ
 లీల మగవానిగా జేసెను ?

ఆదు చిన్నియ యిన్నవాడే
 ఆదుకొనునే యాదు జనముల;
 ఆదు మగ భేదా లెరింగెడి
 ప్రోడ గాబో డీకుమారుడు.

ఆదు పోలిక లెక్కువగు మగ
 వాడె మన కతిప్రీతిపాత్రుడు;
 ఇతనితో క్రిడించుటే మన
 కతివలరా! భావి భాగ్యము.

బ్రహ్మ కరుణామయుడు, మన కి
బొమ్మ నిట్లాధార మొసగెను;
పరమ చైతన్యాకృతీతడు
కొరతలే లేకుండ జేయును.

రాత్రి పుట్టిన బిడ్డ కింతటి
గాత్ర మొదవుట యబ్బురము గద!
అంతుపట్టని మాయ, యీ వృ
త్తాంత మంతట నలము కొనెనో!!

మాయ గీయను మాట లేటికి ?
మాయ క్రమ్మని చోటు గలదే ?
మాయగా జీవించి క్రమముగ
మాయగానే మాయమౌదుము.

క్షణ క్షణమును గల్గు మార్పులు
గనుడి సూక్ష్మక్షిప్తకను శిశువున;
వామనున కితడేమి యగునో ?
భూమి గగనము నాక్రమించునో!!

మాట లప్పుడె ఆలకించును
బోటులాచా! పలుకరింపుడి;
చూపుడీ మీ జాణతనమును
పాపడని సంకోచపడకుడి.

బాలకుని దర్శించు మాత్రన
 లీలగా విస్ఫూర్తి గాంచును
 మన్మతో విస్మృతిని జెందిన
 జన్మ జన్మల వాసనా తలి.

పూర్వ జన్మల వాసనల్ మది
 పర్వ వచ్చును; పింత గాదిది;
 బాలకుడు గాపింప నేర్చిన
 లీలలే దర్శించు నా మది.

చిన్ని మగవానినే యిచ్చిన
 సన్నుతాంగిని మన యశోదను
 పోల్చదగు కౌసల్యతోనో!
 నిల్చదగునో! యదితి ప్రక్కనె!!

మహాసౌభాగ్యమ్ము మనదే!
 మహానంద మనంగ మనదే!!
 మహోదాత్తుని గాంచినారము
 మహానందాంగనా డింభకు.

కాడు పిల్లడు - పిదుగు చిచ్చర!
 కాడు గొల్లడు - గోవిందుండే!!
 కాడు పాపడు - పాప పానుపు!
 కాడు కేవల నరుడు - శ్రీహరి!!

కృష్ణ పక్షము, అర్ధరాత్రిని
కృష్ణ దృష్టిమి నవతరించెను;
పిష్టమూర్తికి మారు రూపై
తృష్ణ దీర్చు ముముక్షు కోటికి.

ఇతడు విశ్వాకర్షకుండగు
కతమునను శ్రీకృష్ణు డందము;
ఎన్ని నామము లితని కగునో
అన్నిటిని సార్థక మొనర్చును.

సర్వ పాపధ్వంసె యీతడు
సర్వ దోషవిదూరు డీతడు
పరగు సత్యానందమయమౌ
పరబ్రహ్మము నీత డనగా!!

ప్రకృతి యీతడు, పురుషు డీతడు
సకల భూతశరీరు డీతడు;
సర్వ శక్తియుతుండు, కాలము
సర్వమయుడు, ననశ్వరుండగు.

కృష్ణుడే యని కాదె, యితనిని
'కృష్ణమా!' యని పిల్చుకొందము;
'అమ్మ!' యను ప్రేమార్ద్ర వాచక
మిమ్ముగా సరిపోవు చేర్చగ!!

సహస్రాధిక నామములతో
అహరహము పూజార్తు డీతదు;
ఇహ పరమ్ములు పీని వలననె
బహుముఖం ఫలించు నికష్టె.

జనన తిథి నక్షత్ర వారము
లనువుపడ దైవజ్ఞ మౌళులు
నిర్ణయమ్ముల నే మొనర్తురా ?
దుర్నిమిత్తము లేమి కలుగునొ ?

నిసేని బుట్టిన శిశువు గావున
నిశాచరులను రూపుమాపునొ ?
ఆహవించిన అవని పతినే
ఊహకందని రీతి చంపునొ ?

ఎవరి పోలిక లితని కేర్పడె ?
ఎవరు నిర్ణయవేత్త లిత్తరి ?
ఇతని పోలిక లన్ని యితనివె
ఇతని కేతడె సాటి, మేటియు.

ఇతని జన్మము కథమునను మన
బ్రతుకులకు నచ వసంతాలే!
మోదువారిన జీవితాలకు
పోదుములు పొడగట్టగలవే!!

ఎన్ని లీల లొనర్చు నీ ఘను ?
 డెన్ని మాయలు చేసి చూపునా ?
 అన్నిటిని దర్శింప మన కి
 కన్ను లేగతి రెండు చాలును ?

సార హీనములైన మన సం
 సారముల కిక సార మొదవును;
 సారసాకారుండు కరుణా
 సారమును పర్చించు మనపై.

నెమిలిపించుము తలకు కట్టుడు
 క్రిములు, పాములు తిరుగ విచ్చట;
 దుష్ట గ్రహముల నిగ్రహింపగ
 శ్రేష్ఠమగు తాయెతుల్ చుట్టుడి.

మొరటు తాయెత్తులను గట్టిన
 బరువు మోయగలాడె పిల్లడు ?
 తులసి దళముల మాలగట్టుడి
 గళము సుభగాలంకృతం బగు.

తులసి మొక్కలు పెంచుడీ! కా
 వలసినన్ని దళాలు దొరకును;
 పూలకన్నను తులసి దళముల
 మాలకే గుణ మధిక మందురు.

తులసి మొక్కలు పెద్దవగుచో
తులసి పూసల మాల లేర్పడు;
అప్పుడు మనపై వార్ధకము పడు
జప మొనర్చగ నుపకరించును.

ఇతని గళమున తులసి సంతో
భితము గావున 'కృష్ణతుల'నగు;
వేరు తులసికి 'లక్ష్మీతుల'నను
పేరు ప్రఖ్యాతులు లభించును.

తులసి దళమున కమిత మహిమము
కలుగు నీతని గళాసత్తిని;
మిన్నగా తులతూగు బంగరు
కన్న తులసికె యీ మహాత్ముడు.

తులసి దళము ప్రసాదముగ గొన
కలుగు రక్త విశుద్ధి వేగమె;
తులసి తీర్థము పుచ్చుకొనగా
తొలగు ప్రాణము తిరిగి చేకురు.

ప్రజమునకు 'బృందావన'మ్మను
ప్రజా వ్యవహారమ్ము కల్గును;
గోప గోపీ బృందమున కిది
ప్రాప్తుగా 'బృందావనం' బగు.

సరస్సులలో నెట్ట కలువలు
 విరివిగా వికసించు, తెండిటు;
 దండకట్టి యలంకరితము
 నిండుగా మన నల్లనయ్యను.

పొగడ పూవులు దండ గ్రుచ్చుడి
 మిగులుగా వాసించు నయ్యవి;
 పొన్నపూవుల కేమి తక్కువ ?
 మిన్నగా తోరణాల్ గట్టుడి.

పాల కడలిని వీడి వెన్నుడు
 పూలకై యీ భువిని జేరెనె ?
 దివిని గల మేల్ పూల చెట్లను
 భువిని నాటునొ యీ ప్రబుద్ధుడు ?

దివిని మించిన దన్ని విధముల
 భువీయె యని తా నిరూపించునొ ?
 పాల కడ లిట స్పృష్టి సేయగ
 పాల కడవలు పగులగొట్టునొ ?

కట్టుడీ మీ నేర్పు కొలదిని
 పట్టు దట్టిర్ పట్టి కోసము;
 మువ్వ గజ్జెలు, పైడి మొలనూల్
 నివ్వటిల్లిక యశోదాజ్ఞను.

తిలకమును ఫాలమున దిద్దగ
వలయు, కస్తురి సేకరింపుడి;
శుభముగా వక్షస్థలము కౌ
స్తుభముతో శోభింపజేయుడి.

కరము మెల్లన చాపుచుండెను
మురళి తెమ్మను సూచనేమో!!
పురుటి శుద్ధికి పిదప సర్వా
భరణములు సమకూర్చ దగునే!!

మురళి గొని ప్రాణానిలమ్మును
బొరింబొరి పూరించి మనలను
దరికి జేర్చుకొనంగ జాలిన
పరమ మాయోపేతు డీతధు.

హారకుండల భూషణావళి
తోరముగ జేయించు లోపల
రకరకమ్మల పూల మాలలు
ప్రకటితాలంకృతు లొనర్తము.

పూల పూజలు విగ్రహాలకు
ఏలనే చైతన్యమూర్తికి ?
మెత్త మెత్తని మన యెడందలు
పొత్తికలు కావించు టుచితము.

ఇచ్చమెయి బల్ మంచి మంచివి
 గుచ్చుడీ ముత్యాల సరములు;
 నలుపుపై తెలుపెట్లు పాసగునొ
 కలయ జూతము కనుల కింపుగ.

ఇతని పుట్టుక పాడి పంటలు
 అతులితమ్ముగ వృద్ధి గాంచును;
 ఇతని కవి నైవేద్య మొసగిన
 కతమునను మన కబ్బు ధన్యత.

అన్ని భాగ్యము లిట్టు లేర్పడ
 సన్నతాంగికి నందపత్నికి
 దశదిశా పరిరంభమౌ ఘన
 యశము చేకురు నిక యశోదకు.

ఎట్టి గాఢ తపః ఫలంబో!
 ఇట్టి లోకోత్తర కుమారుని
 పడసెనే ఘన యశోదాసతి
 పడతు లంద రసూయపడగా.

ఎందుకో కుడికాలు నీగతి
 ముందు ముందుకు రాగుచుండెను ?
 అందజేయు ప్రయత్నమే యిది
 సుంద రాంగుష్ఠమ్ము నోటికి!

మజ్జీయాకున పవ్వళింపగ
కుజ్జునికి ఆహ్లాదమేమో ?
నోటి కందెను బొటనవ్రేలిక
బోటి! తే, వటపత్రమును వే.

తెప్ప వాల్చక చూచు నల్లై
చెప్ప పిత డనిమిషుండేమో ?
చప్పరించుచు నుండె నోటను
చిప్పిలునో! యమ్మతంపు బిందులు ?

వాడి చూపులతో ముఖాలను
గాఢముగ పరికించుచున్నా
డితని కెవ్వతె ప్రియతమంబో ?
అతులగతి ఆరాధనీయమే ?

ఇంతలేడీ బాలకుడు, కన
నెంత నిశితం బితని చూడ్కులు ?
చూపులో ప్రేమాబ్జు లింకును!
ఏపుగా తత్త్వాబ్జు లుబుకును!!

చూపులివి భాషింపగలవే!
చూపులివి బోధింపగలవే!!
చూపులివి రమియింపగలవే!
చూపులివి దమియింపగలవే!!

ఎందుకే యీ సుందరాంగుడు
మందహాసము చిందు మనపై ?
కూపగత మండూకముల గన
పాపనికి పరిహాస మేమో ?

బాలకుని వీక్షించు కొలదిని
ఏల యీ పులకాంకురమ్ములు ?
పూర్వ జన్మ స్మృతి విభూతులు
పర్వి యెద నుప్పొంగ జేయునా ?

ఇతడు మన్మథ మథను డగునే ?
ఇతడు నారీ జనాక్షరకు
డితడు పులకిత ప్రకృతి గాత్రుడా ?
ఇతడు సుందర సత్య శివుడా ?

ఇతని దరహాసములు గ్రోలగ
మతులు కల్మాషరహిత మగునే ?
ఇతని ప్రేమామృతము జుజ్జుగ
వ్రతా చరణ మవశ్య మగునే ?

ఇతడు మన కరచేతి యుసిరిక
ఇతడు మన ముంగొంగు బంగర
మితడు మన ముంజేతి కంకణ
మితడు మన సర్వోపహరము.

ఇత దనంతశ్రీ, మహార్హదు,
 ఇత దనీశుడు, అనంతాత్ముడు,
 ఇత దమోహుం దసంఖ్యేయుం
 డిత దశోకుడు, సుస్మితశ్రీ.

ఈత దరవిందాక్షు దర్కుడు
 ఈత డేకుం డేకపాదుడు
 ఈత దప్రతిరథు దఖందుడు
 ఈత దమృతుం డాదిదేవుడు.

ఈత దచ్యుతు దచలు దజితుడు,
 ఈత దనలుడు, అనిర్విణ్ణుడు,
 ఈత దనిలుం దణువు, శాంతుడు
 ఈత దక్షరు దనఘు దనయుడు.

ఈత దుగ్రు దుదీర్ఘ దూర్జిత
 దూర్ధ్వగుం దుత్తముడు, భానుడు
 ఇత దుపేంద్రుడు, ప్రసన్నాత్ముడు,
 ఇత దభిప్రాయుండు, ఇష్టుడు.

ఇతదు కపిలుడు, కవీంద్రుండును
 ఇతదు కవి, కారణుడు, కాలము,
 ఇతదు కుముదుడు, కృతజ్ఞుండును,
 ఇతదు క్షేత్రజ్ఞుండు, గుప్తుడు.

ఇతడు గహనుడు, గురుడు, గోహితు
డితడు జననుడు, జయుడు, జీవుడు
ఇతడు జ్యేష్ఠుడు, దుర్లభుండును
ఇతడు ధర్ముడు, ధర్మి, ధన్యుడు.

ఇతడు నిష్ఠుడు, నేత, నేయుడు
ఇతడు పవనుడు, పురాతనుడగు;
ఇతడు పురుషోత్తముడు, పూర్ణుడు,
ఇతడు పురుజితు, ప్రకాశాత్ముడు.

ఇతడు ప్రణపుడు, ప్రభువు, ప్రభవము
ఇతడు బ్రాహ్మియు, బ్రాహ్మణుండును,
ఇతడు భీముడు, మహాభాగుడు,
ఇతడు యోగీశుండు, యోగము.

నిత్య ముక్తుడు, నిర్వికారుడు,
నిత్య శుద్ధుడు, నిష్ప్రపంచుడు,
నిత్య తృప్తుడు, నిరాబాధుడు,
మృత్యు మథనుడు, సంశయఘ్నుడు.

మహామంత్రుడు, మహాతంత్రుడు,
మహాయంత్రుడు, మహాసనుడును,
మహాయాగ క్రమారాధ్యుడు
మహాభైరవ పూజితుండగు.

ఇతడె యగు లావణ్య శేవధి
ఇతడె పో రసశేవధియు నన;
ఈతడే రాకేందు వదనుడు
ఈతడే రాజీవ నేత్రుడు.

అన్ని నామము లితనివే, వే
రెన్నో నామము లితని కేర్పడు;
ఎన్ని పేర్లెర్పడు నేమగు ?
కన్న డన్ననె తృప్తి జిహ్వాకు.

పెక్కు నామములన్ కుమారుని.
నొక్కి వక్కాణింతు రేటికి ?
మక్కువేలకొ శబ్దములపై
నిక్కమ్మర్థ మెరుంగ నప్పుడు ?

ఒక్క నామము నుచ్చరించిన
చక్కబడు నీరసపు బ్రతుకులు;
క్షుణ్ణ! కృష్ణా!! యన్న క్షణమున
త్తుష్ణ తీరు, ననేక జన్మల.

హాయిగా శ్రీకృష్ణ గానము
సేయుచును సత్కృతు లొనర్చిన
భారమే యనిపించ దీసం,
సార మతి సౌభ్యవహం బగు.

అండదండగ నుండు శ్రీకృ
ష్ణుండు మేరువుకొండ రీతిగ;
ఎండబారిన కొమ్మలకు వే
పండు నవచైతన్య ఫలములు.

“హరే కృష్ణా! హరే కృష్ణా!!
హరిహరీ! శ్రీకృష్ణ! కృష్ణా!!”
అన్న చాలది మహామంత్రము
కన్న మిన్న; తరింపజేయును.

పలుకు మొదటను ‘కృష్ణ’ యనుడీ
పలుకు తుద ‘శ్రీకృష్ణ’ యనుడీ
పనికి ముందర ‘కృష్ణ’ యనుడీ
పనికి తుద ‘శ్రీకృష్ణ’ యనుడీ.

‘కృష్ణ’ యను రెండక్షరము లు
త్కృష్ణమైనవి సకల సృష్టికి;
తలచి తలచి జపింపు డతనిని
వలచి వలచి తపింపు డతనికి.

మనము వీని జపింప నే మగు ?
మనల నితడు తలంప వలదే ?
ఒక్క వైపున ప్రేమ నెలకొన
చక్కగా రస ముప్పలిల్లునె ?

ఇతని ప్రేమించుటే మన పని
 ఇతని కామించుటే యుచితము;
 బదులు కోరదు ప్రేమ నిర్మల
 మెదుర్కొను నడ్డంకు లన్నిటి.

వ్యాజ మైత్రిని నెరపు పూర్వపు
 రాజు కాబో డీ మహాత్ముడు;
 సకల జీవాత్మలను స్వాంశగ
 ప్రకటపరచు సనాతనుండే!!

పడయు నీతని గాలి సోకిన
 జడము లన్ని వినూత్న ప్రాణము;
 కడకు జంతు విహంగ సంతతి
 కడగి యరచును 'క్ష్మణ్' 'క్ష్మణ్'ని.

మురళి చేకొని యీత దూదిన
 పరవశించును ప్రకృతి సర్వము;
 వృక్షశాఖల మీద, క్రిందను
 పక్షి మృగములు పులకరించును.

తాండ వోద్భట లాస్యములతో
 నిండె మున్నీజగము, లికపై
 రాసలీలా నృత్య పద వి
 న్యాస పులకిత గాత్ర, వసుమతి.

యమము, నియమము, విధి, నిషేధము
క్రమము తప్పని యోగి పుంగవు
లందుకొన దుస్సాధచౌ ఆ
నంద మిక మన కందగలదే!!

ఇతడె మన కారాధ్య దైవము
ఇతడె మన కారోచనీయుడు
ఇతడె మన కనందదాయకు
డితడె మన ప్రాణానిలమ్మన.

ఇతని సన్నిధి మనకు పెన్నిధి
ఇతని వాక్కులు రుచిర ఋక్కులు
ఇతని నడరే మనకు మనుగడ
ఇతని గాథరె పురాణావళి.

ఇతని సామీప్యమున నిల్వడి
ఇతనితో సారోక్య మందుడి
ఇతని సాయుజ్యమును బొందుడి
ఇతనితో తాదాత్మ్య మందుడి.

ఈతడే మన తోడు నీడె
ఆతతానందమును గూర్చును;
చేతములు నవ నవోల్లసితము
పూతములునై ప్రవర్ధిల్లును.

ఇతని లీలలు కన్న జనులకు
బ్రతుకులో మాధుర్య మలవడు;
ఇతని బోధలు విన్న జనులకు
బ్రతుకు కళ కీలకము తెలియును.

ఇతని నామ స్మరణ మాత్రన
జితుండగు మన్మథుడు సైతము;
ఇతని గుణ సంకీర్తనము స
ద్గతి సుమా! కైవల్య సిద్ధికి.

కోటి మన్మథ రూపుడే; శత
కోటి సూర్యప్రభాకరుడే !!
నరుల జీవిత రథములకు శ్రీ
కరుడు సారథ్యము వహించును.

తనదు సర్వేచ్ఛా విభూతిని
తనదు జ్ఞానానంద మహిమను
తనదు సకల క్రియాసక్తిని
మనకు పంచు వదాన్య డీతడు.

ఈ మహాద్భుత శిశువు దర్శన
మే మహోన్నత తపః ఫలమో!
ఈ మహా చాక్షుష క్రతువును
ఏ మహాత్ములు, మును లొనర్చిరె?

ద్వాపరము శిశు పీతడని మీ
 రోపకుడి చింతింప మదిలో;
 గోరోకపు నిత్యకృష్ణుడె
 భూరోక నివాసి యాయెను.

ప్రకృతి మాతకు ముద్దు బిడ్డని
 సకల లక్షణ లక్షితుని, సుతు
 కన్న కతమున పున యశోదకు
 పిన్నగా నెన రుంచవలెనే.

ఎంత సత్యం బెంత శివమో!
 ఎంత సుందర శిశువా! కాంచుడి!!
 ఏ మహాచైతన్య వాహిని
 ఈ మహీస్థలి కవతరించెనో ?

ప్రకృతి యెంతటి తప మొనర్చెనో ?
 సుకృతి యీ శిశు వవతరింపగ!
 ఏ యమో ఘాతాంక్ష ఫలమో
 ఈ యపూర్వాన్తర మణి గన!!

ఇతడు విష్ణువు, బ్రహ్మ యితడే!
 ఇతడు శివుడన; ఇంద్రు డీతడే!!
 ఇతనికే మన యెల్ల పూజలు
 వ్రతఫలా లర్పింపవలెనే!!

నాల్గు మోములు రేని నలువయె!
 కల్లు చేతులు రెండు, వెన్నుడె!!
 కన్ను నొసటను దాచు శివుడే!
 కన్న యందరి కన్న మిన్నే!!

చతుర్విధ పురుషార్థ సాధన
 మతుల నిక పరమార్థ పదవికి
 ప్రేమ భక్తిని పంచునే యీ
 సామగాన రసార్థ హృదయుడు.

మందహాసము చిందులాడు ప
 సందు పాపని ముద్దు గొనరే ?
 గుత్తగొనె సౌందర్య మీతడే!
 యెత్తిపోతల యితని ప్రేమము.

ఎందుకే యీ రెండు కన్నులు ?
 సుందరాంగుని చూచు కొరకే!
 తీరదే యొడలంత కన్నుల
 పార జూచిన నేత్ర దాహము.

ఎందుకే ఈ రెండు పెదవులు ?
 నందనుని ముద్దాడు కొరకే!
 ఎందుకే యీ రెండు బాహులు ?
 నందనుని బంధించు కొరకే!!

పూర్వ జన్మములం దొనర్చు న
 పూర్వ పుణ్యఫలంబు దక్కెను;
 ఇట్టి చిన్ని కుమారు గాంచిరె
 యెట్టి స్త్రీ లీరేడు జగముల ?

రేక రేక జనించె బంగరు
 సోకుగాడు సుతుండు తనకని
 సోకునిక మన యశోదాంగన
 వాకులో గరువంపు రేఖలు.

పువ్వు పుట్టగ పరిమళించును
 నవ్వు లెగయగ కలయ జిమ్మును;
 పట్టరేమే రెండు చేతుల
 పట్టి నిదె! చేపట్టి యెత్తుదు.

త్రాళు ధూయల పాతవడ్డవి
 బాలకుని మోయంగ జాలవు;
 మన మనస్సును ఊయలను, కా
 మన యనే పాశముల గట్టుడి.

పాదములలో శంఖ చక్ర గ
 దాది ముద్రలు పాదుకొన్నవి!!
 విష్ణు వీగతి జగద్రక్షణ
 కృష్ణుడై జనియించె నేమో!!

గోలోకపు నిత్య కృష్ణుడె
భూలోక విలాస కృష్ణుడు
గా సముద్భవమందె జగతిని
రాసలీలోల్లాస మొసగగ.

ఇతడె పో, బ్రహ్మణ్య దేవుడు,
హితుడు గో బ్రాహ్మణుల కీతడు;
ఇతడె సర్వజగద్ధితాత్ముం
డితడె గోపిందుండు కృష్ణుడు.

ఏ మహాహ్లాదైక శక్తికి
ఈ మహద్భూత శిశువు ప్రతినిధి?
ఆ మహా నేతృత్వమున మన
బాము లిక రస ముగమగునే.

ముందు తన హ్లాదిని జనింపగ
నంద గృహ మీతండు సేరెనె ?
ఎవ్వ రాహ్లాదైక రూపిణి ?
అవ్వరూధిని 'రాధ' యేనా ?

ఎందరెందరో సుందరీమణు
లిందు గుమిగూడంగ నీతడు
ముందుగా తన వాడి చూపుల
నందుకా లక్ష్మించె రాధను!!

పలుకు డిప్పుడే రాధ నామము
ఉలికిపడు బాలుండు, చూచుడి!
ఉలికిపడుటే కాదు, దేహము
పుంకితము, చైతన్య దీప్తము.

రాస జగదీశ్వరుం డీతడు
రాస జగదీశ్వరియె రాధిక
కలసి పునతో రాస నృత్తము
సలుప బ్రహ్మానంద మొదవును.

వివిధ తనుగత మహాగ్రంథులు
వివృత మగు నీ తను స్పర్శను;
మహాభావావేశ మహిమను
మహీతలమే సంచలించును.

గుణమయంబగు తనువులే, ని
ర్గుణంబగు నీ తనువు సోకగ;
దేహములపై భ్రాంతి తొంగును
మోహ పాశ పినాశనం బగు.

సకల నర ఋషి దేవ పితృకి
ప్రకటి తోజ్జ్వల లక్ష్మీ మీతడు;
పంచభూతము లితని సన్నల
సంచరించు విధేయతామతి.

పిల్లగ్రోవి నితంఢె యూదిన
 ఉల్లములు రాగాలిశయమగు;
 లక్షలాదిగ గో గణావళి
 లక్షణముగా నాదవశమగు.

వేణు వూదుచు నీత డిక మన
 ప్రాణములు చెరబట్టు నేమో ?
 వెతలబడి మన మతని జేరిన
 కతలు, నీతులు చెప్పి పంపునో ?

ఇతని సేవకు గాదె మన మి
 ట్లతివలుగ జన్మించినారము ?
 ఇంత యింతనరాని భాగ్యము
 ఇంతులకు గలదే మరెందును ?

మనుజమాత్రుడు గాడితం డతి
 మానుషం బవతార మెత్తెను!
 దనుజ భావన రూపుమాపగ
 అనువుగా ప్రేమామృతం బిడ.

అద్భుతా లెన్నెన్నో సల్పగ
 ఉద్భవించిన అర్చకుండో!!
 ఈ మహానందాంగనా సుతు
 నామ మహిమం బెంత చెలగునో ?

ఎంత దివ్యం బితుని నామము ?
 ఎంత దివ్యం బితుని హాసితము ?
 ఎంత దివ్యం బితుని నయనము ?
 లెంత దివ్యం బితుని మూర్ధము ?

ఎంత దివ్యం బితుని చిబుకము ?
 ఎంత దివ్యం బితుని యుదరము ?
 ఎంత దివ్యం బితుని పదములు ?
 అంతటా దివ్యత్వమే కన.

ఎంత వక్రం బితుని భ్రూకుటి ?
 ఎంత గుండ్రని వితుని ముంగురు ?
 లెంత నల్లన యితుని కేశము ?
 లెంత దీర్ఘం బితుని యంగుళు ?

లెంత మధురమో యితుని యధరము ?
 లెంత దృఢమో యితుని జానువు ?
 లెంత నవనవ మితుని కవళిక ?
 లెంత మధురాధిపతి యీతడో!

ఎంత వాడియో యితుని నఖములు ?
 ఎంత తీక్షణం బితుని చూపులు ?
 ఎంత దీర్ఘం బితుని బాహులు ?
 ఇంతవా డేజగతి గలడే ?

ముద్దు గొనుడీ యితని బుగ్గలు
ముద్దు వెట్టుడి యితని ఫాలము
ముద్దు లిడుడీ యితని మూర్ధము
ముద్దులను నుదరమ్ము నింపుడి!!

ఇతని సర్వాంగముల బొదవిన
అతుల చేతనలో రహించుడి!
మథనమగు మన మానసాంబుధి
సుధాప్లావితమగు నెడందలు!!

అందచందా లన్ని పాపని
యందె ప్రబ్బెను సార్థకతకై
అందగత్తియ లంద రీతని
పొందునకు పరమోత్కంఠలు!

శ్రావణపు మేఘమ్మె యీ గలి
పావనము నరరూప మెత్తెను!
భువిని దివిగా మార్చగల నవ
నవోన్మేషపు తేజ మీతడె!!

శ్యామలాంబే మోజువడి యీ
శ్యామలాకరమ్ము దాల్చెనా?
శ్యామలం బొనరించి జగతికి
క్షేమమును యోగమ్ము గూర్చును!

శిశువు గాడు, రమేశ్వరుండే!
 విశద జగ దధిశాసకుండే!!
 దుష్ట జనతా శిక్షకుండే!
 శిష్టలోక త్రాత యగునే!!

ఇతని వాక్యే బ్రహ్మ వాక్కుగు
 ఇతని నడలే హంస నడలగు
 ఇతని శ్వాసమే వేణునాదము
 ఇతడే పో! శ్రుతి మనోహరుడు!!

బుడత డీతదు పుట్టుకతమున
 పుడమి గతా లేర్పడును; క్రొత్తగు
 నడలకే క్రొంగొత్తతనములు
 వడిగ నేర్పడు నితని కతమున.

బుజ్జికన్నను చూచితిరి కద!
 బొజ్జ యెంతటి పూర్ణబిందువో!!
 నిఖిల జగములు దీనిలోనే.
 సుఖముగా వసియించు నేమో!!

బాల బ్రహ్మము బొజ్జలో వే
 దాలు వినబడు నాలకింపుడి!
 ఊదుచున్నా రెవరొ వంశిని
 వేద నాదము లలిగమించగ.

కురుల మురువిది గాంచినారే?
 ఇరుల తుమ్మెదగముల మించును;
 నింగి మబ్బులు వీని తలపై
 వంగి తిరుగును, నెమిళు లాడగ.

నాభి - కమలము కన్న మిన్నగ
 శోభితంబగు, చూడు డిదిగో!
 కమలనాభుం డీతడేమో!
 విమల మతి యోజించి యరయుడి.

ఈ కరాంగుళు లెన్నతరమే?
 పైకి మృదులము, లోన కఠినము!
 వేణుగాన విశారదుం డగు
 జాణయగు భూభృత్తు లెత్తగ.

ఎంత ఆంగిక సౌష్ఠవమ్మో!
 సుంత మీరే సంస్పృశించుడి;
 మల్ల వీరులనైన అట్టే
 తల్లడిల్లగ జేయునేమో!!

చెల్లునిక మన సమయ మీతని
 యల్లరులతో నుల్లమలరగ;
 మన నిమిత్తమె యితని రా కిటు
 ఘనముగా కైసేత మీతని.

దృష్టు లూరక నిల్చ బోకుడి
దృష్టి దోషము తగులు నేమో!!
స్పృహతో నిటువంటి పాప డ
దృష్ట; మంతయు మన యద్వైతము.

తల్లి పాలకు బొజ్జ నిండక
తల్లడిల్లునో యేమొ పిల్లడు?
తల్లులారా! మిగులు పాలీ
పిల్లవాని కొసంగి పెంచుడి.

తగునె పాలందరి మోసంగగ?
వగల నారిగ వచ్చి రక్కసి
పాలుగా విసమునే త్రాపిన
బాలకుని బ్రతికింప గలమే?

అమృతమైనా విషంబైనా
సమముగా గైకొనెడి జాణే!
విషము నమృతముగా నొనర్చే
రస విదగ్ధుం డీ కుమారుడు.

శాప సంతప్తులకు నీతం
డోపు గూర్చ విముక్తి; తనచే
చచ్చువారల తేజమును రా
నిచ్చు చేరగ స్వాత్మలోనికి.

'పట్టి నిన్ వధియించు పాపదు
పుట్టె పల్లె'ను నింగి మాటల
కట్టె కంసుడు బెదరి, పిల్లల
మట్టువెట్టగ చూచునేమో?

తలప గుండెలు బ్రద్దలగునే?
కలతపడి క్రుంగును మనస్సులు;
ఈ మనోజ్ఞ కుమారు డేగలి
ఈ మహాపదలెల్ల దాటునో?

బాలునకు పారేమి కొరతే?
వేలవేల్ ధేనువులు లేవే?
పొదుగు లితనికి నివేదించిన
పిదపనే బిడ్డలకు కుదుపును.

తనదు చన్నీతనికి గుడిపిన
వనిత బ్రహ్మనంద మందును;
తనను, తన సర్వస్వ మిచ్చిన
వనిత గోలోకమే యేలును.

కొంచె మెదుగగ నిండు, తదుపరి
సంచరింతము, సతత మాటల;
ఇతని తోడిదె లోకముగ, మన
కితడె సంతత మేదుగడగా.

ఏకపత్నీ వ్రతుడ? లేక అ
నేకపత్నీ వ్రతుం డీతడ?
ఏక నిమిషమునం దనేకుల
నేకరతి లాలించు రమణుడె !

అనేకము నందున్న యేకము
కన రనేకులు స్థూల బుద్ధులు;
బుద్ధి సూక్ష్మత సర్వ మితనికి
సిద్ధమగు, దర్శించు నేకత.

భర్త యన భరియించువాడే!
భర్త లందరి భర్త యితడే!!
అట్టి భర్తగ మనల నిక చే
పట్ట గల డీపట్టి గట్టిగ.

కారలంబడి మ్రగ్గు స్త్రీలకు
వీరు డీతడు స్వేచ్ఛ గూర్చును;
స్వేచ్ఛగా ప్రేమించువారికి
స్వచ్ఛ ప్రణయామృతము పంచును.

ప్రేమలేఖను బంపు పడలిని
క్షేమముగ పెండ్లాడి తీరును;
తిమిని బ్రహ్మిని చేయజాలిన
అమిత మతిమంతుండు బాలుడు.

శరణు శరణని వేడు వారిని
కరుణ బ్రోచు దయాసముద్రుడు;
అహము గ్రుడ్లెగదన్ను వారికి
ఇహమునన్ తత్ఫలము గుడుపును.

ఆర్తితో ప్రార్థించు జీవుల
పూర్తి రక్షణ తా వహించును;
కపట నాటక మాదువారల
చపలతకు తెర దింపగలడే!

జగన్నాటక సూత్రధారిగ
జగత్ప్రాణాకృతులు త్రిప్పను;
రాజనీతి ధురంధరుండును
రాజ తంత్ర నియంత యగునే!

తనను నమ్మిన ప్రియ సహోదరి.
మనసుపడు మనువునే గూర్చును;
అన్న డాంబిక వృత్తి వాపి, ప్ర
సన్నమతి గావింప ఘనుడగు.

ఇతని మాటలు - తత్త్వశాస్త్రము;
ఇతని చర్యలు - ధర్మశాస్త్రము;
ఇతడు సర్వజ్ఞుండు, పూజ్యుడు;
ఇతడు హీను డటన్న తల తెగు.

వెన్న, మీగడ, పాలు, పెరుగులు
కన్ననికి నైవేద్య మీయక
యున్న, వాటి నతండు దొంగిలి
ఎన్ని తిప్పలు పెట్టునోగద!

స్వార్థబుద్ధికి స్వస్తినిడి, పర
మార్థమును చేపట్ట కున్నచొ
ఘోషమే ఘోషింప తా సం
తోషపడెడి కుమారు డీతడు.

వెన్న మీగడ దొంగిలించిన
కన్ననికి ఏ శిక్ష వేతము?
హృదయ కారాగారములలో
పదిలముగ బంధింత మీతని.

దొంగ యితడని సాక్ష్యములు పర
గంగ చూపినగాదె శిక్షలు?
దొంగ మనలనె దొంగ జేసిన
భంగపడి విలపించుటే గతి!!

ఈ చరాచర జగత్సృభువే
దోచుకొను మన ధనము, ప్రాణము;
పంచిపెట్టును సమాజానికి
సంచితార్థావళి సమస్తము.

మన మనోవాక్కుర్మములలో
 వినూతన చైతన్య మొదవగ
 పుట్టెనే 'జనముద్దు'బిడ్డడు
 ఉట్టిపడ సచ్చిదానందము.

సర్వదేవత లితని దర్శన
 పర్వమునకై తారసిల్లిరి
 యింటి లోపల, నిదే నే కను
 గొంటి, తొలగుదు, దారి చూపుదు.

ఇందు వదనము పూర్ణముగ ఆ
 నంద భరితము, సుశోభిత మగు;
 నిశీధిని శిశు వుదయమందగ
 శశికి చేకురు మహానందము.

మహతి నడ్డము పెట్టుకొని, అ
 మృహిత ఋషిసత్తముడు, నారదు
 డరుగుదెంచుచునుండె, కంటిరె?
 గురుతునిడ, సంగీత శిక్షణ.

మెత్తమెత్తని పొత్తికల మే
 నొత్త జేయుడి చిత్తమలరగ;
 పాప మేనే పాన్పుగా గల
 పాపడే యీ భోగపురుషుడు.

హృదయ వటపత్రమున శిశువును
పదిలముగ శయనింప జేయుడి;
ఒదవు నాత్మానంద సంస్థితి
సదాశివులముగా తరింతము.

ఎవరితో వేదాది విద్యలు
చివరి దా కిత డభ్యసించునా!
అట్టి గౌరవ మహార్జున డెట
పుట్టెనో! చరితార్థుడాతడు.

గురువె యితనికి విద్య నేర్చునా?
గురువుకే యీతందు నేర్చునా?
చిత్రమౌ శిష్యత్వ మితడు ధ
రిత్రిపై నెలకొల్పునేమో!!

గురువులకు సవిధేయు డీతడు
గురువులకు పరిచర్య సల్పును;
గురు జనావళి ఆర్తివాపగ
పరువులిడు యముతోడ పోరగ.

ఈతడే ఆదర్శ శిష్యుడు
ఈతడే ఆదర్శ గురువగు
ఈతడే ఆదర్శ మిత్రుడు
ఈతడే ఆదర్శ దైవము.

ఎన్ని యెన్ని మహాద్భుతాలను
చిన్నతనమున చేసి చూపునో?
ఎన్ని కలతలు తెచ్చిపెట్టునో?
కన్న నిక నేమన్న నేమగు?

ఎట్టి కామోత్కంఠచే చే
పట్టినారము వనిత జన్మము?
ఈ మహాశిశువర్ధనముచే
కామితార్థము పడయ గలమే!!

ఇతడు పెరుగక జగద్గురు వగు
ఇతడు పెరిగి జగద్గురుం డగు
ఇతని వాక్కులు జగజ్జనులకు
సతత పారాయణపు గీతలు.

ఇతని కంటెను వేరె దేవుడు
కతల గలడని కలత పడకుడి;
ఇతని వలె చిద్వనానందుని
వెతకి తేగల వేత్త గలడే?

సమయ మగునెడ నితని కడ ఆ
అమరపతి శిరమైన వంగును;
బ్రహ్మదేవున కొదవు గర్వము
వమ్ము సేయగలాడు, కన్నడు.

మనకు గల దాసత్వ మంతయు
మనకు గల వాత్సల్య గరిమము
మనకు గల సుస్నేహ సంపద
మనకు గల మాధుర్య మహిమము

ఇతని చెలిమిని వృద్ధిగాంచును
ఇతని బలిమి రసత్వ మొదవును
ఇతనికే తను మనః ప్రాణము
లతివలారా! సమర్పింతము.

మన శరీరము లిండ్ల నుండిన
మనసు లీతనితో బిగింతము;
మరపురా డీబాలపరమే
శ్వరుడు మన కిక జన్మ జన్మల.

భూమి చాలక యితని నర్తన
పాము పడగల మీద సాగునా?
కొండ కోనలలో ధ్వనించును
మెండుగా మురళీ నినాదము.

మనకు గల యనుబంధ మితనితో
అనిర్వచనీయముగ నున్నది;
ఇతడే మన కాత్మీయు డన, హృ
ద్గతములగు సాక్ష్యములు గలవే?

మన కితండు పరుండె నిక్కము
 మనము మాత్రము పరుల మౌదమ?
 ఈ పరాపర చింత కాల
 క్షేపకులకే! మనకు తగదే!!

ఎట్ట యెదుటనె దైవముండగ
 ఇట్టు లీవిచికిత్స లేటికి?
 అపర బుద్ధులు మాని యిక నీ
 సుపరిచితు సేవింపబూనుడి!

చతుష్టస్థి కళాప్రవీణుడు
 చతురమతి సందీప్తుడగు నీ
 కన్న కెవడే సాటి మేటన?
 వెన్న యెద నైవేద్య మొసగుడి!!

వెన్నముద్దల నారగించిన
 వన్నె తేలడె కన్న డిక్కపై;
 పెరుగు మీగడ పాలు త్రావిన
 పెరుగు నేమో? బుద్ధి కుశలత!

బాలుడని సంకోచ మేటికి?
 బాలపరమేశ్వరుం డీతడు!
 లీలగా బాలుండె కానీ
 ఏలగల డీరేడు జగములు.

ఇతడె నిఖిల రసామృతాత్మ్యదు
 ఇతడె కరుణారస సముద్రుడు
 ఇతడె చైతన్య స్వరూపుడు
 ఇతడె ప్రేమానంద గాత్రుడు.

ఎన్ని యాశలు పెట్టుకొంటేమొ
 చిన్ని పాపనిపైని యని మీ
 రెన్నబోకుడి! యన్నిటికి తగ
 మన్ననలు సమకూర్చగలడే!

అశలా? యివి, కాపు, హృదయా
 కాశమున వెలుగొందు తారలు;
 విరగ గాసిన వెన్నెలగునే
 విరుల వలె వాసించ గలవే!!

బిడ్డగానే చేయగలడే
 దొడ్డపను లవలీల నెన్నో!
 ఈ మహాద్భుత శిశువు పోకడ
 లే మహీస్థలి కనదు వినదిక.

ఒక్క సముసం బితని చూడక
 చక్కబడవే మన మనస్సులు;
 నిక్కముగ మన కాపురమ్ములు
 ఇక్కడే వేగించు టుచితము.

పెద్దవాడై యితడు పల్కెడు
సుద్దులవి మన కర్థమగునా?
పాల మీగడ కన్న తీపగు
బాలకుని వెడతొక్కు పల్కులు.

ఇతని కన్నులు సూర్యచంద్రులు!
ఇతని నుదురే నింగి యంగడి!!
ఇతని బుగ్గలు మబ్బు తునకలు!
ఇతని కురులే చిమ్మచీకటి !!

ఇతని యుల్లము పాలసంద్రము!
ఇతని రసన, రసాల సారము!!
ఇతని ముఖమే యమృత కలశము!
ఇతని నాసిక, మేటి సంపేగ!!

ఇతని యుదరము, సకల విశ్వము!
ఇతని కరములు, దాన ధర్మము
లితని పదములు పంకజమ్ములు!
ఇతడే జగదాధార కేంద్రము!!

నామ రూప గుణాధికతచే
భూమి కీత డభూత పూర్వదు;
అసకల సమ్మోద లీలా
వేళు డానందాబ్ధి చంద్రుడు.

ఈ శిశూదయ వార్త విని, ఆ
 వేశ భయ కంపితుడు, కంసుడు
 ఎట్టి దుష్ట నిశాచరులచే
 చుట్టు ముట్టించునో? వ్రజమును.

ఎట్టు లీశిశు రక్షణ మ్మని
 కొట్టుమిట్టాడకుడి! వనితలు!!
 శిశువు, శిశు వనుకొనుట భ్రాంతియె
 వశము శక్తులు సర్వ మితనికి!!

ఎన్ని యవతారాల నెత్తెనో!
 చిన్ని యిపు డిట్లవతరించెను!!
 పున్నెములు కడు పచేళిమమగు
 కన్నులకు కళ్యాణ మొదవును.

బోటీ! మే టీ బాలకుం డా
 నాటి మత్యమె యవతరించెన?
 కదుపు నీతడు కాలుసేతులు
 కుదురుగా శ్రీకూర్మమట్టుల!!

పరీక్షింపగ గోచరించును
 కిరికి గల లక్షణాలేవో!
 చిన్ని నరసింహమ్ము పగిదిని
 ఉన్నవా డనిపించు తీవ్రత!!

ఇందు వదనము, ముందు చూపులు
అందచందా లన్ని కనుగొన
రాముడే, రేపల్లె నాత్మా
రాముడై యిట్లవతరించెనో?

రాముడే 'యీతండు, పూర్వ
శ్యామ లాక్షారుండు దిగెనే!
ఎందుకే యీ పోలికలతో
నందనందను కొంచెపరచెదు?

ఇతడు తగు వేదావతారుడు
ఇతడు తగు నాదావతారుడు
ఇతడు తగు ప్రణయావతారుడు
ఇతడు తగు కేళీవిలాసుడు.

వట్టి యవతారుండు గాడే!
గట్టి యవతారియే యిత డగు;
సూత్రధారుడె నాయకుడుగా
పాత్రధారణ చేసె నీగతి!!

ఎవరికోసం బీకుమారుం
డవతరించె యశోద ప్రక్కన?
తన మహోహోదినిని చూడగ
మనసుపడి యరుదెంచె నేమో?

దొంగచూపులు చూచునప్పుడె
అంగనలు! పరికించినారే!
కన్నుగొట్టుచునుండె యిప్పుడె
కన్న! యెంతటి పోకి రగునో!!

అల్లనల్లన నితడు పెద్దె
అల్లరులు ప్రేరేచి పల్లెను
అల్లకల్లోలం బొనర్చిన
తల్లితో మొరబెట్ట వినునే?

పిల్ల లల్లరి సేయరే? ఈ
పిల్లవానికె నొసట రాసెనె?
ఎప్పు డీశిశు వేదొనర్చిన
తప్ప కది మన మహాభాగ్యము.

ఇతని బట్టగ మన వశంబే?
ఇతని గట్టగ మన తరంబే?
ఇతనితో మన యశోదమ్మకు
కత లనేకము గల్గు నికపై!!

యశోదమ్మకు మాత్ర మీతడు
వశుడుగా వర్తింప గలడా?
రోట గట్టిన, తిట్టి, కొట్టిన
మాట చెవినిడి మసలుకొనునా?

మన్ను తిన్నా, లేదు, తిన లే
దన్న మాటనె నిరూపింపగ
కన్న, మాయలమారి, లోకా
లెన్ని చూపునో నోట తల్లికి?

తిప్ప లెన్నో పుత్త్రుకులచే
తప్పవే, యే కన్నవారికి!
సంతు లేదను బాధ యొక్కటే!
సంతు గల్గిన బాధ లెన్నో!!

అల్లరందరి పిల్లలవి, ఈ
పిల్ల డొనరించేవి లీలలు!
అల్లరికి, లీలలకు భేదము
తెల్లమగునే? విచారింపక!!

చల్ల లమ్మగబోవు నప్పుడు
మెల్లగా మన కొంగు లాగిన
మంచి మాటల బాలకుని వం
చించు విద్య గడించవలెనె!!

ఇతడు పెద్దై వేణు వూదిన
సతమతంబగు మన మనస్సులు;
తీవ్ర కామోత్కంఠ మనచే
ఈ ప్రజమ్మును వీడజేయునో?

ఇతనిపై మమకార మెక్కుదు
అతివలారా! పెంచుకొనకుడి!
చివర కీతని వియోగానల
మెవరు భరియింపంగ నేర్తురు?

చదువు సంధ్యలు లేనివారము
ఎదల బాలుని పదిల పరచుడి;
చదువులన్ నెరజాణ లందరు
చదువుకొందురు మన చరిత్రలు.

ఆరునే కామాగ్ని జ్వాలలు?
తీరునే మనలోని తమకము?
ఎప్పుడీతడు నడల నేర్చునా?
ఎప్పుడీతని తోడి యాటలూ!!

ఎంతగా పైకెగరవేసిన
సుంత యేడ్వ చదేమి వింతో!!
ఎంతగా నెద హుత్తినా ఆ
వంత కూడ చలింపడేమే?

ఈతడగునే నిర్వికారుడు?
ఈతడేనా అవ్యయాత్ముడు?
ఈతడేనా అచ్యుతుండన?
ఈతడేనా వాసుదేవుడు?

అపరిమితుడే పరిమితుండై
అపరిమిత సమ్మోద మొసగును;
అవ్యయుండే వ్యయాకృతితో
అవ్యయానందం బొసంగును!!

ఇతని కథలే పురాణావళి
కృతుల రసవత్కావ్య వస్తువు;
అగునె యద్భుత బాలకుండిక
జగన్నాటక సూత్రధారుడు?

ఇతండెవ్వడో యెవరి తెరుకే?
ఇతని జూడలతో పనేమిటి?
ఇతని కన్నది మన యశోదే!
ఇతడె మన సర్వస్వ సంపద!!

రాగ రహితుడు రాగమయు డగు
భోగ రహితుడు భోగమయు డగు
కర్మ రహితుడు కర్మమయు డగు
ధర్మ రహితుడు ధర్మ విభు డగు.

అవాఙ్మానస గోచరుండే
అవతరించెను - వాఙ్మానస్సుల
కందు నట్లును - అంద నట్లును
అందియందని యట్లు లోకపరి.

నిరామయుడే ఆమయుండయి
నరుడుగా రూపొందె మనకై;
నరుడు నారాయణుడు నీతడు;
పరగు పరమాత్ముండు, జీవుడు.

చారు రూపుడు, చారు హాసుడు,
చారు చంద్ర కళాత్మకుం డీ
చరాచర జగదధీశ్వరు డీ
పరమ పావనమూర్తి, చూడరె!

సకల ధర్మము లితని ముఖతః
వికసి తోజ్జ్వలమగు జగమ్మున;
బహు రసమ్ములు వీని చర్యల
బహు విధాస్వాదనకు నుచితము.

నగరిలో జన్మింప కితడు
తగునె జనపదములకు చేరగ?
పెరుగు, పాల్, మీగడలు మెక్కిట
తిరిగి చేరునొ నగరి లోనికె?

నమ్మరాదే పురుషులను, వార్
వమ్మొనర్తురు స్త్రీల యాశలు;
నమ్మ కేగతి యుండనేర్తుము?
నమ్మి కే యన్నింటి మూలము.

స్త్రీల శత్రులు స్త్రీలు మాత్రమే
 ఏల పురుషుల నిందసేయగ?
 ఒకతె వలచిన పురుషునే వే
 రొకతె చేరకయున్న చాలదె!

మగల బులిబుచ్చికము లెరుగక
 మగువ లెప్పుడు మోసపోదురు;
 నగర మేగిన యప్పు డచ్చటి
 మగువ లీతని చేరదీయరె!

జనపదమ్ముల పుట్టి పెరుగుచు
 జనపదాలు తృణీకరింతురు!
 ఎల్ల జనులకు నగరములపై
 వల్లమాలిన వలప దేటికి?

సుగముగా జీవింప వచ్చని
 నగర వాసము నభిలషింతురు;
 వికృత జీవన మబ్బగా నిక
 ప్రకృతిపై వలపే నశించును.

ఇతడు నగరము సేరుకొన్నచో
 సతమతంబగు మనదు బ్రదుకులు;
 వికృత పురుషుని తోడి పౌత్తిక
 ప్రకృతి కేమాత్రమ్ము కుదరదు.

వికృతి యని మానుదుమె పెరుగును?
 వికృతి యని మానుదుమె యన్నము?
 వికృతి యని విచుతుమే నగలను?
 వికృతి యని కట్టమే గృహములు?

ప్రకృతి వంటిదె వికృతి కూడను;
 ప్రకృతిపై సర్వాధిపత్యము
 వికృతిదే యిక ముందు యుగముల!
 ప్రకృతి సంరక్షణమే కష్టము.

ప్రకృతిలో గల వికృతి ధర్మము
 వికృతిలో గల ప్రకృతి ధర్మము
 నికషముగ గుర్తింప గల్గిన
 సకల మానస వికసనంబగు.

బింక మంతగ తగదు, స్త్రీ మన
 సింకి పోయిన బ్రదుకు శూన్యము;
 వాడిపోయిన కొలది పొగడలు
 పోడిమిగ వాసింప గలవే!

మనసు వికృతంబైన వ్యక్తితో
 మనసు కల్పుట సాధ్యమగునా?
 తత్త్వసందేశాలు విన నా
 యత్తములు గావే యెడందలు!!

విరహమందే ప్రేమ తీవ్రత
 పరాకాష్ఠకు చేరుకొనునే!
 విరహతాపానలమునకు మన
 శరీరా లాహుత మొనర్తము.

ప్రేమకై తప్పవే తిప్పలు
 ప్రేమ కొరపిడి రాయి విరహమె!
 విరహమందే ప్రేమ సఫలము!
 విరహమందే ప్రేమ పూర్ణము!!

ప్రకృతి వికృతి కఠీత శిశు వీ
 సుకృతుడౌ పురుషోత్త మోత్తము
 తోడి మన దివ్యానుభూతికి
 నేడె పల్కుడి నాంది వాక్యము.

అట్టి మన దివ్యానుభూతులు
 కట్టు డీ పాటలుగ నిత్యము;
 ఉట్టిపడ సౌందర్య సంపద
 పట్టి శోధింపగ మనీషులు.

వీని దర్శన స్పర్శ నాదులు
 మానవతుల కన్ఘర్ భాగ్యము;
 ఈ వ్రతాచరణమ్ము దినదిన
 తీవ్రతర తమ రూప మెత్తుత!

ఇతడు సర్వరసాధి దేవత
ఇతడు శృంగారాధిపతి యగు;
ఈత డద్భుత రస విధాతృడు
ఆతతానందాత్ము డమృతుడు.

ఇతడు పెద్దై మనల మరచిన
వెతల పాలగు మనదు బ్రతుకులు;
ఇతం డెదుగక యిట్లె యుండెడి
విత మదెట్టిదో వెతకి పట్టుడి!!

బాలకృష్ణుని గూర్చి గీతా
లాలపితము దినదినమ్మును;
జోలపాటలు కట్టి పాడుడి!
మేలుకొల్పులు మేళగింపుడి!!

పురుష మోహనుడగు కతమ్మున
పరమ పురుషశ్రీ యితండగు;
స్త్రీ మనోంబుధి త్రచ్చు కతమున
కామ విజయశ్రీ యితండగు.

పాడి త్రచ్చుచు పూర్వగాథలు
పాడుకొంటిమి, చాలు, నికపై
బాలకృష్ణు డొనర్చు మహిమలు
లీల లేపుగ పాడుకొందము.

జయము జయము యశోద తనయా!
 జయము గోపీ జనాహ్లాదా!!
 జయము జగ దానందకారక!
 జయము జగదుద్ధారణ వ్రత!!

జయము పులకిత ప్రకృతి గాత్రా!
 జయము ముగ్ధ మనోహరాకృతి!!
 జయము నయనానందదాయక!
 జయము నాదవశీకృతాత్మా!!

జయము సంగీతావతారా!
 జయము శిఖిపింఛావతంసా!!
 జయము సత్యోన్మేష చరితా!
 జయము మేఘశ్యామసుందర!!

జయము నందానంద వర్ధన!
 జయము సకల కళాధురంధర!!
 జయము ధరణీభార సులభా!
 జయము స్థిగ్రపేమమూర్తి!!

జయము రసవత్కథా నాయక!
 జయము గోకుల రక్షణోద్భవ!!
 జయము బలరామానుజశ్రీ!
 జయము కృష్ణా! జనాకర్షక!!

జయము సుందర శివానందా!
 జయము మందస్మిత ముఖాంబుజ!!
 జయము గోపకుమార మిత్రా!
 జయము కృష్ణా! త్నష్ట శమనా!!

హార తీయుదు, జగత్కృష్ణా
 కారునకు, పరమాత్మ శిశువుకు;
 సర్వ పాప చయమ్ము పాపెడి
 సర్వతోముఖ రమ్యమూర్తికి.

అందములకే అందమిదు ఆ
 నంద సుందర సుభగ మూర్తికి
 మంగళము, శుభమంగళంబని
 అంగనలు! హారతులు పట్టుడి!!

పరమధర్మ రసాధిపతిగా
 ధరణిపై కిట్లవతరించిన
 నిరుపమాన పవిత్రమూర్తికి
 నెరపుడీ నీరాజ నాంజలి.

పులుముడీ పరిమళపు నూనెలు
 నలుగు పెట్టుడి నలుపు విరుగగ
 జలధి శయనుని జలక మార్చెడి
 కలిమి మనదే, చెలిమి మనదే!!

శ్రుతి మనోహరు డితడు, గళములు
శ్రుతి యొనర్చుడి జోల పాడగ
భద్ర మూర్తిని వేగమే తగ
నిద్ర పుత్తము, సుకృతమే యిది!!

నిద్రపోరా! చిన్నికృష్ణా!!
నిద్రగనె, బలభద్రు డెపుడో!!
నిద్ర నీవె వహింపకుండిన
నిద్ర పోదీ ప్రకృతి సర్వము.

ఓ మహోజ్జ్వల శిశు వికాసా!
ఓ మహాలీలా వినోదా!!
ఓ మహాశృంగార సాగర!
ఓ మహాత్మా! నిద్రపొమ్మిక.

ఓ మహాయోగేశ్వరేశ్వర!
ఓ మహా గానాబ్ధి చంద్రా!!
ఓ మహావైభవానందా!
ఓ ముకుందా! నిద్రపొమ్మిక.

ఎల్ల స్తోత్రము లిప్పుడే యిటు
వల్లె వేసిన రేపు సున్నగు;
చాలులే యీ పూట కెట్లో
బాలకా! నిద్రింపుమా యిక.

మేము సామాన్యులము, బాలక!
 ఏమి విద్యలు రానివారము;
 ప్రొద్దు ననగా వచ్చినారము
 సద్దుమణిగె వ్రజమ్ము, పోవలె.

మక్కు వేల కుమారకా! నీ
 కెక్కుడగు స్తుతి పాఠములపై;
 ఎదుగు కొలది ప్రవృద్ధి గాంచునో?
 మదిని స్తోత్రములందు మక్కువ.

నిన్ను నిద్రోపేతు జేయగ
 నున్న పూనిక వమ్ము సేయకు;
 కరుణ జూడుము, మమ్ము, నిద్రను
 తరుణమైనది యిండ్లకేగగ.

ఓయి! నిర్లిద్రాత్మ రూపా!
 హోయిగా నిద్రింపు మిచ్చట;
 ఎంతో కాలము గలదురా నీ
 వింత చర్యలు ప్రదర్శింపగ.

నీవు సల్పెడి లీలలే మా
 జీవనమురా! యశోదాత్మజ!!
 నీవు లేనిదె మాదు బ్రదుకులు
 జీవమున్న శవాలు, చిన్మయ!!

వట్టి మాటల నిద్రవో డీ
 పట్టి, సంకీర్తన ప్రియుడే!
 నామ సంకీర్తనము మనకును
 క్షేమమును చేకూర్చు గలదే!!

గోకులములో కోతు లెన్నో
 నీకు ముందే జనించె నవిగో!
 నిన్నె తమకవి నాయకునిగా
 నెన్నుకొనులే! నిద్రపొమ్మిక.

కోతి మూకలతోడి చెలిమిని
 ఈత డేగతి నోర్వగలడో!!
 పిల్లడే యని జాలి చూపక
 గిల్లి కజ్జాల్ పెట్టుకొందురో?

చిక్కె దొంగని పైని కూర్చుని
 చిక్కములతో మోద నోర్చునె?
 మేన నెత్తురు చిప్పిలంగా
 కూన నెవరోదార్పగలరే?

స్నేహమునకై ప్రాణ మిచ్చెడి
 సాహసికు డీ కుమారుండే!!
 ఇతడు సఖుల కవాంఛితముగా
 అతుల సౌభాగ్యమ్ము లొసగును.

త్వరగ నీవిక పెరిగిపోరా;
 చిరుత మువ్వలు మారుమ్రోగగ
 పరుగు లిడరా! మా యెడందల;
 చిర తపస్సిదిరా! కుమారా!!

పెరుగు, పాలును దొంగిలింపర
 తిరుగులే దీవేమి చేసిన;
 దొంగవని నిన్నెంచి పల్కక
 అంగనల కవకాశ మీయర!!

సొంత సొమ్మునె అపహరించే
 వింత దొంగవు నీ వొకండవే!
 అంత నీదే యనెడి విజ్ఞత
 సుంత లేని జగత్తురా యిది!!

ఒక్కపరి ఓ చిదానందా!
 మక్కువను నిన్నెడద హత్తెద
 మృణ్మయము దేహేంద్రియాదులు
 చిన్మయశ్రీ శోభితంబగు.

తల్లి వీవె, తండ్రి వీవె
 ఎల్ల బంధు మమత్వ మీవే;
 నల్లనయ్యా! నీవెగా మా
 ఉల్లముల నెలకొన్న దైవము.

ప్రాద్దువోయెనురా! కుమారక!!
 సద్దుమణిగె ప్రపంచమెల్లను;
 ఇంటివారిక మమ్ము బయటికి
 గెంటెదరు, సెలవిచ్చి పంపర!!

వీడగా నిన్ మనసు రాదుర!
 వీడకుండిన కొంప గోలగు!!
 కోపగింతురు మగలు, మా పరి
 తాప మెరుగని మందబుద్ధులు.

మునిగినా మేమింటి పనులను
 మనసు నీ మీదనే కుమారక!
 మురళి నూదుచు పిలుపు నీరా
 పరుగునన్ పాదాల బడెదము.

నిందు నడిరేయైన గానీ
 మండిపడి యెవ రడ్డినా నీ
 అండ బలమే తోడు రాగా
 కొండ కోనలు దాటి వత్తుము.

అంగనలపై జాలి చూపగ
 దొంగ నిద్ర కుపక్రమింపర!
 వచ్చెదము తెలతెల్లవారక
 యిచ్చమెయి నిను మేలుకొలుపగ.

నిన్ను గూర్చిన భక్తియే సం
పన్నమై రససిద్ధి గూర్చును;
భక్తి రస సింధువులు పొంగగ
ముక్తి వాంఛాంకురము లడగును.

భక్తి పరిపూర్ణముగ నెరపెడి
రక్తి, దీర్ఘాయువు నొసంగును;
దివ్య జీవన లక్ష్య సాధన
భవ్యమతులుగ తీర్చిదిద్దును.

నీ మహద్భూత దివ్యశక్తిని
మా మనో దేహేంద్రియాదుల
ప్రేమ నిక్షేపింపు బాలక!
కామితార్థము మాకిదొక్కటె!

మమ్ము నీతో సమానలు గా
నిమ్ము, హాయిగ నాచుకొనుటకు;
యాజమాన్యము నిమ్ము నీపై
యోజనము సేయంగ నిన్నే!!

పోయి వత్తము యశోదమ్మా!
నీ యద్భుత మనన్య లభ్యము;
ఈ యపూర్వ శిశూదయముచే
మా యద్భుత మికెట్లు తీరునా?

తెల్లవారుచు నుండగా మే
 మెల్ల పను లొనరించి వేగమె
 ఉల్లములు మునుముందు పర్విడ
 నల్లనయ్య భజింప వత్తుము.

తిరిగి మేమరుదెంచులో, నే
 మరక కాపాడు మీ పాపని;
 మాయ రాక్షసకోటి తిరుగు, న
 మాయికపు శిశులన్ గ్రసింపగ.

ప్రకృతిలో పెంపొందు నేమో
 నిక్షిప్తములౌ దుష్టశక్తులు;
 చకచకా నీ వెదిగి పో, త
 న్నికరమును వే రూపుమాపగ.

ఓయి నిఖిల రసామృతాబ్ధీ!
 ఓయి నిత్య విలాస సుందర!!
 ఓయి సత్యానందమూర్తి!
 ఓయి హృదయోల్లాస! సెలవిక!!

ఓ చిదానందా! మహాత్మా!!
 మా చరిత్రలు సవదరింపుము;
 మాకు నీ తోడిదే లోకము
 మాకు నీవే రక్తి ముక్తివి.

మా మహా హృద యాంత రాంతర
ప్రేమ సామ్రాజ్యాధినేతగ
నిన్నె యేకగ్రీవముగ మే
మెన్నుకొందుము, చింత లుడుగుము.

వేగమే నీ వెదిగి మా హృద్
రాగ సాగరమున్ మధింపర!
దాన సంజనితామృతమ్మును
వేణునాదములందు పంచర!!

ఆదిశేషుడు నీదు మురళీ
నాదరోలత తలల నూపునా!
చతుర్ముఖుడును సుముఖు డగు నీ
అతుల నాదామృతము గ్రోలగ.

ప్రయోగించిన పరుసవేదిని
అయోమయమే స్వర్ణమగు గతి
భవద్దర్శన స్పర్శనము మా
భవగుణావళి మార్చుగావుత.

పుట్టు గ్రుడ్లము, బాలకా! చే
పట్టి యెరుగము విద్యలేపి!
నీదు మురళీగాన రస మా
స్వాదనమె మా సకల యోగము.

అన్ని విద్వేలు నీవే మాకిక
ఎన్నో యాశలు రేగు మా మది;
నాథులున్న అనాథలము, మా
నాథనాథుడ వీవె సామీ!!

వేదనామయ జీవితాలివి
ఆదుకొన తగునోయి కృష్ణా!
బండవారిన గుండె పొంచుల
పండనీ ప్రేమంపు పంటలు.

నవనవోన్నేషంపు మతితో
నవరస్లోలసితముగ నీతో
సంచరించెడి భాగ్యమును క
ల్పించు మిది యేజన్మ తపమో!!

ఈ గుణాత్మక దేహములు మా
మా గృహాల నిబద్ధమైనా
రాసలీలలు సల్ప భావా
వేశ దేహా లిమ్ము దేవా!

ఆసకల జీవాళి పత్వేడి
వాసుదేవుడు మనకు మిక్కిలి
సన్నిహితుడై సకల హితములు
మిన్నగా చేకూర్చగలడే!!

ఇతడె పో, యజమాని మనకిక
ఇతనికే మన సర్వ సేవలు;
ఇతడె మన కేకైక పుత్తుడు
ఇతనికే మన ముద్దు ముచ్చట.

ఇతడె పో మన కూర్మి నెచ్చెలి
ఇతనికే మన స్నేహ సంపద;
ఇతడె పో, మన ప్రాణనాథుడు
ఇతనికే హృదయానురాగము.

నవ విధమ్ముల భక్తి నితనిని
నవనవోన్నేష మ్మొనర్తము;
అహరహ మీబాలకునకై
ఇహ పరమ్ములు సమర్పితము.

మూఢ జన్మలమైన గానీ
గాఢ కామోత్కంఠ మతులము;
పిలుపు వినగనె విడిచి సర్వము
వలపు కాత్మార్పణ మొనర్తుము.

ఉల్లముల రాగాభిమణులను
కొల్లగొట్టి జనాభికిన్ కో
కొల్లులుగ వే చేతులన్ వెద
జల్లుమోయి! దయార్ద్ర హృదయా!!

శిశు మహాద్భుత దివ్య దర్శన
 వశల, వివశల, గోప వనితల
 హృదయ సంస్పందనములకు మీ
 హృదయ తంతులు మేళగింపుడి.

అంతరంగ స్ఫూర్తితో వ్రజ
 కాంత లీ సంభాషణములను
 నెరపు సారస్వమ్ము నీ గతి
 నిరూపించితి యథాశక్తిని.

అణువులో బ్రహ్మాండములనే
 కనిరి గోపిక లెంతవారో!!
 విత్తనములో మహావృక్షపు
 సత్తగాంచిన క్రాంత ద్రష్టలు.

అపుడె పుట్టిన శిశువు గని, వా
 రెపుడొ పుట్టిన వానిగా మా
 ట్లాడుదురు కడు వింత ధోరణి;
 పదుతు లెంత విద్ధగమతులో!!

మతులు గల్గి వచించు వితములు
 మతులు కోల్పడి పల్కు వితములు
 మతులు వివశల పల్కు వితములు
 మతి కలీతపు వితము లెన్నో!!

దివ్య శిశు సందర్శనాద్భుత
భవ్య మహిమాతీత మతితో
పల్కు పల్కు లలౌకికములు
ఒల్కు నర్థము వాని నంటుచు.

శిశువు లందరిలో మహాద్భుత
శిశుశ్రీ ఈ బాలకృష్ణుడే!!
ఈ కుమారుని దర్శనముచే
వాకు వరలును చతుర్విధమై.

శిశువు విద్యుచ్ఛక్తిపాతము;
శిశువు దృష్టలనంత శక్తులు;
శిశు స్పర్శ లనంత మహిమలు
శిశువు లోకాద్భుత విభూతియె.

* * * * *

గోపికా హృదయోల్లాసము
నేపుమీర పఠించు వారికి
భాగవత పఠన మ్మొసంగెడి
రాగమయ జీవనం బలవదు.

ఇమ్మహాద్భుత గోపికా గీ
తమ్ము లెవ్వరు వినిన పాడిన
జీవితము నవరస్లోనితము
కైవసము కైవల్య పదమే.

పుత్త్రహీనలు విన్న పాడిన
పుత్తులను ప్రభవింప నేర్తురు;
పుత్తు లాగోపాలు కరుణకె
పాత్రులగుదురు జీవితాంతము.

బాల పరమేశ్వరునిపై ము
త్యాల సరములు గుచ్చి తీగతి;
గోపికా భావైక్య సిద్ధికి
నోపగా నుత్కంఠ పాడుడి.

భక్తు లన్నిట పరాకాష్ఠపు
భక్తి యీ గోపికా భక్తియె;
దీనిలో దాస్యాది భక్తులు
లీనమై పరిపూర్ణతను గను.

ఈ మహాద్భుత పూర్ణ భక్తికి
నామ సంకీర్తనమే శరణము;
భాగవత పారాయణము చే
రాగ యోగ మహోదయమ్మగు.

రాగమయమౌ భక్తి సాధన
భాగముగ రచియింతు దీనిని;
అన్యులకు నుపయోగపడుచో
ధన్యతమ మగు నాదు జన్మము.

కమ్మగా నీ గీతతతి గా
నమ్మొనర్చిన వ్యక్తి యుల్లము
ఊయలగ శ్రీకృష్ణ దూగును
హాయిగా భావాంబరమ్మన.

బాలకృష్ణని చెలిమి, జీవిత
కాలమును సుమ కోమ లమ్మగు;
బాలతన మానంద సాగర
దోలికల తూగాడ జేయును.

బాలకృష్ణని మీది మక్కువె
చాలు నది కైవల్యపద మగు;
అయోమయమగు పుట్టుకల కత
దయస్కాంతాక్షరణుం డగు.

జన్మజన్మల వాంఛితము లీ
చిన్మయాకారుండు తీర్చును;
తిరిగి తిరిగి జనింత మిలపై
పరమభక్తిపచేళి మార్థము.

శాస్త్రశస్త్రము చాల దిక బ్ర
హ్మశస్త్ర మీబాలకుని స్మరణమె;
సకలజీవ మహార్తి తీరగ
సుకర మీశ్రీకృష్ణ కీర్తన.

సముత్సాహం

బలే కొడుకు

గోపికలు

బల్ బలే బలె బలె

బలే కొడుకును గంటివోయమ్మా! ఓ యశోదమ్మా!!

లేక లేకొక దుడుకు కొడుకును గంటివోయమ్మా! ఓ నందపత్నీ!!

కనక కనకొక మాయ కొడుకును గంటివోయమ్మా!

కష్టపడి పడి పడి యల్లరి కొడుకును గంటివోయమ్మా!!

ఎన్నాళ్ల తపమో, పోకిరి కొడుకును గంటివోయమ్మా!!

లేదు లేడిటువంటి కొడు కే

డేదు లోకాలెల్ల వెతకిన

ఏడ తెచ్చితి వమ్మ? వీ డే

వాడ దొరకెనో నీకు తల్లీ!! బల్ బలే బలె బలె

కొడుకంటె కొడుకే, గారాల కొడుకే

రత్నాల కొడుకే, రవ్వల కొడుకే

వజ్రాల కొడుకే, వరహాల కొడుకే

ముత్యాల కొడుకే, మువ్వలా కొడుకే

మురిపాల కొడుకే, బల్ బలే బలె బలె

బలే కొడుకును గంటివోయమ్మా!!

లేక లేచా కంటి వాతడు
పోక్తిరైనా డిప్పు డీగలి;
వేగలేమే యితనితో వే
వేగ పల్లెను వీడిపోవరె!! బల్ బలే బరె బరె

యశోద

ఏమిటే మీ గొడవ వరువాత?
ఏమి జరిగెనో చెప్పండి వేగ?

తేరగా దొరికాడె నా కొడుకు
డూరకే నిందంన్ మోపగ?
ఊరలేరే? గోప తనయులు
వారి పూసే యెత్తరేమిటి? ఏమిటే?

ఎంత హృదయోల్లాసమో! మీ
కింతులారా! బాలకుండన?
ఎంత ప్రేముడి ముదులు వడెనే
వింత వింత పదాల మాటున? ఏమిటే?

ఒక్కడే నా కొడు కన్ని నేరాల
చక్కబెట్టెడి జాణ యందుర?
ఉల్లములలో నున్న దేదో!
కల్లకపటము లాడుచుంటిరి. ఏమిటే?

ఏమి చేసెనో చెప్పకుండా
 ఏమి టీ నీలాపనిందలు?
 ఏటికే నా కొడుకుపై ఈ
 లాటి నిందలు? ములుకు పలుకులు. ఏమిటే?

నేరములు మోపంగ వేరే
 లేరే గోపకుమారు లెందరొ?
 ఊరకే మీ యుబసుపోకకు
 తేరగా నా దొరే దొరకెనె?

నను గన్న తండ్రీ! గారాల కూచీ!!
 భాగ్యాల పంటా! పుణ్యాల రాశీ!
 వరహాల మూటా! రత్నాల హారం!
 వజ్రాల పేరూ, చైతన్యమూర్తీ!!
 ఏమొనర్చెనో చెప్పడీ వేగ?

గోపికలు - ఒక్కొక్కరు

ఏమి చేసెనో నీకుమార
 స్వామి కథలిక చెప్పమందువ?
 చెప్పెదము చెవులార వినుమీ
 చుప్పనాతితనమ్ము రేదే,

ఓ యశోదమ్మా.

... బల్ బలే బలె బలె

చల్ల చేస్తూ వొంగినప్పుడు
పిల్లి లాగా వచ్చి రోనికి
వీపుపై కెగబ్రాకి వేగమె
ఏపుగా ముద్దాడి చననే!
సిగ్గాను చెప్పగ.

... బల్ బలే బరె బ

వెన్న దొంగిలి మెక్కి మెక్కి
తిన్నగా పోకుండ పిల్లడు
పులిమి పోయెనె మూలినిండా
తులువ నన్నే దొంగ చేసెను!!
బాధాను చెప్పగ.

... బల్ బలే బరె బ

ఎరుగకుండా ఇంటిలోబడి
పెరుగు దుత్తలు వెతకుతుంటే
పట్టుకొని ప్రశ్నింప, దూడలు
నెట్టుకొని లోదూరె నంటదు!!

... బల్ బలే బరె బ

దూడ మేతకు పూర్వ మెవడో
తాడి చెట్టెగబ్రాకె నందురు;
దూడలకు నిల్లిట్లు వెతకే
ప్రోడ నీ కొడు కోయశోదా!

... బల్ బలే బరె బ

జంకు కొంకూ లేని పిల్లడు
వంకలన్నీ తానె తిరుగును;
ఊరి మూకల జేర్చి మాపై
పోరు సల్పగ వచ్చిపడునే!

... బల్ బలే బరె బ

ఒళ్లు మరచి నిద్రపోతే
కాళ్లు సేతులు కట్టి గట్టిగ
గండుచీమలు పంపినా డీ

రెండు చెవులను నీ కుమారుడు. ... బల్ బలే బలె బలె

అత్త పక్కనె, మగడు లేడని
ఒత్తిగిలి నే పండుకొంటే
వచ్చె మగడని చెప్పి వేగమె
తెచ్చెనే నన్ పడక టింటికి!!

... బల్ బలే బలె బలె

చల్ల లమ్మగ పోతుంటే
మెల్లగా నా కొంగు లాగి
చల్ల లమ్మితె వచ్చు సామ్మది
యెల్ల తానే యిస్త రమ్మను!!

... బల్ బలే బలె బలె

కోక లిమ్మని గోల చేస్తాడు
ఇవ్వక పోతే

కోక లపహరిస్త నంటాడు;

కోక లిస్తే లేని వారికి

కోక లిస్తా నంట డేమిటి?

... బల్ బలే బలె బలె

పాలు పెరుగులు అమ్మవద్దని
ఏలకో శాసిస్త డీతడు?

పాలు పెరుగులు అమ్మకుంటే

ఎలా బ్రదుకులు తెల్లవారును?

మా కెలా బ్రదుకులు తెల్లవారును?

వెన్నముద్దలు నిల్వచేస్తే
వెన్నుడూ కోపిస్త దంటడు;
బాంకుడు మనపాలి కిగతి
ఏలికైనా డేమిటమ్మా!

ఓ యశోదమ్మా!

... బల్ బలే బలె బ

మాయలాడే నీ కొమారు డ
మాయికపు పిల్లలా చేర్చి
నాయకుణ్ణని చెప్పి గొప్పగ
రేయి పవ లిల్లిల్లు దోచును.

... బల్ బలే బలె బ

యశోద

చాలు చాలీ కల్ల పల్కులు
నాలుకంకు నరాలు లేవే!
కట్టితిని యీ కంబమునకే
పట్టి యేగతి తిరుగు నిల్లిల్లు.

బల్ బలే బలె బలె

బలే మాటలు నేర్పిరీవేళ

ఈ గోప కాంతలు

బలే కథలే అల్లుతారమ్మా!

ఆపుడీ నేరాల నీగతి

మోపకుడి నా కన్నపై నిక

భద్రముగ రాత్రంత ప్రక్కనె

నిద్రవోయెను నా కుమారుడు.

... బల్ బలే బలె బ

కల్ల మాటలు కట్టివెట్టుడి
 చిల్లివడే నా చెవులు వినవిక;
 ఆడిపోసికొనంగ పాపని
 పాడియా? బిడ్డలను కనరా?

... బల్ బలే బరె బరె

పిల్లడే యని కనికరింపక
 అల్లరులు గోరంతరైనా
 అల్లెదరు కొండంత కథలుగ
 ఉల్ల ముల్లాసమ్ము చెందగ.

... బల్ బలే బరె బరె

లేక లేక జనించె పాపదు
 మీ కిదేల యసూయ మాపై?
 అతని యూసే పోసుకొను మీ
 కుతకమును చాలింపు డికపై.

... బల్ బలే బరె బరె

బుద్ధిమంతుడు నా కుమారుడు
 ఉద్ధరించు జగాల నన్నిటి;
 చిన్ని నాన్నకు పాలు కరవే?
 వెన్నముద్దలు లేవె మాకడ?

... బల్ బలే బరె బరె

పొరుగు కొంపల పాలు పెరుగుకు
 పరుగులెత్తు దర్పిదు డందురె?
 దొంగ యందురె బాలకుని ఓ
 యంగనలు! మీ నోళ్లు నొవ్వగ.

... బల్ బలే బరె బరె

లేచి రండి యర్థరాతిరి
చూచెదరు నా బిడ్డ సరసన;
దొంగ యందురో? దొరే యందురో?
అంగనలు! మీ జాణతనమది. ... బల్ బలే బలె

పొండి పొండిక, కొంపలకు, రా
రండి రండిక, క్రొత్త కథలను
ఏపుగా వల్లింప నేర్తురు
రేపకడనే! గోపకాంతలు!! ... బల్ బలే బలె

గోపిక లొక్కొక్కరు

పంకజాక్షి! తొందరేటికి?
ఇంక గల వెన్నెన్నో గాథలు!
నోరు. నొవ్వగ నుడివెదము, మన
సార విని సంతోష మందుమ. ... బల్ బలే బలె

పొల్లు పలు కొకటైన లేదివి
యెల్ల సత్యములో యశోదా!
ఆలకింపుము, ఒట్టు, అన్నల
ఆలమందల మీద, నమ్మిక. ... బల్ బలే బలె

తల్లి చాటు కుమారుడని, మే
మెల్ల నోళ్లు బిగించు కొంటిమి,
తెల్లమాయె, నితందు గడుసరి
కల్లకపటపు మాయదారని. బల్ బలే బలె

పిల్లడని మే మూరకుంటే
 ఉల్లములనే దోచుకొంటాడు;
 తల్లి! నీవిక మిన్నకుంటే
 కొల్లగొట్టు జగాల నన్నిటి.

... బల్ బలే బలె బలె

తనవియే యీ యంద రిండ్లని
 చనువుగా తిరుగాడుతాడే!
 ఉట్లపై గల నేతి యరిసెలు
 ఎట్లా దొంగిలి పరువు తెత్తును.

... బల్ బలే బలె బలె

అరుస్తుంటే దొంగ దొంగని
 అరిసె ముక్కలు నోట తురుమగ
 అత్త నన్నే దొంగయని, చే
 మొత్తనే, చీవాట్లు వెట్టెనె!!

... బల్ బలే బలె బలె

అత్త మామ లెజుంగ నట్లుగ
 సొత్తు నొకచో దాచుకొన ఆ
 గుట్టు నీతడు నెమ్మదిగ పసి
 గట్టి యేరాల్ చెవిని ఊదెను!!

... బల్ బలే బలె బలె

ఆలు మగలకు మధ్యగల భే
 దాల నీతడు తీర్పు నేర్పరి;
 రతులరో మర్మాల నన్నీ
 మతి చలింప వచించు గడుసరి.

... బల్ బలే బలె బలె

తానె విద్యల నంత మెరిగిన
జాణనని యేమేమొ పల్కును;
వెనుక జన్మల కథలు సెప్పెద
తనివి తీరగ కౌగిలిమ్మను.

... బల్ బలే బలే

తన్నె భర్తగ నెమ్మనమ్మున
నెన్నుకొనుమనిబోధ సేయును;
భర్త గండన; అందరికి తా
భర్త నంటాడేమి చోద్యమొ!!

... బల్ బలే బలే

'క్ష్మాష్ట!' 'కృష్ణా!!' యన్న జీవుల
త్సష్ట పూర్తిగ తీరు ననునే!
విష్ణువన వేరెవరు? తానే
విష్ణు వీశ్వరు డని వచించును.

... బల్ బలే బలే

ఇతడు నను కౌగిలికి జేర్చగ
మతి మహాద్భుతమగు విచిత్రము;
పూర్వజన్మ తపస్విగా నే
నిర్వికారానంద మందితి.

... బల్ బలే బలే

గట్టిగా తను నమ్మి కొల్చిన
ఎట్టి యాపద రాదు మాకను;
అమ్మో! యితడు మహేంద్రు డగునా?
బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరుండా?

... బల్ బలే బలే

కొండ కోనల నుండి పిలిచెద
రండి నడిరేయైన నేమగు?
అండగా తానున్నా ననునె?
దండనలు తప్పింపగలడే?

... బల్ బలే బలె బలె

గుప్తదానము సేయు వారికి
ప్రాప్తమష్టైశ్వర్య మనునే!
గుప్తదాన విధాన మడిగిన
చెప్తనని చెవి కొరికి పోవును.

... బల్ బలే బలె బలె

గుట్టుగా నోమూల తానం
బెట్టులో చేస్తుండ వచ్చి
చేతి చెంగటి చెంబు నెత్తుకు
పోత డీపూతనా ఘాతుడు!!

... బల్ బలే బలె బలె

వేరే దేవు ళ్లేవ్వు నైనా
కారు తనకిల సాటి మేటిగ!!
తానె యందరి కన్న మిన్నని
మానమంటా డన్య భజనము.

... బల్ బలే బలె బలె

హద్దు మీరెడి బాలకునిపై
ముద్దు ముచ్చట లెల్ల చెల్లెను;
కట్టు మీ రోటి కి బాలకు
గట్టిగా ముప్పేట త్రాళ్ళను.

... బల్ బలే బలె బలె

యశోద

కల్ల మాటలు కట్టిపెట్టుడి
 చల్లలమ్మే ప్రాద్దు పైవడె;
 ఒట్లు వారా రేటికే! యి
 క్కట్ల పాలగునేమొ జన్మలు.

లే దబద్ధము లేశమైనా
 నాదు వాక్కుల సకియలారా!
 రాతి రంతయు నన్ను విడువక
 నా తనూజుడు నిద్రవోయెను.

లోన బయటను నుండ నితడే
 మైన భగవంతుండ చెప్పడి?
 ఏమిటే యీ కాలయాపన?
 క్షేమముగ పోపొండి యిండ్లకు.

ఇంత సంచలనాత్మకుడు మన
 చెంత నుండుట మహాభాగ్యము!
 భేద మితనికి లేదు మనపై
 ఆదరించును ప్రేమ నందరి.

పాడుకొనుడి కుమారకునితో
 ఆడుకొనుడీ యాట రెన్నో!
 కట్టిపెట్టుడి మనోల్లాసము
 పట్టిపై నేరాలు మోపగ.

కన్న యింటికి వచ్చినంతనె
వెన్నదుత్తలు దాచకుండా
మున్నె యాతని ముందు పెట్టుడి!
వెన్న ధర చెల్లింతు నేనే!!

ఆతడే నవనీత హృదయుడు
ఆతనికి మీ వెన్న లేటికి?
ఆతడే క్షీరాబ్ధి శయనుడు
ఆతతానందాబ్ధి చంద్రుడు.

ఎంత పుణ్యము చేసికొంటిరా
ఇంతులారా! యితని చెలిమికి;
ఎప్పుడును మీ యిండ్లచుట్టును
అప్పు తీర్చుకొనంగ తిరుగును.

ఒక్కక్షణమే నింటిపట్టున
చక్కగా నిలుచుండి యెరుగడు;
ఇతని యరికాళ్లలో చక్రా
లతికేనేమో చూచి చెప్పడి.

ఆలమందల నిచ్చి పంపెద
తోలుకొను రేపులును మాపులు;
రేయి కట్టెద కాళ్లు త్రాళ్లును
హాయిగా నిద్రింపు డికపై.

సమాప్తదం

ఎందు కింత ఆలస్యము?

వెదురు పాదను చిరుగడకా
వొదవె నింత యద్వైతము?
నాథు నధర సీమ జేరి
నాద సుధలు విరజిమ్మును? వెదురు

వివిధ వేణు నాదములను
సినరేదా పూర్వమందు?
ఈ వేణువు కింత శక్తి
ఏ పథముగ సంప్రాప్తము? వెదురు

నాథు డూదు ప్రాణ వాయు
మాధుర్యమె మారుమ్రోగు!
పురుషోత్తము పరమాద్భుత
పారమ్యము పరగు నిట్లు!! వెదురు

ఘనతర మీ నినాదములు
ఘన గతులను స్థంభించును;
బ్రహ్మదేవు నంతవాని
బొమ్మగ గావింపగలవు!! వెదురు

తుంబుర నారద వితతికి
చంబు రూపు మాపగలవు;
సకల చరాచర సృష్టికి
పితాసమ్మ సంలఠించు! వెదురు

లోకాలోకము లంతట

ప్రకటిత మీ నాద మహిమ;

పరవశించి యనంతుండు

శిరసు నూపునేమొ చెలీ!!

..... వెదురు

మీ చెవులకు సోకరేదె

ఈ చిన్మయ చైతన్యము?

ఎల్ల ప్రకృతి యొక్కుమ్మడి

ఉల్లసిల్లు పులకితమై!!

..... వెదురు

కాదా యిది ఆహ్వానము?

కాదా తరణోపాయము?

ఎంత మంచి అవకాశము

ఇంత త్వరగ సంప్రాప్తము?

..... వెదురు

వేదాలను చదవలేదు

వాదాలను నేర్పలేదు;

ముక్కు మూసుకొని యొకచో

చక్కగ కూర్చొన జాంము!

..... వెదురు

ఎందుకింత ఆలస్యము?

బృందావన మధిగమింప!

సుందరుడౌ జగన్నాథు

నందర మొకపరి కొల్వగ?

..... వెదురు

ఈ తనువులు వేణువులుగ
చేతము వేవేగ రండు!
నూతనమౌ నాదసుధా
స్రోతస్సులు పొంగిపారల!!

..... వెదురు

చెయిలారా! లేచి రండు
కలతరెల్ల మాపిగొనగ!
చేరి చిన్నికృష్ణనితో
చరియింపగ తరుణ మీదే!!

..... వెదురు

బృందావన సీమలలో
అందరమును చుట్టుముట్టి
బాలకుతో హాయి రాస
లీలలెన్నో సాగింతము.

..... వెదురు

ఇతని గూడి ఆదుకొనుటె
అతివలార! మన భాగ్యము;
ఇతని తోడ నర్తించుట
అతి సద్గతి ఈ జన్మకు.

..... వెదురు

ఎందుకింత ఆలస్యము?
సుందర చైతన్యాకృతి
వేణువూది పిల్చినంత
మేనులు పులకింపలేదే?

..... వెదురు

ఊదకురా వేణు వింక!!

ఊదకురా వేణువింక
 వేదన భరియింపజాల;
 ఆదరమున నీ యెదపై
 సేద దీర్చరా కృష్ణా!!

..... ఊదకురా

వేణురవ మొకింత సోక
 నానాదులు క్రక్కదలును;
 జన్మజన్మముల వాసన
 లున్నీలిత మొక్కుమ్మడి!

..... ఊదకురా

ఆగరేక పోతి నింక
 వేగ మతిశయించె లోన
 ఛేదించితి బంధాలను
 పాదాబ్జమ్ములు పట్టితి!!

..... ఊదకురా

ఈ జీవుని వేదనాగ్ని
 విజృంభించి దహించెడు;
 నీ శీతల దృక్పూరము
 చే శమింపజేయు ప్రభూ!

..... ఊదకురా

కొండ కోన రెన్నో దాటి
 అండ జేరినాను స్వామి!
 దండించిన కదల మెదల
 ఉండనిమ్ము నీ యండను!

..... ఊదకురా

ఎన్ని జన్మ రెత్తిలినో!
 ఎన్ని నోము లొనరించితి?
 అన్నీ సఫలమ్ము లాయె
 ఇన్నాళ్లకు నీ సన్నిధి!!

..... ఊదకురా

నీ కన్నుల వెన్నెల నా
 కను కర్పల విరియ నిమ్ము!
 నీ యధరామృత ధారలు
 నాయాకలి తీరనిమ్ము!!

..... ఊదకురా

నీ దివ్యప్రకృతిరోన
 ఇదే ప్రవేశింతు నాథ!
 పాత రోత రూపు మాపి
 పూత మొనరెద పుట్టుక!

..... ఊదకురా

రస విహీన జీవితమ్ము
 రసోజ్జ్వలిత మొనరింపుము;
 మృణ్మయశుగు నింద్రియముల
 చిన్మయ మొనరింపు స్వామి!!

..... ఊదకురా

ఒక్కసారి నిను కౌగిలి
 చక్క నొత్తనిమ్ము క్షణ!
 నా తనువుకు నూత్నశక్తి
 పాతమోద మొనరింపుము!

..... ఊదకురా

వెన్న దొంగిలించితి వని
కన్ను రెట్టి జేసినాను;
వెన్న లారగింపకున్న
కన్నా! యెదమెత్తగిలునె?

..... ఊదకురా

నీవను సంసారములో
ప్రవేశింపనిమ్ము నాథ!
నూత్న నూత్న మనుభవాలు
చేతము నుప్పొంగనిమ్ము!!

..... ఊదకురా

నాదను భావము వీడితి
నీదే యీ సర్వస్వము;
నీవే నావాడ వనెడి
భావము మాత్రము వీడను!!

..... ఊదకురా

నీ కన్నను నా కెవ్వరు
ఓ కన్నా! లేరు దిక్కు;
నీదే యీ దీనురాలు
ఆదుకొనుము శీఘ్రగతిని.

..... ఊదకురా

నిఖిల రసామృత మూర్తీ!
అఖిల నయితి నీ సన్నిధి;
సకల నయితి కళానిధీ!
ఇక సమైక్య మందనిమ్ము.

..... ఊదకురా

ఊదుద మిక నీ వేణువు
మేదిని పుంకించిపోవ
బృందావనముగ మారగ
అందాంను ఆచికొనగ.

..... ఊదకురా

జీవిత వికాసం

నీవు లేని నా పుట్టుక
తావి లేని పూవు ప్రభూ!
నేను లేక నీ యునికికి
కానబడదు వికాసమ్ము.

నిన్నునేషించు కొరకె
నన్ను మనిషి నొనర్చితివి!
నిన్ను విస్మరించుటందె
మిన్నముట్టె నా మనీష.

దివ్యత్వము ననుభవింప
భవ్య హృదయ మిచ్చినావు;
దాని కించపరచుటందె
నా నైపుణ్యము నెరపుదు.

నీ చిత్కళ ననుభవింప
రచియించితి వింద్రియాళి;
క్షుద్ర పిషయ సంసక్తిని
భద్రత కోల్పోయె నవయు.

నా యింద్రియ వితతి సతము
నీయం దనురక్త మగుత!
నీ చింతన మందె బుద్ధి
రోచింపగ నిమ్ము స్వామి!

నీ యనుభూతి విభూతిని
 నా యెడంద మేల్కొంచుత!
 నీ యన్వేషణ మనీష
 నాయం దతి నిశిత మగుత!

నా యెడంద, నా మనీష
 నా యింద్రియ సర్వస్వము
 నీ సేవా పరతంత్ర వి
 కాసిత మొనరింపు క్షణ!!

నాలో నీ యునికి నెప్పుడు
 ఆలోచన చేయనిమ్ము;
 నీ యందము నీ చందము
 నాయం దాపిష్కరించు.

నీ పదచిహ్నము లెప్పుడు
 నా పనిలో కాంచనిమ్ము;
 నీ వేణువు నా మదిలో
 ఆవేదన తీర్చనిమ్ము.

నీలో నను జేర్చుకొనక
 నాలో నీవే స్థిరపడు;
 నేనంటే నీవే, అను
 మానము రానీకు మయ్య!

జీవిత నౌక

ఈ జీవిత నౌక కీవె
ఆజీవిత కర్ణధారి;
దాని గమ్య మెచ్చటికో
నే నెరుంగ గిరిధారీ!!

గమ్యమేదో నిర్ణయించి
రమ్య మొనర్చుము గమనము;
ధన్యమగును నా జన్మము
మాన్యమగును నా మనుడగ.

కల్లోలాంబుధిలో బడి
తల్లడిల్లు బ్రదుకు నావ;
దాని నుద్ధరింప చేత
గానిదాన నో నాథా!

నా విధి నిర్ణేత నేనె
నా వశమే సర్వమంచు
కన్ను మిన్ను గానకుండ
తన్నుకొందు గర్వమతిని.

అహంకార భావవీతలి
దహియింపుమనాథ నాథ!
దాసోహంజలి బద్ధుడ
ఆసత్తిని చేకూర్చుమ!

అందదుకుంతో గూడగ
 పొందిక కోల్పోయె నావ;
 ఏ విధి యాత్రాయోగము
 కావించెదవో! నావిక!

క్షరధారి వీవుండగ
 నిర్ణయాలు నాకేటికి?
 తెరచాపెత్తించి నొక
 పరువులెత్త నిమ్మిలైన.

ఎదురు ప్రయాణా రొనర్చి
 చెదరిపోయె నా ధైర్యము;
 శేష జీవితమ్ము నిక ఏ
 శేష గతుల నడిపింపుము.

తెరచాపెత్తుము వేగమె
 పరమ సౌఖ్యపదము చేర;
 ఈ జీవితనొక కీవె
 ఆజీవిత కర్ణధారి.

పరిహరింపకు కృష్ణ!

పరుగు పరుగున వచ్చి
పాదాలపై బడితి
పరువు కాదని నన్ను
పరిహరింపకు కృష్ణ!!

నీకె బర్జనచో
నాకు దిక్కెవరింక?
శరణు సొచ్చితి నిన్నె
కరుణా సముద్రుడా!!

కరి పంకజము వట్టు
కరణి గోవర్ధనము
పెరికి పైకెత్తితివి
బరువు నీ కెట్లాదు?

అత్త మామల నట్టె
ఒత్తిగల చేసితిని;
బావ మరదుల నెల్ల
త్రోవ తొలగించితిని.

మగని ఆక్రోశమ్ము
సగములో త్రుంచితిని
పోరాడు యేరాలు
బీర మణగించితిని.

ఎంత శ్రమ కోర్చితిన్
 చెంత కరుదెంచుటకు?
 ఇంతిపై కరుణించి
 వంత దీర్ఘము క్షణ!

నీ పిలుపె నా కింత
 ప్రాపు చేకూర్చినది;
 ఓ ప్రియుడ! నీతోనె
 కాపురము నాకింక.

పిలిచి పో పొమ్మన్న
 కలత చెందదె మనసు?
 నెలత నీరీతిగా
 చులకనగ చూతువా?

“బొట్టు కాటుక నీకు
 వెట్టి నే పిలిచితిని”
 అని వచింపకు నాథ!
 ధ్వని నే నెరుంగనా?

వాసిగాంచు మన వర్తన

"ఇల్లు విడిచి, పొంము దాటి
ఇల్లాండ్రీటు రాజెల్లునె?
మగువల కీ సాహసమ్ము
తగునే? యెందైన గలదె?

ఎవరు పిలిచినారు మిమ్ము?
ఎవరు తలచినా రిప్పుడు?
పిలువని పేరంటానికి
తలతురె పో, మహిళలెందు?

దరియు దాపు గాని వనికి
మరియు నర్థరాత్రివేళ
మగల సేవ మైమరువక
చగునే యి ట్లన్య భజన?

జాలిగొనియె క్రూర జంతు
జాలము మీ మృబల లంచు!
మీ ప్రాణములే పోయిన
నా ప్రాణానికి ముప్పగు.

జారలుగా దిగజారిన
నారీ గౌరవ మేమగ్గు?
చాలు, చాలు పొండి పొండి
కాలానకు డిచట క్షణము.

పతి సేవకు సాటి మేటి
 సతికేమున్నది ధర్మపు?
 పతి కన్నను దైవ మొకడు
 సతి కన్యము గలదె తలప?

అత్త మామ పరివర్యలు
 ఉత్తమ కర్తవ్యం బగు;
 సంసారము ప్రేమ నెరప
 ససారంబె యగును సుమా!

అదే కదా! స్త్రీలకున్న
 అద్భుతము జన్మతః
 భక్తి నెరపుడీ పతులకు
 ముక్తి, కరతలామలకము.

నన్ను తలపుడీ గృహమున
 నన్ను కొలుచుకొనుడి మదిని
 గడప దాటి రాబోకుడి
 పడబోకుడి యపనిందలు!

కోడి కూత కూయులోన
 కూడి చనుడి మీ గూండ్లకు;
 ఆడబడుచులకు శీలమె
 వాడిపోని పూల మురువు.

కదలరేమి? మెదలరేమి?
 వదలరేమి నా పదములు?
 జలజల కన్నీరు కార్చి
 కలత వెట్టకండి మనసు.

కామోత్కంఠతతో మీ
 రేమేమో వచియింతురు;
 లోకము మెచ్చదు మీమీ
 వాకులు, చాలింపు డింక.

నేనే నాథుడ నందురు
 నేనె యత్తమామ లనగ
 నేనే సర్వస్వంబను
 మీ నీతి యగోచరమ్ము."

అనుచు కఠిన కీతిని శా
 సనమొనర్చు లోకపతికి
 అతివలు గద్గద స్వరమున
 ప్రతిగ పల్కి రీ రీతిగ :

"పురుషార్థము కన్న మిన్న
 పరమార్థం బది లభించె;
 పరమ పురుష! పురుషోత్తమ!!
 పరమ పదము, నీ పదములె.

నీ సేవయే సకల సేవ
 నీ సన్నిధి సర్వోన్నతి;
 నల సారము సంసారము
 వలదు రోసినాము తండ్రీ!

పతుల పతివి, లోకపతివి
 అతులిత చైతన్య మతివి,
 గతివి నీవే, యేడు గడవు
 గతము విస్మరించినాము.

నీ తోడిదే మా లోకము
 నీతోనే మా బ్రతుకులు;
 ఇదే పో, సారోక్యంబన
 ఇదే యిదే సామీప్యము.

ఇయ్యదియే సారూప్యము
 ఇయ్యది సాయుజ్యంబగు"
 అనెడి వెళ్ళి పనితలపై
 కనికరించి కృష్ణు డనియె :

"ఆదుకొనుదు, పాదుకొనుడి
 వేదుక లవి తీర్చుకొనుదు;
 ఎంత తపించితి రబలలు?
 ఎంత సాహసించినారో?

మీ మధ్యను నన్ను నిల్పి
 నా మధ్యను బంధింపుడి!
 శక్తి పాత మొనరించెద
 రక్తిగాంచు మీ జన్మలు.

మీ మనస్సు రంజిల్లగ
 కామోత్కంఠత తీరగ
 రాసలీల కావితము
 వాసిగాంచు మన వర్తన.

మీ రందరు నా ఆత్మరె
 వేరెవ్వరు లేరు నాకు;
 మీతో నే నాడుటన్న
 నాతో నే నాడుకొనుటె.

మీ బత్తిని పరీక్షింప
 నే బల్కితి కఠినముగా;
 నే దాసుడ మీ కందర
 కాదరింపు డీసేవలు."

నాకు మరణము లేదు

ఈ వేణు రవము నా
జీవ నాడుల జొచ్చి
కదలించి వేవేగ
కదలి రమ్మంటుంది.

..... ఈ వేణు

ఈ మురళి నాదమ్ము
నా మదిని మార్చేసి
ఏమొ చెప్పగ రాని
కామ ముత్కంఠించు.

..... ఈ వేణు

ఆలకించిన కొలది
ఆలోచనలు పెంచు;
జన్మజన్మల వాస
నల్మదిని ప్రేరేచు.

..... ఈ వేణు

ఒడలంత పులకించు
తడబాటు నొదవించు;
తడి చేరు గళములో
ఒడి నిందు కన్నీరు.

..... ఈ వేణు

కన్నయ్య ప్రేమతో
నన్ను ఆహ్వానించు
చున్నాడు తన దరికి;
మన్నింప తెట్లుందు?

..... ఈ వేణు

ఏ జన్మలో తపమొ
 ఈ జన్మలో పండె!
 పురుషార్థ మీరీతి
 పరమార్థ మొదవించు.

..... ఈ వేణు

త్వర త్వరగ పనులెల్ల
 సరిదిద్దుకోవాలి;
 మతి సంభ్రమముచేత
 గతి తప్పి చరియించు.

..... ఈ వేణు

ఆపుకోలేకుంటే
 ఈ పారవశ్యమ్ము!
 నా యత్న మంతయు వృ
 థాయాస మనిపించు.

..... ఈ వేణు

విడిచి దూడను లాగ
 తడ వెంతో చేసితిని; .
 పాలు పితకా లింక
 పాలు మాలిక లేక.

..... ఈ వేణు

పొయి మీద పాలల్లె
 పోయె పొంగులువారి;
 చాలునో చాలవో
 పాలు పతి పుత్తులకు?

..... ఈ వేణు

ఉన్న రస్సురు మంచు
నిస్సార సంసార
మెన్నాళ్లు వేగింతు?
కన్న కరుణించె నిదె.

..... ఈ వేణు

వేణురవ మార్గాన
ప్రాణనాథుని జేరి
చరణములపై వ్రాలి
శరణు సొచ్చెద నింక.

..... ఈ వేణు

అత్తడమై రాగ
ఒత్తిగిల జేసెదను;
మామగారిని తగిన
సామమున మరలింతు.

..... ఈ వేణు

తప్పకొమ్మని మరిది
నొప్పింతు మెల్లగా;
భర్త చేజేసికొన
వర్తింతు కఠినముగ.

..... ఈ వేణు

ఊ రేకమై రాగ
పోరు సర్పెద గాని
క్షణమైన నిట నాగ
మనసు పదిలము గాదు.

..... ఈ వేణు

పతి సేవలోనె జీ
 విత మంత సాగినది;
 పతులకే పతిగ శ్రీ
 పతిని భజియింతు నిక. ఈ వేణు

అతిలోక సౌందర్య
 మతినె ఆరాధింతు;
 సతత శివ సుందరా
 కృతికి సత్కృతి గూర్తు. ఈ వేణు

బాలు డాక్షర్షించి
 ఆలింగనము సేయ
 నారోని చిచ్చక్తి
 లీలగా పైకెగయు. ఈ వేణు

రాస నృత్తము సేసి
 నేసమున్నతి గాంతు;
 నాకింక జరరేదు
 నాకు మరణము రేదు. ఈ వేణు

ఇదె నాదు సామీప్య
 మిదియె సాలోక్యమ్ము
 ఇదియె పో సారూప్య
 మిదియె సాయుజ్యమ్ము. ఈ వేణు

లోక మేమనుకున్న
నాకేటి భయమింక?
ఎన్నాళ్ళు గడుపుదును
ఇన్నీరసపు బ్రదుకు?

..... ఈ వేణు

ఇన్నాళ్ళ కిరీతి
కన్నయ్య మూలాన
వాదించి బంధాలు
చేదింప గల్గితిని.

..... ఈ వేణు

ఎవ్వ రేమనుకొన్న
నొవ్వ నేమాత్రమ్ము;
ఔన్నత్య సాధనకు
అన్ని యవరోధాలె.

..... ఈ వేణు

బలిమి కలి మీరీతి
కలిగె వేణువు వలన
ఋణపడ్డ దీబ్రదుకు
అణువణువు వేణువుకు.

..... ఈ వేణు

ఓ వేణునాదమా!
నీవె నా ప్రాణమ్ము;
నాకు నీ భాగ్యమ్ము
చేకూర్పు, వందింతు.

..... ఈ వేణు

అకాంక్ష

అపలేక నా ప్రేముడి
 గోపిక నేతెంచినాను;
 ఈ యెడంద బృందావని
 నీయాటల వికసించును.

చేయజాల నే తపమ్ము
 చేయజాల నే జపమ్ము
 పట్టువట్టి పూజలేవి
 గట్టిగ తలపెట్టజాల.

అలరుల తగనేర్చి కూర్చి
 అలంకృతు లొనర్పజాల;
 నీయాలయ సమ్మార్జన
 కాయత్తము కాదు మనసు.

ఈ పుట్టుక ఏ రీతిని
 చేపట్టునో సద్గతి నిక?
 నీ పుట్టిన చోటు కన్న
 నా పట్టిది కాదు మిన్న!!

నీకు నాకు గల బంధము
 ఈ కరణి. సమన్వితమ్ము;
 నా కాంక్షను దీర్చగలదు
 నీ కటాక్ష వీక్షణమ్ము.

చదువు లేని మొద్దు నేను
 పదును లేని బుద్ధి నాది;
 అత్యుత్కృట మగు కామము
 ప్రత్యుద్గత మీ తనువున.

నీ కాగిలిచేత గాని
 ఈ కామము శమియింపదు;
 లోకమేమి యనుకొన్నను
 నాకెట్టి కొరంత లేదు.

నీ సేవా పరతంత్రత
 నే సుశీల నాడు స్వామి!
 నీ కాగిలి గాఢతచే
 నా కొదవును దివ్యత్వము.

ఇదే కదా! యోగ మహిమ!
 ఇదే సత్య తపోగరిమ!!
 ఇదే భక్తి సుఖ చారిమ!
 ఇదే రాగ భోగ పటిమ!!

హృదయ వీణ

శ్రుతి చేసి యీ హృదయ
వీణ మీటుము క్షణ!
గతు లెన్నో పలికించి
సద్గతిని గూర్చుమా!!

..... శ్రుతి చేసి

వేణు వూదకు మింక
ప్రాణాలు పిండకుము;
ఈ వేణు వాధిక్య
మే జీవునకు లేదు.

..... శ్రుతి చేసి

అధరామృతం బొక్క
చుక్క మిగిలింపకే
డొక్క నిండుగ త్రాగి
నిక్కి నీలుగు చుండె.

..... శ్రుతి చేసి

సుంత ఈ వేణువున
కింత సౌభాగ్యమా?
యోగీశ్వరుల కేని
యోగ మిట్లబ్బునా?

..... శ్రుతి చేసి

ఒక్కొక్క ఈ జీవ
నాడి గట్టిగ బట్టి
నొక్కి సంగతులచే
చొక్క సేయము స్వామి!!

..... శ్రుతి చేసి

హృదయ తంత్రులలోన
నొదిగె మహితార్థముల్;
మేటి వైణిక! వీణ
మీటుమా! దీటుగా!!

..... శ్రుతి చేసి

ఈ వీణ గుండెలో
జీవ వేదన నిండె;
నీవె పలికింపుమా
ఆవేదనము తీర.

..... శ్రుతి చేసి

శ్రుతి సేయగా లేని
మతి విహీనను నేను;
శ్రుతి పరిజ్ఞాన వి
శ్రుత కీర్తి వీవెరా!!

..... శ్రుతి చేసి

వీణలో నీవెంత
జాణవో! నే నెరుగ;
నారదాదులు చెప్ప
గా రహస్యము వింటి.

..... శ్రుతి చేసి

సకల కళలకు నీవె
నికషోపలమ్ము రా!
ఈ వీణ చేపట్టి
ప్రావీణ్యమును జూపు.

..... శ్రుతి చేసి

ఉడుగర నీ కీబ్రదుకులు!

వెతకి వెతకి వేసారితి

సతమత పైతిమి కృష్ణా!

వెతలదెట్ట కింక మమ్ము

బ్రతిమాలెద కనికరింపు.

..... వెతకి వెతకి

పొదల దూరబోకు కన్న!

వెదకములే, నల్లనయ్య!!

పొదల మాటు పులులుందును

పదిల మింక నీ ప్రాణము.

..... వెతకి వెతకి

ఎంతని యీ విరహ తాప

మింతులు సహియింప గలరు?

సుంత కరుణ సూపు ప్రభూ!

స్వాంతము శాంతింప నిమ్ము.

..... వెతకి వెతకి

కాగి కాగి యీ యెడదలు

రేగిపోవు కొలుము లట్లు;

క్షణము నాలసించితేని

కనవు మాదు ప్రాణాలను.

..... వెతకి వెతకి

నీ జాడలు కనజాలక

ఈ జంతువు లేడ్చుచుండె;

సుంత జాలి తిలకింపుము

సంతత కరుణార్ద్ర హృదయ!

..... వెతకి వెతకి

నిన్ను గనక ఈ చంద్రుడు
వన్నె దరిగి వెలవెలగను;
భగ మృగములు నీ కొరకై
మొగమురెత్తి మొత్తుకొనును.

..... వెతకి వెతకి

బృందావన పీఠులలో
అందమెల్ల అంతరించె;
నీవు లేక మొలకరేవి
త్రావ వొక్క నీటి చుక్క.

..... వెతకి వెతకి

అణువణువున నొక్కమారు
నన లెత్తగ చైతన్యము
వేణువు పూరింపు క్షణ!
ప్రాణభిక్ష మర్థింతుము!!

..... వెతకి వెతకి

అడుగు తీసి అడుగు వేయ
తడబడుచుంటిమి నాథా!
తడవేటికి మమ్ము జేర?
ఉడుగర నీ కి బ్రదుకులు.

..... వెతకి వెతకి

జీవితేచ్ఛ

ఉన్నవాడ వున్నట్లే
కన్న కప్పి మాయమైతి;
వెన్నదొంగ వనుకొంటిమి
అన్నిట పరిపూర్ణుడవే!! ఉన్నవాడ

నిన్ను వెతకి పట్టలేము
కన్నా! మము జాలిగొనుము;
వెన్న నివేదింతుము, ప్ర
సన్నుడ వగమో కృష్ణా!! ఉన్నవాడ

పొదల ముండ్ల చిక్కువడిన
వదలింపగ మా తరమా?
పంతాలకు పోకు మింక
వంతల మము ముంచబోకు!! ఉన్నవాడ

ఇల్లువీడి యేతెంచిన
ఇల్లాండ్రను లాలింపక
కల్లకపట నాటకాల
అల్లరితన మేల నీకు? ఉన్నవాడ

ఇంటికేగ కాళ్లు రావు
ఒంటిగ నిల్వంగలేము;
రెంటికి చెడు రేవండ్లగ
ఉంట నీకు సమ్మతమా? ఉన్నవాడ

నీ తోడిదె లోకంగా
చేతోమోద మెలర్పగ
జీవించే సౌభాగ్యము
నీవె త్రోసిపుచ్చ తగునె? ఉన్నవాడ

నీ చెలిమికి నోచుకోని
మా చెలువము చిన్నవోపు;
నీతో ఆటల పాటల
మా తను లత పూయనిమ్ము. ఉన్నవాడ

వెతకి వెతకి విసిగెత్తెను
బ్రతుకు భారమాయె మాకు;
అన్నిటిలో లీనమైన
నిన్ను బట్ట మా తరమా! ఉన్నవాడ

ఆటలలో నొప్పుకొందు
మోటమినో చిన్ని కన్న!
పాటలలో నిన్ను మించు
మేటి యీజగాన లేడు. ఉన్నవాడ

అన్నిటిలో నీవేరా
మిన్నపు లోకైకనాథ!
నిన్ను మించ ప్రయత్నించి
మన్ను గరచినా రెందరో!! ఉన్నవాడ

ఇకనైనను బయల్పడుము
 సకల కళాజగద్వినుత!
 ఒక్క క్షణం బాలసింప
 దక్కరు నీకీ వనితలు. ఉన్నవాడ

అదిగో మురళీ నినాద
 మెద రోతులు కదలించును
 మది కలతల నెల్ల మాపి
 పదిల పరచు జీవితేచ్ఛ. ఉన్నవాడ

వినిపించును వేణు వెచటొ
 కనిపింపదు నల్లనయ్య;
 జీవితేచ్ఛ గల్గించిన
 ఈ వేణువు పుహిమ ఘనము..... ఉన్నవాడ

ఊదినప్పుడె వినవచ్చును
 నాదము, మరి యూదనపుడొ?
 లోనాదము వినగల్గే
 ధ్యానము కావలె, సాధ్యమ? ఉన్నవాడ

రూపనాద వ్యామోహము
 మాపుకొనుట మంచి దింక;
 బ్రదుకు నామసంకీర్తన
 పదిలపడుట మంచి దింక. ఉన్నవాడ

చైతన్య వివృతి

పుట 1 - గేయం 1

శ్రీమద్భాగవతంలో వ్యాసభగవాను లీ ఘట్టం ఇలా నీరూపించారు :
 “గోపికలు కూడా యశోదకు జన్మించాడు పుత్రుడని విని, ఆనందించి,
 వస్త్రాలంకార కజ్జ లాదులతో తమ శరీరా లలంకరించుకొన్నారు. అనంతరం
 మాతన కుంకుమ కింజల్కాలతో, ముఖపద్మాలు శోభిస్తుంటే విశాల నితంబా
 లతో చలిత వస్త్రాలతో గోపికలు ఉపహారాలు తీసుకొని, త్వరగా నందగృహం
 చేరారు. నందగృహం చేరిన గోపికల కణ్ణాల్లో కుండలాలు, కంఠాలకు పడకాలు,
 హస్తాలకు వలయాలు శోభిల్లుతున్నాయి. వారు విచిత్ర వస్త్రాలు ధరించారు.
 వారి కేశగ్రాల నుండి పూలమాలలు జారుతున్నాయి. చంచల కుండలాలతో,
 పయోధరాలతో, హారాలతో శోభిస్తూ వారు మార్గాన పోతూ విరాజిల్లారు.”
 “చిరకాలం రాజుగా ప్రజల్ని పరిపాలించమ”ని వారు ఆశీస్సులిచ్చి, హరిద్రా
 చూర్ణయుక్తాలు, తైలయుక్తాలయిన జలాలతో బాలుణ్ణి అభిషేకించి నుతించారు.
 (దశమ స్కంధం - పూ.భా. V- 9 నుండి 12 శ్లోకాలు. గౌడీయమత
 ప్రచురణ). ఇందులో బాలపరమేశ్వరుణ్ణి చూచినప్పుడు గోపికలకు గల్గిన
 హృదయస్పందనం అభివర్ణితం కాలేదు.

శ్రీమదాంధ్ర మహాభాగవతం (X-పూ.భా. 184-195) లో భాగవతోత్త
 ముడు, పోతనార్యుడిలా అనుసృజించాడు :

ఆ. ఏమి నోము ఫలమొ, యింత ప్రాద్దోక వాత్త

వింటి మబలలార! వీను లలర;

మన యశోద చిన్ని మగవాని గనెనట

చూచినత్త మమ్మ! సుదతులార!!

వ. అని యొండొరుల లేపికొని, గోపిక లోపికలు లేని చిత్తంబుల నెత్తిన
 తత్తఱంబు లొత్తుకొన నుదారంబులగు శృంగారంబులతో నిండ్లు నెలువడి

క. ఐదగతులను బలు పిలుదలు

పిడికెడి నడుములును, వలుద బిగి చనుగవలున్

నెడద నయనములు సీరి దడ

బడ మోములు భ్రమర చికుర భరములు నమరన్.

ఉ. వేడుకతోడ క్రొమ్మదులు
వీడఁ గువోపరిహార రేఖ ల
ల్లాడఁ గపోల పాలికల
హోటక పత్తైరుచుల్ వినోదనం
బాడఁ బటాంచలంబు
లసియాడగఁ జేరి యుకోద యింటికిన్
జేడియ లేగి చూచి రొగి
జిష్టుని విష్టుని జిన్నికృష్టునిన్.

వ. చూచి సంతసించి, తెచ్చిన కానిక లిచ్చి

తే. పాపనికి నూనెఁ దలయింటి పసుపుఁ బూసి
బోరు కాడించి హరిరక్ష పొమ్మటంబు
జలము లొకకొన్ని చుట్టి రాజిలగ లొట్ల
నునిచి దీవించి పాడి రయ్యువిద లెల్ల.

క. జోజో కమల దళేక్షణ!
జోజో మృగరాజమధ్య! జోజో కృష్ణా!!
జోజో వల్లవ కర పద!
జోజో పూర్ణేందు వదన! జోజో యనుచున్.

ప. ఇబ్బిధంబున

క. పులు లోయంబుల జగములఁ
బలు లోయములందు ముంచి భాసిల్లెడి యా
పలు లోయగాడ్డు వల్లవ
లలనా కర లోయములఁ జెలంగుచు దడియన్.

క. లోకములు నిదుర వోవగ
జోకొట్టుచు నిదురవోని సుభగుడు రమణుల్
జోకొట్టి పాడ, నిదురం
గైకొను క్రియ నూరకుండెఁ గను దెలువకయున్.

సీ. ఏ బాము లెలుగక యేపారు మేటికి
పసులకొపరి యింట బాము గలిగె!
నే కర్మములు లేక యెనయు నెక్కటికిని
జాత కర్మంబులు సంభవించె

నే తల్లి వసుబాలు నెరుగని ప్రోడ
యచోద వన్నుల పాల చొరవ నరిగె
నే హాని వృద్ధులు నెఱుగని బ్రహ్మంబు
పొదిగిటిలో వృద్ధిపొందఁజూచ్చె.

ఆ. ఏ తపస్సులనైన నెలమి పంచని పంట
వల్లవీ జనముల వాడఁ బండె
నే వడువులనైన నిట్టిట్టి దనరాని
యర్థ మవయవముల నందమొందె.

మ. చెయుపులోసేయు తఱిన్
విధాత కరణిం జెన్నొందు, సంతోష దృ
ష్టి యుతుండై నగుమన్
జనార్దనుని మాడ్కింబోల్పు, రోషించి యు
న్న యెడన్ రుదుని భంగి
నొప్పును, సుఖానందంబునం బొంది, త
న్నయుడై బ్రహ్మము ఖాతి
బాలు డమరున్, బాహుళ్య బాల్యంబునన్.

ఇది రసోదంచితమైన పోతనగారి యనుస్మజన. ఇందులో గోపికల హృదయోల్లాసం, వారి నిగూఢ భక్తి జ్ఞానాలు విదితం. ఇట్టి స్మజన ఆధారంగా, స్వేచ్ఛగా స్త్రీలు పాదుకొనే మాత్రాధందస్సురో ఈ రచన సాగింది. ఈ రసమార్గం ఆంధ్రజాతి కట్టిష్టం, కేవల కల్పనలకన్న.

పుట 1 - గేయాలు 3, 4

"శ్రీకృష్ణ సుప్రభాతం" - భక్తిగీతాలు - పుటలు : 12 నుండి 32.

శ్రీ గిరిజా ప్రచురణలు, గుంటూరు-6.

ఈ రచనకు ప్రేరణం : శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారి 'ప్రాతస్తవము' అనే శీర్షిక. ఇది వారి 'శృంగారవీధి' అనే కావ్యంలోనిది. అథిభాగవత రచన.

పుట 2 - గేయం 1

అద్భుత శిశువు : వైశవంలోనే అనేకాద్భుతాలు కావించిన శిశువు.

కారాగారంలో దేవకి వసుదేవులు చూచిన బాలు డీవిధంగా శ్రీమద్భాగవతంలో (x-iii-9, 10) వర్ణింపబడ్డాడు.

“అమృతం బాలక మంబుజేక్షణం
వతుర్భుజం శంఖ గదాద్యుదాయుధమ్
శ్రీవల్ల లక్ష్మం, గల చోభి కౌస్తుభం
సీరాచ్చరం సాంద్ర పయోద సౌభగమ్

మహర్ష వైదూర్య కిరీట కుండల
త్రిషా పరిష్కృత సహస్ర కున్దలమ్
దద్దామ కౌన్త్యునద కబ్బుణాదిభి
ర్భిరోచమానం వసుదేవ జ్ఞకల”

‘అద్భుతః’ అనేది విష్ణు సహస్ర నామాల్లో ఒకటి.

“అనన్తోహుతభుక్ భోక్తా సుఖదోనైక జోల్లగజు
అనిర్విణ్ణః సదాఽమరీ, లోకాధిష్ఠాన మద్భుతః” (108)

“స్వరూపం, శక్తి, వ్యాపారం, కార్యం - వీటి చేత అద్భుతమైనవాడు కాబట్టి పరమాత్మ అద్భుతశబ్ద వాచ్యుడు”. చూ. శ్రీ శంకర గ్రంథరత్నావళి, vii - 359 - 60 పుటలు. సాధనగ్రంథమండలి - తెనాలి.

పుట 2 - గేయం 5

“సా తస్మిన్ పర(మ)ప్రేమరూపా (2).

యథా ప్రజగోపికానామ్ (21)

నారద భక్తిసూత్రములు పుటలు 121-122, శ్రీరామకృష్ణ మఠం - మద్రాసు, 1971.

పుట 5 - గేయం 4

“కూజన్తం రామ రామేతి, మధురం, మధురాక్షరమ్
ఆరుహ్య కవిరా చాఖం, వందే వాల్మీకి కోకిలమ్”

పుట 6 - గేయం 1

“నిగమ కల్పతరోగ్గళితం ఫలం
శుకముఖా దమృతద్రవ సమ్మితమ్
పిబత, భాగవతం, రసమాలయం
ముహురహో రసికాః భువి భావుకాః (శ్రీమద్భాగవతమ్)

పుట 6 - గేయం 2

బాలకుని అవయవాలు పద్మాల వంటివి. తుమ్మెదలు భ్రాంతితో ఆ పద్మా
లపై ప్రాలంబి తమకీస్తున్నాయి.

“కరారవిందేన పదారవిందం
ముఖారవిందే వినివేశ యంతమ్
వటస్య పత్రస్య పుటే శయానం
బాలం ముకుందం మనసా స్మరామి” (శ్రీకృష్ణకర్ణామృతం)

ఆ కరారవిందముచే పదారవింద
మందుకొని లీలగ ముఖారవిందమందు
ఉంచి వటపత్రమున శయనించు చిన్ని
బాలుని ముకుందు మనసార భక్తి గోచ్రు”

పుట 6 - గేయం 4

“అవాద్యస్త విచిత్రాణి వాచిత్రాణి మహోత్సవే
కృష్ణే విశ్వేశ్వరానందే నందస్య వ్రజమాగతే (శ్రీ భాగ. x-v-13)

విశ్వేశ్వరుడు, అనంతుడు అయిన శ్రీకృష్ణుడు నందగృహానికి వచ్చిన
మహోత్సవంలో విచిత్రంగా వాద్యాలు మ్రోగాయి. ఈ వాద్యసమ్మేళనం చేత
భవిష్యత్తులో శ్రీమద్భగవద్గీత ద్వారా జరిగే వివిధ యోగ సమన్వయం కూడా
సూచితం.

పుట 6 - గేయం 5

“గోపాః పరస్పరం పృష్టా దధిక్షీర ఘృతామ్బుభిః

ఆసించన్తో విలిపున్తో నవనీత్రైశ్చ చిక్షిపుః (భాగ. x-v-14)

ఆనందించిన గోపకులు పరస్పరం దధిక్షీర ఘృత జలాలతో తడుపుకొంటూ
నవనీతం పూసుకొంటూ ఆ ద్రవ్యాలటునిటూ పడవేస్తున్నారు.

పుట 7 - గేయం 2

ఉజ్జ్వల నీలమణి : ప్రకాశించే సజీవ నీలమణి, శ్రీకృష్ణుడు. ఇది
సామాన్యార్థం. విశేషార్థం - క్రీ.శ. 15 వ శతాబ్దికి చెందిన శ్రీరూప గోస్వా
మివారు రచించిన ‘ఉజ్జ్వల నీలమణి’ అనే అలంకార శాస్త్రం స్ఫురిస్తుంది.
శ్రీకృష్ణ భక్తికి రసత్వం చేకూర్చే శాస్త్ర మిది. శ్రీకృష్ణ గోపికా విషయమైన
శృంగారమే భక్తి. చిత్తద్రవము భక్తిరస స్థాయి భావమని రూపగోస్వామి మతం.
చైతన్యమహాప్రభువుల ప్రత్యక్ష శిష్యు డీతడు.

పుట 7 - గేయం 4

శ్రీశ్రీ ప్రసవ వేదన రేకుండా చేయించి ఆధునిక వైద్యులు ప్రయత్నిస్తే, శ్రీల కది సమ్మతం కాలేదట. ఎంతో కొంత వేదన అనుభవిస్తేనే వారి హత్తుత్పత్తి.

పుట 11 - గేయం 1

విద్యుచ్చైతన్యమూర్తిని దర్శించగానే గోపికలకు పూర్వజన్మ వాసనలు పూర్తిగాయి. రమ్యోద్వేగాలు చూచినా, మధుర శబ్దాలు విన్నా ఇది సంభవమని తాదిదాసు తన అధిష్టాన శాకుంతలంలో (V-2) ఇలా పేర్కొన్నాడు :

“రమ్యోద్వేగ మధురరాంభ నిశ్చయ శబ్దాన్
సర్వత్పూర్ణ భవతి యత్పుష్పితోపి జంతుః
తద్వేదసా స్మరతి నూన మబోధపూర్వం
భావస్థిరాణి, చననాంతర సాహ్వానాని”

“రమ్య దృశ్యముల్ గని, మధురమ్ములైన శబ్దముల్ విని, జీవి యుత్సాహ మందు, తల్ స్మరణమాత్ర చేత మార్తమయి పొంగు జన్మ జన్మాంత రాబోధ సాహ్వాదములు”
(రచయిత : పత్మం-శివం-సుందరమ్ - పుట 22)

పుట 11 - గేయం 2

పూర్వజన్మ వాసనలు పొంగుటచే కాదు, అద్భుత బాలకుణ్ణి గాంచినప్పుడు, గోపికలకు ఆ బాలకుడు, భవిష్యత్తులో వేయగల ఘనకార్యాలు కూడా స్ఫురిస్తాయి. అనేక భవిష్యత్సూచనలు గోపికలు చేస్తారు. ఇవే ఈ రచనకు ప్రాణం.

పుట 11 - గేయం 4

“శ్రీతైవద్యుపదంబు చేరుటకునై వింతించెదన్, లోక ర
తైకారంభకు భక్తపాలన కళాసంరంభకున్, దాన వో
ద్రేక స్థంభకు, కేలిలోల విలసద్దృగ్బల సంభూత నా
నాకంజాత భవాండ కుంభకు, మహానందాంగనాడింభకున్”

అంధ్ర మహాభాగవత ప్రారంభ పద్య మిది. భాగవత సారమంతా ఈ పద్యంలో స్ఫురిస్తుంది. ‘మహానంద-అంగన’ అంటే ప్లాదినీ రూపియైన శ్రీరాధాదేవి కూడా ధ్వనిస్తుంది. ఈ పద్యం పతిస్తే భాగవతమంతా చదివిన ఫలం సంప్రాప్తం.

“అహో భాగ్య మహోభాగ్యం
నంద గోప ప్రతాకసామ్
యస్మిన్త్రం పరమానందం
ప్రార్థం బ్రహ్మ సనాతనమ్”

“అహో! గోకులవాసుల కేమి భాగ్యం! ఏమి భాగ్యం. పరిపూర్ణానందమయ సనాతన శ్రీకృష్ణ బ్రహ్మతత్త్వం మిత్రుడుగా సన్నిహితుడై వరసలు కలుపుకొనే బాంధవ్యంతో ఆవిర్భవించాడు”. - శ్రీమద్భాగవతమ్

పుట 12 - గేయం 2

భగవంతు డొక్కడే సార్థకనామధేయుడు. మానవుల పేళ్లు కేవల సంజ్ఞలు. సహస్ర నామాంకున్న వ్యుత్పత్త్యర్థాలు తెలుసుకొని పరించటం సముచితం.

పుట 12 - గేయం 4

“కృష్ణ కృష్ణ హోయోగిన్, త్వ మాద్యః పురుషః పరః
వృత్తావృక్ష మిదం విత్తం, రూపంలే బ్రాహ్మణా విదుః
త్వమేక స్వర్వభూరానాం, దేహో స్వాత్మేంద్రియేశ్వరః
త్వమేవ కారో భగవాన్, విష్ణు రవ్యయ ఈశ్వరః”

“ఈ సమస్తం ఆకర్షించే యోగేశ్వర కృష్ణా! నీవు ప్రకృతి కలితుడవైన పురుషుడవు. వృత్తావృక్షమైన ఈ సమస్త జగత్తు నీ స్వరూపమే. అఖిల భూతప్రాణి శరీరాంతఃకరణేంద్రియాల స్వామివి నీవే! సర్వశక్తిమంతమైన వారల నీవే. సర్వవ్యాపివి. అనశ్వరుడవయిన ఈశ్వరుడవు”.

“కరతి సర్వాపరాధాన్ - కృష్ణః
కృషీర్భూవావ శృట్టః, జాతృ నిర్వులి వాచకః
యయోరైక్యం పరం బ్రహ్మ
కృష్ణ ఇత్యభిధీయతే”

‘కృషి’ అంటే భూ-సత్. సత్ శబ్దం నిత్యతా బోధకం. ‘జా’కార మంటే నిర్వులి, అనందం. రెండు కలిస్తే ‘కృష్ణ’ శబ్దం. అంటే నిత్యానందుడు. ‘కృష్ణుడు’ అంటే నిత్యానంద పరబ్రహ్మ.

పుట 12 - గేయం 5

‘అమ్మ’ అనేది స్త్రీవాచకమే అయినా, ప్రేమగా పురుషవాచకంకు కూడా చేరుస్తాం. ‘వీడేనమ్మ! కృష్ణమ్మ!!’ ‘కృష్ణమ! గోపాలబాబా! కృష్ణమ!’ అనే

జానపదగేయాలు ప్రసిద్ధం. ఆరోచిస్తే 'కృష్ణమాచార్యులు' అనే పేరులోను ఈ శబ్దమంది. కృష్ణ+అమ్మ+ఆచార్యులు > కృష్ణమ్మాచార్యులు > కృష్ణమాచార్యులు. ఇలా చెప్పటం శాస్త్రీయం కాదని వైష్ణవులు 'మా' అంటే లక్ష్మీదేవి అంటారు.

పుట 14 - గేయం 3

నెమలిపింఛం కట్టటానికి కారణం గోపిక చెప్పింది. అది సామాన్యం. దీనికెంతో సంకేతార్థముంది. అంగాంగ సంయోగం లేని రతి, కేవలం మాపులతోనే వున్న ప్రాణి నెమలి. కృష్ణుని దృష్టి అటువంటి ఆనందానుభూతి కలిస్తుంది.

“చేత వెన్నముద్ద వెంగల్చి పూదండ

బంగారు మొలరాడు పట్టుదట్టి;

సందియ లాయెరుల్ సరి ముప్పగజ్జెలు

చిచ్చిక్ష్ణ! నిన్ను చేరి కొలుతు” అనే జానపదం ఈ సందర్భంలో స్మరించదగింది.

పుట 15 - గేయం 1

క్ష్ణ వియోగ సమయంలో శ్రీక్ష్ణునామ సంస్కరణతో శ్రీక్ష్ణునామ జపంతో కాలం గడపవలసి వస్తుందన్నది భవిష్యత్సూచన.

పుట 15 - గేయం 3

శ్రీక్ష్ణు తులాభార వృత్తాంత మీ గేయంలో సూచితం. తనకున్న ఆభరణ భారంతో నాభుణ్ణి తూచాలనుకున్న సత్యభామకు గర్వభంగమౌతుంది. రుక్మిణి భక్తితో సమర్పించిన తులసిదళానికే భగవంతుడు తక్కువ తూగుతాడు.

“ప్రతం పుష్పం ఫలం తోయం

యో మే భక్త్యా ప్రయచ్ఛతి

తదహం భక్త్యహహిత

మచ్చామి ప్రయరాత్మనః” (శ్రీమద్భగవద్గీతా ix-26) అన్న భగవద్వాక్యం విస్మరించరానిది.

పుట 16 - గేయం 2

జానపద ప్రేమికుని ప్రార్థన మిది :

“జొన్న చేనికాడ సాగసుకత్తెను జూచి

నిన్నటాళ నుండి నిద రాదు;

దొన్ని నన్నుగూర్చి దయ సేయు మాధవా!

పొన్నపూలు దెచ్చి పూజసేతు”

పుట 16 - గేయం 3

పారిజాతాపహరణ వృత్తాంత మిక్కడ సూచితం. 'ప్రబుద్ధుడు' అంటే పిల్లవాణ్ణి ఎగతాళిగా అన్నట్లుగానూ, నిజంగానే గొప్ప బుద్ధిమంతుడుగాను గ్రహించవచ్చు. కాసుల పురుషోత్తమకవి ఆంధ్రనాయకశతకంలోని ఇటువంటి ప్రయోగాలు ఆ శతకానికి గొప్పదనం చేకూర్చాయి.

పుట 16 - గేయం 4

"Earth is the chosen place of mightiest souls,

Earth is the heroic spirits' battle field,

The forge where the Archmason shapes his works".

Sri Aurobindo's Savitri, p. 686.

"She made earth her home, for whom heaven was too small" (Ibid).

పుట 17 - గేయం 1

"కస్మూరీ తీలకం లలాటఫలకే, వక్షస్థలే కౌస్తుభమ్

నాస్మాగే నవనూక్తికం, కరతలే వేణుం, కరే కంకణమ్

సర్వాంగే హరివందనం చ కలయన్, కంఠే చ ముక్తామణిమ్

గోపత్రీ పరివేష్టితో విజయతే, గోపాల చూడామణిః"

శ్రీకృష్ణ కర్ణామృత పద్యం ఘంటసాల హృదయగృహంలో విని పరవశిస్తాం.

పుట 17 - గేయం 3

అన్ని వాద్యాల్లో గొప్పది మురళి. ఎందుకంటే అన్ని వాద్యాలు మానవ హస్తస్పర్శ నైపుణ్యం మీద ఆధారపడితే, మురళి వాయుపూరణం మీద ఆధార పడింది. ఆ నైపుణ్యం అతిమానుషుడైన కృష్ణుని కెంతో ఊహించటం కష్టం.

కొండకోనల్లో ఉండి, మురళి వాయించి, గోపికల్ని ఎలా ఆకర్షించి, తన వద్దకు రావించుకొన్నాడో, శ్రీ విశ్వనాథవారి శృంగారవీధి కావ్యంలో 'బ్రహ్మ గీత'మనే శీర్షికలో గల పద్యసప్తకం అత్యీయతామృద గలవి. అతిభాగవతం.

పుట 19 - గేయం 1

'కరారవిందేన పదారవిందమ్

ముఖారవిందే వినివేశయం, తమ్" అనే శ్లోకం ప్రసిద్ధం.

పుట 19 - గేయం 3

'ఆరాధనీయ' అనలం పల్ల 'రాధాదేవి' స్ఫురిస్తుంది. గోపికలతోపాటు, రాధాదేవి కూడా బాలకృష్ణ సందర్శనానికి వచ్చి ఉండవచ్చు.

పుట 19 - గేయం 5

బాల్యంలో చూపుల్లో ప్రేమసముద్రాలు పొంగిందాడు. పెద్దయిన తరువాత కూడా చూపుల్లోనే తర్వాత్యుయారించాడు. యుద్ధరంగంలో అంత సుదీర్ఘంగా గీతోపదేశం చేయటం ముచితమా? అని ఆధునికుల సందేహం. వ్యాసమహర్షి వైఖరీ వాక్కులో అంతగా విస్తృతమైంది - గీత. కృష్ణభగవానుని పశ్యంతీ వాక్కులో ఒక్క చ్ఛణమే పట్టివుండవచ్చు. ఈ శ్లోకార్థం గ్రహించండి :

“ఏతం వటతరోద్మూలం

వృద్ధాః శిష్యాః, గురుర్యువా

గురోస్తు మౌన వ్యాఖ్యానమ్

శిష్యాస్తు ఛిన్న సంశయః”

రాసలీల చూపులతోనే జరిగింది.

పుట 20 - గేయం 2

త్రేతాయుగంలోని మునులే, భగవదాలింగన భాగ్యం కోసం ద్వాపరయుగంలో గోపికలుగా పుట్టారని “అలింగామో వయం రామ!” అన్న వాల్మీకి వాక్యం స్మరణీయం.

పుట 20 - గేయం 3

మన్మథుణ్ణి దహించాడు - శివుడు. ఇది కామదహనం. మల్లీ అవసరానికి బ్రతికించుకొన్నాడు. కాని శ్రీకృష్ణుడు మన్మథుణ్ణి మఢించాడు. రాసలీల కామవిజయంగా శ్రీధరుడు వ్యాఖ్యానించాడు. “భగవతః కామవిజయరూప రాసక్రీడా శ్రవణాదేః కామవిజయమేవ ఫలమాహ”.

పుట 20 - గేయం 4

కాల్యాణుని న్రతాచరణం సూచితం. ఆంధ్రభాగవతం దశమస్కంధం పూర్వభాగంలో 807-810 పద్యార్లో ఈ విషయం ప్రస్తావించబడింది.

పుట 21 - గేయం 1-5 ; పుట 22 - గేయం 1-4

శ్రీ విష్ణు సహస్ర నామార్లో కొన్ని యిందులో పాండుపరచబడ్డాయి.

పుట 22 - గేయం 5 ; పుట 23 - గేయం 1

శ్రీ లలితా సహస్ర నామార్లో కొన్ని పేర్కొనబడ్డాయి. పురుష వాచకాలుగా, అభేదం సూచించటానికి.

పుట 24 - గేయం 1

కొమ్మలంటే స్త్రీలనీ అర్థం. నవచైతన్య ఫలం = నవద్వీపంలో జన్మించిన చైతన్యమహాప్రభువనీ స్ఫురిస్తుంది.

పుట 25 - గేయం 1

“ప్రేమైవ గోప రామాణాం, కామ ఇత్యగమత్ ప్రధామ్” (భక్తిరసామృత సింధువు) అని భక్తిరసామృత సింధువు. (చూ. ప్రేమభక్తి, శ్రీ కుందుర్తి నరసదాసు, పుట 58) “గోపస్త్రీల యొక్క ప్రేమ ‘కామ’మను పేర బరగినది. ఇది రౌకీక కామమని చెప్పడగదు. ప్రజనుందరుల కామము యొక్క ఆశ్రయ స్వరూపము శ్రీకృష్ణభగవానుడగుటచే ఆ కామమును బడ విషయ మనరాదు” ప్రేమభక్తి. “కామోత్కంఠత గోపికల్” (vii-18) అన్న పోతన్నగారి ప్రయోగ సారస్యం పై రీతిగా గ్రహించాలి.

పుట 25 - గేయం 2

శ్రీరాముడు, సుగ్రీవునితోను, విభీషణునితోను స్వకార్యసిద్ధికై మైత్రీ గావించాడు. కాని నల్లవ కుమారులతో గాని, కుచేలునితో గాని, శ్రీకృష్ణుని మైత్రీ నిర్వ్యాజమైంది. అదర్శమైంది.

“మమైవాంశో జీవతోకే జీవభూత స్సనాతనః

మనః షష్ఠాని ఇంద్రియాణి, ప్రకృతిస్థాని కర్షతి” (గీత xv-7)

అనే గీతాశ్లోక మిక్కడ స్మరణీయం. భగవంతుడెంత సనాతనుడో, జీవుడూ అంతే సనాతనుడు. పరమాత్మ తన ఆంశతోనే తానాడుకొంటాడు. ఇదే కథారూపంలోని రాసక్రీడ.

పుట 25 - గేయాలు 3, 4

“మమతన్ మోములు మీది కెత్తుకొని

దోమంధల సారించి, హృ

త్మమణిగ్రంథి గృష్ణ నిల్చి

మురళీగానామృత శ్రేణి, క

ర్ణములం గ్రోలుచు, మేత మాని
గళితానందాశ్వులై, చిలి తో
పములై గోవులు సూచుచున్న
వదిగో! పద్మాక్షి!! వీక్షించితే" (x-790)

"జగదీశంబుల హేళలెక్కి
మురళీ శబ్దామృత స్వందమున్
మిగులన్ వీనులఁ ద్రావి, నేగువడి
నెమ్మిం గృష్ణ రూపమ్ము చి
త్తగమై యుండఁగ నడ్డుపట్టు క్రియ
నేత్రంబుల్ తగన్ మూసి యీ
భగముల్ సొక్కెడిఁ జూచితే
ముని జనాకారంబులన్ గామినీ" (x-791)
ఇటువంటి పద్యా లీ సందర్భంలో మదిలో మెదలుతాయి.

పుట 25 - గేయం 5

శివుడు చేసేది - తాండవం, ఇది ఉద్భటం, రౌద్రరస ప్రధానం. భూదేవి భయంతో కంపిస్తుంది కాని అమ్మ చేసేది రాశ్యం. ఇది మృదులం. దీనితో అమ్మ, భూమాతను రాలిస్తుంది.

రాసలీల శృంగారరస ప్రధానం. భూదేవి ఈ నర్తనానికి పులకితగాత్ర అవుతుంది. రాసలీల గోరోకంలో ఎల్లప్పుడూ జరుగుతుంది. ఇప్పుడు భూమిమీద జరుగనున్నట్లుని గోపికా హృదయస్ఫూర్తి.

ఈ ఆనందభేల దర్శించి, దేవతలు కూడా పరవశించినట్లు భాగవతం సుదీర్ఘ వచనంలో అభివర్ణించింది. (x-1082)

కం. హరిణీ నయనల తోడను
హరి రాసక్రీడ సేయ నంబర వీధిన్
సురనాథులు భార్యలతో
సాలిచి విమానంబు లెక్కి మాచి రిలేహా!

ఇది శిష్టచరితం రాగా ధరణి, గగనమండల సుందరమని పోతనార్చుని అభివర్ణన. ఇది గుర్తింపదగిన కామక్రీడ అని భావించటం దౌర్భాగ్యం.

పుట 27 - గేయం 1

బోధలంటే భగవద్గీత చేసే బోధలు. బ్రతకట మంటే గానుగెద్దులాగా గతానుగతికంగా ధనార్జన యంత్రంగా జీవించటం కాదు. మహత్తరాకాంక్షతో భగవంతుడు తనకు నిర్దేశించిన కార్యమేమిటో తెలుసుకోని, తత్కార్యసీద్ధితై ఉపకరణంలాగా నవనవోన్నేష చైతన్యంతో మనుగడ సాగించటం - 'బ్రతుకు కళ కీలకం' తెలిసికోట మంటే అది. అంటే నరులందరూ నరునిలాగా విజయశ్రీలుగా జీవించాలి.

పుట 27 - గేయం 4

ఇచ్ఛాశక్తి, జ్ఞానశక్తి, క్రియాశక్తి, భగవదారాధకుడిలో పరస్పర దోహదా రులై పెంపొందాలి. ఈ త్రివిధ శక్తుల సంపుటియే శ్రీలలితాదేవి (658). ఆ దేవి పుంరూపమే శ్రీకృష్ణుడు.

“ఇచ్ఛా శిరః ప్రదేశశ్చ, జ్ఞానంచ తదధోగతా

క్రియా పద గతా హ్యస్యాః, ఏవం శక్తీ త్రయం వపుః” ఈ శరీరమే శ్రీచక్రం.

పుట 27 - గేయం 5

కాలిదాస మహాకవి, నాటకం చాక్షుష క్రతువుగా అభివర్ణించాడు. బాలపర మేశ్వర సందర్శనం అటువంటి క్రతువే.

పుట 28 - గేయం 4

గోపికా వితతి యెక్కు మొక్కువోని ఆకాంక్ష లేక తపస్సు పండించటానికే దేవకిదేవి ఆనంద వర్ధనుడు, యశోదానంద వర్ధనుడైనాడు.

పుట 29 - గేయం 1

“అవతరుద్ధదనో బ్రహ్మ

ద్విబాహు రహరో హరిః

అపాలలోచన శృంభుః

భగవాన్ బాదరాయణః” అన్న క్లుప్తద్వైపాయన స్తుతి యీ రీతిగా క్లుప్తపరం కావించబడింది.

పుట 29 - గేయం 2

ధర్మార్థకామమోక్షాలు - చతుర్విధ పురుషార్థాలు. ఇవి అందరూ ఆశించేవి. నిత్యం సకల్పించేవి. కృష్ణావతారం వీటి సాధన కోసమే పరిమితమైంది కాదు. ఇంతకన్న మిన్న అయిన ప్రేమభక్తిని పంచటానికి ఏర్పడ్డది. ఇదే రాగభక్తి.

సంగీతంతో తానార్త్య హృదయుడై గోపికల్ని ఆర్త్యహృదయుల్ని గావించి, తరింపజేసే భక్తి. ఇదే రాసలీల. ఇదే జీవుల పరమార్థం. దీన్ని ఆశించేవారు సామాన్య సంసార వ్యామోహాన్ని అలక్రమించాలి.

ధూర్జటి తన శ్రీరాళహస్తీశ్వర శతకంలో అంటాడు :

“అంతా మిథ్య తలంచి మారిన
నరుల డడ్డా టెరింగిన్ సదా
కాంతల్, పుత్తుల, నర్తముల్
తనువు నిక్కంబందు మోహోర్జవ
ఘాతిజెంది, వరించుగాని
పరమార్థమైన నీయందు వా
చింతాకంఠయు జేత
నిల్చిదు గదా! శ్రీరాళహస్తీశ్వరా!!”

పుట 29 - గేయం 4

“వేణుగానంలోయని గన వేయి కనులు చాలవులే” అన్న త్యాగబ్రహ్మ కృతి నాలకించండి. ఒళ్లంతా కళ్లున్నా ఆ సౌందర్యదాహం తీరదు. ప్రతి ఇంద్రియం భగవదనుభూతికై తపించాలి.

పుట 30 - గేయం 5

చతుర్భుజుడై, శంఖ చక్ర శార్ద గదాదులతో అద్భుతంగా కారాగారంలో కనిపించినా, అవన్ని ఉపసంహరించుకొని మామూలు బాలకుడుగా యశోద ప్రక్కన చేరాడు. కాని ఆ చిహ్నాలు పాదాలలో గోచరించాయి గోపికలకు. “ఏకచక్రే మహాభోగీ, ద్విచక్రే రాజపూజితా” అని సాముద్రికులు సామాన్యంగా అంటూ వుంటారు. ఆసామాన్య బాలకుని కియవంటి వుండడంలో ఆశ్చర్యమే ముంది?

పుట 31 - గేయం 1

గోలోక సందర్శన భాగ్యం లక్ష్మర్ చక్రవర్తికి హరిదాసనే కృష్ణభక్తుని కృప వల్ల కల్గిందని కీ.శే. శ్రీ కుందుర్తి వేంకటనరసయ్య పాకయాజిగారు తమ ‘ప్రేమభక్తి’ అనే పుస్తకంలో (పుటలు 70-80) వివరించారు.

ఇప్పటికీ బృందావనంలో నిత్య రాసలీల జరుగుతుందని నమ్మకం. గోలోకంలోని నిత్యకృష్ణుడే ద్వాపరయుగంలోని లీలాకృష్ణుడు. గోపికలతో రాసలీల లీతనివే.

పుట 31 - గేయం 2

“నమో బ్రహ్మణ్య దేవాయ
గో బ్రాహ్మణ హిరాయ చ
జగద్ధితాయ కృష్ణాయ
గోవిందాయ నమోనమః” భిష్మస్తుతి - మహాభారతం

ఈ శ్లోకం పితృకార్యార్థో కూడా చదవటం గమనార్హం.

పుట 32 - గేయం 4

గోలోకంలోని నిత్యకృష్ణుడు, “ఏకాకినీ నరమతే సద్వితీయమైచ్ఛత్” అన్న శ్రుతివాక్యం ప్రకారం తన ఆనందానుభూతికై రాధాదేవిని సృష్టించుకొన్నాడు. ఆ అష్టాదినీశక్తి ముందుగా భూలోకంలో పుట్టిన తరువాత నిత్యకృష్ణుడు కూడా లీలాకృష్ణుడుగా అవతరిస్తాడు. బ్రహ్మవైవర్తపురాణంలో ఈ విషయం విదితం. చూ. ప్రేమభక్తి, పుట 75

పుట 32 - గేయం 5

‘రాధ’ అని పూర్తిగాకుండా ‘రా’ అని వింటే చాలు :

“రా” శబ్దం కుర్చలస్త్రస్తో దదామిభక్తి ముత్తమామ్

“ధా” శబ్దం కుర్చతః పచ్చాద్వామి శ్రవణ లోభతః. -బ్రహ్మవైవర్తపురాణం

“నోట ‘రా’ అనే శబ్దం వినగానే నే నానందత్రస్తుడనై మిక్కిలి ఉత్తమమైన నా భక్తి ప్రసాదిస్తాను. ‘ధా’ అనే శబ్దం వినగానే నా ప్రీయురాలి నామం పలుకుతున్నాడని వినాలని పరువులు తీస్తాను”.

పుట 32 - గేయం 2

“రాధా. రాసేష్వరీ రమ్య

కృష్ణమంత్రాధి దేవరా

సర్వాద్యా సర్వ వంద్యావ

బృందావన విహారిణీ”

రాధ రాస కథీశ్వరి, అందమైంది. కృష్ణమంత్రాని కథిదేవత. సర్వానికి అదిస్వరూపిణి. అందరిచే వంద్య. బృందావన విహారిణి. (ప్రేమభక్తి పుట 74)

పుట 32 - గేయాలు 3, 4

షట్ చక్రాలతో కూడిన దీ శరీరం. ఈ చక్రాల కాద్యంతాల్లో రెండేసి గ్రంథులుంటాయి. స్వాధిష్ఠాన చక్రంలోవి - బ్రహ్మగ్రంథులు. మణిపూర

చక్రంలోవి - విష్ణుగ్రంథులు. హృదయస్థానంలోవి. అనాహతచక్రానికి చెందినవి రుద్రగ్రంథులు.

శ్రీకృష్ణ దేహ సంస్కర్షచేత గోపికలకు ఈ గ్రంథులు విడివడగా వారి శరీరాలు మహాభావశరీరాలైనా యంటారు.

“శరీరేవ యథాస్థూలం, సూక్ష్మం చ కారణమ్
తదై వాన్యదైహం, జ్ఞేయం భావదేహం ప్రకీర్తితమ్.

కృపాలబ్ధ మిదం దేహం, సహజం జన్మ జన్మని
అథవా సాధనాల్లబ్ధం, వా మహేశ్వరీ.

న సగుణం, నిర్గుణం వా దేహమిదం పరాత్మాకమ్
కృతాపి నహి ద్రష్టవ్యం లోకే బృందావనం వినా.

సంగతం సహ కృష్ణేణ గోపీనాం వరితంద యత్
తన్న కామాధ కామాద్వా భావదేహేన తత్కృతమ్.

స్థూల సూక్ష్మ కారణ దేహం లాగానే భావదేహ మొకటి వుంది. ఇది భగవత్కృపా లబ్ధం. ఆయన కృపచేత జన్మజన్మల్లో లభిస్తుంది. ౧ పార్వతీ! ఇది ఒక్కొక్కప్పుడు సాధన వల్ల కూడా లభిస్తుంది. ఇది కర్మ జన్మమైన సగుణం కాదు. నిర్గుణం కాదు. ఈ పరాత్మక దేహం బృందావనంలో ధృప్తి ఇంతెక్కడా గోచరించదు. శ్రీకృష్ణనితోఁ గలిసి రమించే ఈ దేహం, ప్రాకృతశరీరానికి వరే కామజన్యం కాదు. అకామమూ గాదు. ఇది భావదేహ కృతం. (పేమభక్తి - 83, 84 పుటలు).

రాసలీలా ఘట్టం నిరంతరం పరించి తన్మయులం కాగలిగితే భావదేహం లభించవచ్చు. చైతన్యమహాప్రభువీ భావదేహం పొందారు.

పుట ౩౩ - గేయం 2

“శరద్రద్రాఢిం గానమొనర్చు కృష్ణు సన్నిధికి గోపికలు వచ్చుట” అనే శీరిక క్రింద (x-967) ముక్తపదగ్రస్త శబ్దాలంకారయుతంగా పోతనగారి వచన రచన అతిరుచిరంగా సాగింది.

“ఘన మధుర గీత నినదము

విని వచ్చిన గోపికలను వీక్షించి, నయం

బున మేటి సుగుణి నేర్పరి,

తన వాగ్మేధవము మెఱయఁదగ నిట్లనియెన్ (x-975)

శా. “మేలా మీకు? భయంబు వుట్టదు గదా
 మీ మందుకున్? సింహ శా
 ర్హలానేకపముఖ్యముల్ తిరిగెడున్
 దూరంబు లేతెంతురే?
 యేలా వచ్చితి రీ నిశాసమయం
 దివ్యోట వర్తింతురే?
 చాటుం చాలు లతాంగులార!
 చనుడీ సంప్రీతితో మందుకున్ (x-976)

శా. ... తగువులే యీ సాహసోద్యోగముల్? (x-977)

చ. ఇలువడి సున్న సేసి, హృద
 యేశుల సిగ్గులు వుచ్చి, యత్త మా
 మల నెరియించి, సోదరుల
 మానము సూజలు వుచ్చి, తల్లి దం
 డ్రుల రుచి మాన్చి, బంధులకు
 రోత యొనర్చుచు జారవాంఛన్
 వలనబీ సత్కులాంగనలు
 వత్తురే? లోకులు సూచి మెత్తురే? (977)

చ. సనాతన ధర్మము లాదువారికిన్
 బెనిమిటులన్ భజించుటలు
 పెద్దలు సెప్పుచునుండు రెల్లడన్ (981)

క. ధ్యానా కర్ణన దర్శన
 గానంబుల నా తలంపు గలిగినఁ జాలుం
 బూనెదరు కృతార్థత్వము
 మానవతుల్ చనుడు మరలి మందిరములకున్ (-982)
 ఇలా శ్రీకృష్ణుడు సామాన్యనీతులు వర్ణించి, గోపికలను నిరాకరించటం,
 వారి ఆత్మ సమర్పణ సమగ్రతను పరీక్షించటానికే అయినా, గోపికలకెంతో
 బాధ కల్గించి ఉంటుంది.

పుట 33 - గేయం 3

శ్రీకృష్ణుని జేరిన గోపికలు అర్థించా రీరీతిగా
 “ఏ పాత్తుల నొల్లమో పురుష భూషణ
 దాస్యము లిచ్చి కావవే!” (x-992)

ఇదే దాస్యభక్తి. తక్కిన భక్తుల కిదే పునాది. తక్కిన వాత్సల్య సఖ్య
 మధుర భక్తుల్లో కూడా దాస్యభక్తి ఉంటుంది.

పుట 34 - గేయాలు !-5

ఈ సందర్భంలో మన ఆంధ్రుడే అయిన శ్రీమద్వల్లభాచార్య విరచిత "మధురాష్ట్రం" మనసులో మసలుతుంది. అది చదివేకొద్దీ మధుర భావన, మధుర జీవితం అలవడుతుంది. అందుకే యిక్కడందిస్తున్నా.

"అధరం మధురం, వదనం మధురం
నయనం మధురం, హాసితం మధురం
హృదయం మధురం, గమనం మధురం
మధురాధిపతే రఖిలం మధురం.

వచనం మధురం, చరితం మధురం
వసనం మధురం, వలితం మధురం
చలితం మధురం, భ్రమితం మధురం
మధురాధిపతే రఖిలం మధురం.

వేణుర్మధురో రేణుర్మధురో
పాణీ మధురా, పాదౌ మధురా
నృత్యం మధురం, సభ్యం మధురం
మధురాధిపతే రఖిలం మధురం.

గీతం మధురం, సీతం మధురం
భుక్తం మధురం, సుప్తం మధురం
రూపం మధురం, తిలకం మధురం
మధురాధిపతే రఖిలం మధురం.

కరణం మధురం, తరణం మధురం
హరణం మధురం, స్మరణం మధురం
వమితం మధురం, శమితం మధురం
మధురాధిపతే రఖిలం మధురం.

గుంజా మధురా, మాలా మధురా
యమునా మధురా, వీచీ మధురా
సలిలం మధురం, కమలం మధురం
మధురాధిపతే రఖిలం మధురం.

గోపీ మధురా, లీలా మధురా
యుక్తం మధురం, ముక్తం మధురం
భుక్తం మధురం, దృష్టం మధురం
మధురాధిపతే రఖిలం మధురం.

గోపా మధురా, గావో మధురా
యష్టి ప్రియరా, స్కష్టి ప్రియరా
దళితం మధురం, ఫలితం మధురం
మధురాధిపతే రథిలం మధురం."

పుట 36 - గేయం 4

తజ్జనని లోగిటంగం
రజ్జు పరంపరల గ్రమ్మజన్ సురుగట్టన్
బీజ్జ దిరిగి రాదయ్యె, జ
గజ్జాలము యన్నబీజ్జ గట్టన్ వశమే! (x-385)

పుట 37 - గేయం 3

"వజ్రాదపి కరోరాని, మృదూని కసుమా దపి
లోకోత్తరాణాం వేరాంసి, కోసు విజ్ఞాతు మ్మర్తతి?"

(ఉత్తర రామచరిత - ii ఎ. 7)

వేణునాదా యప్పత్తిలజేసే మృదునైన వ్రేళ్లే గోవర్ధనగిరి నెత్తటం మహా
శృర్యం. ఊరకే ఎత్తటం కాదు, వాసేపు. వ్రజవాసుల్ని, వారి గోగణంతోపాటు
వాని క్రిందకి చేర్చి నిర్భయంగా ఉండమని అభయమివ్వటం ఆ బాలపరమేశ్వ
రుడికే చెల్లింది :

"బాలుం డీతదు, కొండ దొడ్దది
మహాభారంబు స్తేరింపగా
జాలండ్డోయని దీని క్రింద నిలువన్
శంకింపగా బోల దీ
తైలాంభోనిధి ఇంటు సంయుత
ధరావక్రంబు పైవడ్డ నా
తే లల్లాడదు, బంధులార!"

నిలు డీ క్రిందం బ్రమోదంబునన్" (x-920)

ఆర్తురైన భక్తకోటి కంఠకూ పరమేశ్వరుని అభయముద్ర యిది.

పుట 37 - గేయం 4

చాణూర ముష్టికులనే మల్లవీరుల్ని మడియించిన ఘట్టం స్మరింపజేస్తుంది
గేయం.

ఆ సమయంలో పౌరశాంతల విస్మయం సదా సంస్మరణీయం :

“మంచి దుమారం గుసుమ
 మంచు శరీరం దెచ్చి, చెల్లరే!
 మంచిత వజ్రపాదులు
 మహాది కళోరులునైన మల్లరం
 గిండులబెట్టి రాజు
 పెనగిండును జూచును నున్నవాడు, మే
 లించుక లేదు, మానుమన
 డేట్టి దురాత్ముని మున్ను వింటిమే? (x-1350)

పుట 38 - గేయాలు 3, 4

పూతన వృత్తాంతం ఇందులో స్ఫురిస్తుంది : మాయ రాక్షసి కృత్రిమ
 సౌందర్యం, పోతనార్యుడు, మత్తకోకిల మానినీ వృత్తాల్లో అభివర్ణించటం
 గమనార్హం.

“క్రాలు కన్నులు, గుచ్చి చన్నులు,
 గందువొందని చందురుం
 బోలు మోమును, గల్గు లేదను
 బుద్ధి దూఱని కౌను, నే
 రాజమైన పిరుందుఁ బల్లవ
 రాగ పాద కరణములుం
 జాల దొడ్డగు కోప్ప,
 నొప్పగు సర్వమోహనమూర్తిలోన్” (x-213)

“కాంచన కుండల కాంతులు గండ యుగంబునఁ
 గేళ్ళరుకన్ జడపై
 మించిన మల్లెల మేలిమి రావులు మెచ్చి
 మవాళులు మింటను రా
 నంచిత కంకణ హార రుచుల్
 పెలువారగ బైవలు వంచల నిం
 వించుక జారగ నిందు నిఖానన యేగె
 గుమారుని యింటికినై” (x-214)

పుట 38 - గేయం 4

కం. విషధర రిపు గమనునికిని
 విషగళ సమునికి విమల విషశయనునికిన్
 విషభవభవ జనకునికిని
 విషకుచ చను విషము గొనుట విషమే తలచన్? (x-233)

“కిష్కంధీమాలాం కిము కౌస్తుభం వా
పరిష్క్రియాయాం బహుమన్యసే త్వమ్
కిం కాలకూటః కిము వా యశోదాస్తన్యమ్
తవస్యాదు వదప్రభోమే” (తిక్కన - విరాటపర్వావతారిక)

పుట 38 - గేయం 5

అ. నలకూబర మణిగ్రీవులకు నారదు డిచ్చిన శాపవృత్తాంతం స్మరింపవచ్చు:

కం. “కలవాని సుతుల మనుచును
గలకంతుల రోడగూడి కానరు పరులం
గలలోనెనను వీరికి
కల్పకోప్పడగించి బుధులగలుపుట యొప్పున్” (x-396)

వ. అని చింతించి విజ్ఞాన విశారదుండగు నారదుండు నలకూబర మణిగ్రీవులం జూచి మీరలు స్త్రీమదాంధులరు గావున భూలోకంబున నర్జున తరువురై నూఱు దివ్యవర్ణంబు బుండుం డటమీద గోవింద చరణారవింద పరిస్పందంబున (397)

క. ముక్తులరై నారాయణ భక్తులరై పరమ సాధుభావ శ్రీ సం
సక్తులరై సురలోక వ్యక్తుల రయ్యెదరు నాడు వాక్యము కఠనన్ (398)

ఆ. తనదే సంహరింపబడ్డ రాక్షసుల తేజస్సును తనలోనికి స్వీకరించిన దాని కుదాహృతులు :

(i) కం. రోషప్రమోద నిదా
భాషాశన పానగతులఁ బాయక చక్రిన్
రోషరతిఁ జూచియైన వి
శేషునిం గంస్తుడతునిఁ జెందె నరేంద్రా! (x-1376)

(ii) ఉ. ప్రల్లదమేది యిట్లు శిశుపాలుడు
వజ్రహతాద్రితుల్యుడై
త్రెళ్ళుడు వానిదైన పృథుదేహము
వెల్పడి తేజ మంబరం
బెల్ల వెలుంగ వచ్చి పరమేశ్వరు దేహము
సాచ్చె విస్మయో
త్పల్ల విశాలనేత్రులయి భూపతురెల్లరు
జూచుచుండఁగాన్. (భార. సభా. ii-69)

ఈ విషయంలో ధర్మరాజుకు రాజసూయయాగ సందర్భంలో కల్గిన సందేహం, నారదుడు తీర్చిన చైనం, భాగవతం, సప్తమ స్కంధాదిలో కనిపిస్తుంది :

వ. మున్ను ధర్మరాజు సేయు రాజసూయ యాగంబున బాలుండైన శిశుపాలుండు హరిని నిందించి, నిశిత నిర్వృత చక్రధారా దళిత మస్తకుండయి, లేజోరూపంబున వచ్చి, హరిదేహంబు సాచ్చినం జూచి, వెఱగుపడి, ధర్మజుండు సభలోనున్న నారదునిం జూచి యిట్లనియె : (9)

ఆ. “ఎట్టిహరికైన, నేకంతులరున్నెన
వచ్చి చొరగరాని వాసుదేవు
తత్త్వమందుఁజేది ధరణీకు డహితుడై
యెట్లు సాచ్చె మునివరేణ్య! నేడు?” (10)

ఉ. వేనుడు మాధవుండెగడి, విప్రులు దిట్టిన భగ్నుడై తమో
లీనుడు గాడె? తొల్లి మదలిప్పుడు వైద్యుడు పిన్ననాట నుం
డేనియు మాధవున్ విన సహింపడు; భక్తివహింప, డట్టి వాఁ
డేనివిడ ప్రభావమున నీ షరమేశ్వరునందు జూచ్చెనో? (11)

వీరు చైతన్యకులు. “చైరానుబంధనంబునఁ జేరిన చందమున విష్ణుం జిరతర భక్తిం జేరగ రాదని తోచు” (15) నంటాడు నారదుడు.

పుట 39 - గేయం 1

వ.మింట నుండి కంటఁబడి కంటువడఁ గంసున కిట్లనియె : (153)

ఉ. తెంపరివై పొరిం బొరిని
దేవకి విడ్డలఁ జిన్నికుజ్జలం
జంపీతి వంతనైన నుపశాంతి
వహింపక జాలమీద నొ
ప్పింపగ నిస్సీరో! యిదియు
దీరమె? నా సరసన్ జునించి నిన్
జంపెడు వీరు చొక్కదెన
సత్కృతి నొందెడివాడు దుర్మతీ! (154)

క. ఇట్లయిన వెరవనేటికి?
బట్టణముల మందలందుఁ బల్లెల నెల్లం
బుట్టెడి పెరిగెడి శిశువుల
బట్టి వధిందెదము మమ్ముఁగంపు మధీనా! (164)

పుట 39 - గేయం 3

శ్రీ విశ్వనాథదారి అద్భుత భావచిత్రం తలకించండి :

“చిమ్మల దూడ వంక నెగిరిమ్మడి
కోరిక కన్నుదోయిలో
గుమ్మము వద్ద నున్న దదిగో! కను
నీకయి గుమ్మపాల గో
వమ్మ, మ ఊపు త్రాగకయ
యా తన దూడనుగూడ ద్రావనీ
దమ్మ! మఱింకలే, నురుసు
లారక మున్నగు ద్రావఁగవదెన్”

(శృంగారవీధి, ప్రాతస్తవము, పుట ౫౯)

పుట 40 - గేయాలు 1, 2

“షోడశ సహస్ర శ్రీ సంగతుండైన శ్రీకృష్ణుని మహిమను నారదుం డర
యులు” అనే ఘట్టం (x-598-635). ఈ ఘట్టం చదివితే కలిగే ప్రయోజన
మిది :

“అని హరి యిట్లు షోడశ
సహస్ర వధూమణులం బ్రయంబునన్
మనసిజకేళిదేల్చిన
యమానుషలీల సమగ్రభక్తితో
వినినఁ బఠించినం గలుగు
విష్ణు పదాంబుజ భక్తియున్, మహా
ధన పశు పుత్ర మిత్ర
వనిరాముఖ సౌఖ్యములున్ నరేశ్వరా!

(635)

కారణం - పరమేశ్వర మహిమ కిది పరాకాష్ఠ.

“ఒక యింటం గణవాటి రోహిరుడునై
యొక్కింట భుంజునుడై
సకలాత్ముండు, పరుండు,
షోడశ సహస్ర శ్రీ నివాసంబులం
దొక బోటింటను దప్పకుండ
నిజమాయోర్నాపకుడై యుండ న
య్యకలంకున్ వరదున్

మహాపురుషు, బ్రహ్మణ్యున్, నరాజ్ఞాననున్”

(627)

పుట 40 - గేయం 3

మ. “పరులం దిక్షల బంధులన్
 సరులనున్ బాటించుటే ధర్మ ప
 ధ్ధతి యౌనంటివి, దేహభారిణులనున్
 ధర్మజ్ఞ! వింతింపుమా!
 పతి పుర్తాదిక నామముల్ని
 వగుచున్ భాసిల్లు నీయందుఁ ద
 త్తతి పుర్తాదిక వాంఛలన్ సలిపి
 సంభావించు టన్యాయమే? (X-986)

పుట 40 - గేయం 4

నరకాసురుడు చెఱబట్టిన పదాఱువేల రాజకన్యల్ని చెఱవిడిపించి,
 శ్రీకృష్ణుడు సగౌరవంగా ద్వారకానగరానికి జేర్చిన వృత్తాంత మిక్కడ
 సూచితం. శ్రీకృష్ణ ప్రేమామృత మాస్వాదించిన ఆ రాజకన్యలు తమ అదృ
 ష్టాని కబ్బురపడి, నరకాసురుడు తమకు మహోపకారం కావించినందుకు
 సంతోషించారు. అతడు చెఱబట్టకపోతే వారు సాదాసీదా రాజకుమారుల్ని
 పెండ్లియాడేవారేగా!

“పాపపు రక్కసుండు సెఱ
 పట్టె నటంచుఁ దలంతు మెప్పుడున్
 బాపుడె! వాని ధర్మపున
 బద్ధదళాక్షునిఁ గంటి మమ్మ! ము
 న్నీ పురుషోత్తమం గదియ
 నేమి వరంబులు నేసినారమో?
 యీ పరమేష్ఠి పుణ్యుడు గదమ్మ!
 హరిన్ మము గూర్చె నిచ్చటన్” (X-209)

పుట 40 - గేయం 5

రుక్మిణీ కళ్యాణ వృత్తాంత మిందులో సూచితం. సజీవ ప్రేమరేఖ అయిన
 విప్రోత్తమణ్ణి రాయబారిగా పంపింది - రుక్మిణి. ఆమె ప్రేమావేదన అగ్నిద్యో
 తనుడు శ్రీకృష్ణునికి వినిపిస్తుంటే, ప్రేమరేఖ చదువుతున్నట్లే అనిపిస్తుంది.
 చూ. X - 1702-1709.

పుట 41 - గేయం 2

అర్ధభక్తి భాగవతంలో గజేంద్రమోక్షణ ఘట్టంలో సమగ్రంగా పరిపోషితం.
 ఇది శ్రీకృష్ణునికి ప్రత్యక్షంగా సంబంధించింది గాదు.

గోగోపికా సంఘాన్ని కార్పిచ్చు చుట్టుముట్టినపుడు ఆర్తితో వారు శ్రీకృష్ణణ్ణి శరణన్నారు :

మ. “అదె వచ్చెన్ దవవహ్ని

ధూమకణ కీలాభీల దుర్వారమై

యిదె కప్పెన్ మము నెల్లవారి నిట

మీదేలాగు రక్షింపు నీ

పద పద్మంబులు కాని యేమందెలుగ

మో పద్మాక్ష! యో కృష్ణ!! మ్రొ

క్కెద మో రామ! మహాపరాక్రమ!

దవాగ్నిన్ వేగ వారింపవే.

(713)

క. నీ పాదంబులు నమ్మిన

నాపద లెక్కడివి? జనుల కత్యుగ్గ మహా

దీపిత దావ జ్వలనము

పైపడ కుండెడి విధంబు భావించగదే!

(714)

వ. అని ఘోషించు ఘోషజనులం గరుణించి జగదీశ్వరుండగు ననంతం డనంత శక్తియుతుండై గహనంబు నిండిన దావదహనంబు పానంబు సేసిన విజయగానంబు దశదిశల నిగిడె.

ఇలాంటి ఘట్టాలు దశమ స్కంధ మంతా కనిపిస్తాయి. ప్రత్యేకించి ద్రౌపదీ వస్త్రాపహరణ ఘట్టం నిరూపితం గాదు.

భారతంలో ద్రౌపది ఆర్తిని నన్నయ చిన్న వచనంలో పేర్కొన్నాడు : (సభా - 230).

“ఇట్లు జగత్త్రయ విజయ భుజ వీర్య సనాథురైన నాథులు గల్గియు, ననాథయుం బోరె పాంచాలరాజపుత్రి భయార్తయై యార్తజన శరణ్యుండైన జగన్నాథు, జనార్దనుం దలంచుచు...”

ద్రౌపది పైకి శ్రీకృష్ణస్తుతి చేసినట్లు (ఏదు క్లోకాల్లో) వ్యాసభారతంలో ఉన్నా, నన్నయగారందుకో పరిహరించారు. బహుశః కౌరవుల సభలో అట్టి ఆర్తి ప్రకటన మంతగా ఉచితం గాదనుకున్నాడేమో!

ఇక భాగవతంలో కుంతి కావించిన కృష్ణస్తుతిలో ‘దేవతానీక బ్రాహ్మణ గోగణార్తి హరణా!’ (1-167) అన్న సంబోధనలోను; ‘ధార్తరాష్ట్రుండు సముద్ధతిఁ జీర రౌలువంగ ద్రౌపది మానంబు తలకుండ’ (1-155) అని అనేక

ఘట్టాలు స్మరిస్తూ పేర్కొంటుంది.

ఈ క్రింది పద్యంలో కౌరవు రెన్ని అర్చిత్యాలు చేసినా అందులో పరాకాష్ఠ ద్రోపది పరాభవంగా భాగవతోద్ఘాటన (1-148)

శా. పాంచాలీ కబరీ వికరణ

మహాపాప క్షతాయుష్కలం

జంబద్గర్వుల, ధార్తరాష్ట్రుల

ననిం జంపించి గోవిందు డి

ప్రించెన్ రాధ్యము ధర్మపుత్త్రినకు

గలించెన్ మహాభూతి జే

యించెన్ మూడు తురంగ మేధములు

చేవేంద్ర ప్రభావంబునన్.

పుట 41 - గేయం 3

శ్రీకృష్ణుని రాయబారంలో ఆయన రాజకీయ వతురత స్పష్టం. అందులో సామాన్య మానవునిలాగా ఏదో సందేశం వినిపించటం గాదు. సమస్త విధి విధానం తన చేతరోనే ఉన్నట్లుగా ధ్వనింపజేస్తాడు. తిరుపతి వేంకటకవుల ఉద్యోగ విజయ నాటకంలో ఈ ఘట్టం, అట్టలదుగు నున్న వ్యక్తికి కూడా విదితం గావటం విశేషం.

పుట 41 - గేయం 4

సోదరు డెందుకు? సోదరి మనస్సు నెరిగి వాణ్ని భర్తగా చేకూర్చటానికి.

రాజ్యం కోల్పోయిన పాండవులతో కాక, తన్ను స్తుతించే కౌరవులతో విద్యు మందాలన్న బలరాముని ఉబలాటం, డాంబిక ప్రవృత్తి, గర్హనీయం. మాయాబజార్ సినిమాలో ఈ మనఃప్రవృత్తి దర్శనీయం. ఎన్నిసార్లైనా చూడదగింది.

పుట 41 - గేయం 5

“పూజనీయులైన పురుషుల లోపల

నెవ్వడయ్య కృష్ణు డిట్లు లేల

పూజ్యులైనవారి పూజంప న్నొక్క

భీష్ము పనుపు జేసి బేంవెతి? (భా. సభా. ii-11)

అని ప్రశ్నించి, శ్రీకృష్ణ నింద గావించి, శిరచ్ఛేదన మనుభవించిన శిశుపాల వృత్తాంతం స్మరణీయం.

పుట 42 - గేయం 1

“ఓయమ్మ! నీ మూడుదు

మా యిండ్లను బాలురెరుగు మననీడమ్మా!

పోయెద మెక్కడికైనను

మా యన్వల సురభులైన మంజులవాణీ!! (x-329)

అనే పద్యం ఆంధ్రుల కత్యంత హృద్యం.

ఈ సందర్భంలో ఈ రచయిత వ్రాసిన ‘సముత్సాహం’ అనే గేయం చదవండి.

పుట 43 - గేయాలు 2,3

ఇక్కడో కథ, ఎప్పుడో భవాన్ మాసపత్రికలో ప్రచురితం. శ్రీరాముడు జనించినపుడు, దేవతలందరూ అదృశ్యంగా వచ్చి రాముణ్ణి అభినందిస్తున్నారు. కాని చంద్రుని ముఖం మాత్రం మ్లానంగా వుంది. అది గమనించి, శ్రీరాముడు ప్రశ్నిస్తే, నెమ్మదిగా తన మనోవేదన వ్యక్తంచేస్తాడు, చంద్రుడు.

పాపాలు విశేషంగా రాత్రుళ్లు జరుగుతాయి గదా! రాత్రి పుట్టి విశాచర సంహారం చేయవలసిన రాముడు, పగలు ‘పుట్టుట మేమిటి? ఇది వంశకర్తపై చూపిన అభిమానం కాదా? అని ప్రశ్నిస్తాడు, చంద్రుడు. ఇందులోని సారస్వం గ్రహించిన రాముడు, జరిగినదానికి వింటించి, చంద్రుణ్ణి ఓదార్చటానికి, వచ్చే అవతారం రాత్రే జరుగుతుందని అభయమిస్తాడు, శ్రీరాముడు. అయినా చంద్రుడు సంతృప్తుడు గాదు. అప్పుడు శ్రీరాముడు, తన ‘పేరులో’ చంద్రుణ్ణి కూడా కలుపుకోని వ్యవహృతుణ్ణి అవుతాను, సంతృప్తినా అంటే చంద్రుని ముఖం విప్పారినదట. రాముని స్వభావంలోని మార్గవత్వం విదితం చేస్తుందీ కథ.

శ్రీకృష్ణావతారంలో అన్నమాట ప్రకారం పరమేశ్వరుడు, రాత్రిపూట పుట్టి దుష్టసంహారం చేయటం విదితమే.

పుట 43 - గేయం 4

ఇందులో కళాపూర్ణోదయ కావ్యంలోని ఉదంతం ప్రస్తావించబడింది.

నారద తుంబురులు సంగీత సహాధ్యాయులు. ఒకనాడు అక్షిన్నారాయణులు కొలువుండి, ఏకాంతంగా తుంబురుణ్ణి ఫిలిపించి, ఆయన వీణావాదన మాలకించి గొప్పగా సత్కరిస్తారు. ఇందుకు నారదుడు మత్సరిస్తాడు. తన

కంటే తుంబురు డెల్టా ఘనుడో తెలుసుకోవాలని అతని కుటీరానికి వెళ్తాడు నారదుడు. ముంగిలిలో వున్న వీణాతంత్రులు చిరుగాలికి శ్రుతిమనోహరంగా మ్రోగుతుంటే విని, ఆశ్చర్యచకితుడై, తానా రీతిగా శ్రుతి కూడా చేయలేనే అని చింతించి, నారాయణుణ్ణి గూర్చి తపస్సు చేస్తాడు. ఆయన ప్రత్యక్షమై కృష్ణావతారంలో అష్టమహిషులతో పాటు, నారదుణ్ణి వీణాప్రవీణుణ్ణి చేస్తానని మాట యిస్తాడు. ఆ మాట గుర్తుచేయటానికి వచ్చినట్లక్కడ పేర్కొనబడింది.

పింగళిసూరన ఇక్కడో విద్యారహస్యం గుర్తుచేస్తాడు. మన విద్యాప్రదర్శనం అందరికీ, అన్నిచోట్ల ఒకేరీతిగా ఉండకూడదట. వినేవారి స్థాయినిబట్టి అది ప్రదర్శించడం కావాలి. 'ఉత్తముల మహిమ నీటికొంది తామర సుమ్మీ!' అన్న ఆర్థాంతరన్యాసం మరువరానిది.

పుట 44 గేయం 2

అన్ని విద్యలూ భగవంతుని నుండే ప్రభవించినా, మానవాకృతి వహించిన కారణంగా, కాశీలో సాందీపని గురుకులంలో, అన్న, కుచేయిదు (సుదామడు) మున్నగువారితో పాటు శ్రీకృష్ణుడు వేదవేదాంగాది విద్య లభ్యసించాడు.

పోతనగారి పద్యా లాంకిద్దాం :

శా. "ఉచ్చిన్ మానవు లెవ్వరైన

గురు వాక్యేద్యుర్తులై కాని త

త్తుర్వాచంభము సేయబోల రనుచున్

బోధించు చందమునన్

సర్వజ్ఞత్వములో జగదురువులై

సంప్రార్థులై యుండియున్

గుర్వంగీకరణము సేయజని రా

గోవిందుడున్, రాముడున్"

(1407)

వ. చని, మహాచైభవరాశియైన కాశీం జేరి, తత్తీరంబున నవంతీపుర నివాసియు, సకల విద్యావిరాసియునైన సాందీపని యను బుధవర్మనిం గని, యథోచితంబుగా దర్శించి, శుద్ధభావవర్తనంబుల భక్తిసేయుచుండ వారల వలన సంతుష్టుడై

(1408)

శా. వేదశ్రేణియు, నంగకమ్ములు, ధనుర్వేదంబు, తంత్రంబు, మన్వాది వ్యాఖ్యత ధర్మశాస్త్రములు, నుద్యన్యాయమున్, తర్కవిద్యాధర్మత్వము రాజనీతియును, శుద్ధప్రక్రియం జెప్పె, నా భూదేవగణి, రామకృష్ణులరు, సంభూత ప్రమోదంబునన్.

(1409)

పుట 44 - గేయం 4

64 విద్యలు, 64 దినాల్లో పూర్తికాగానే, ప్రభాసతీర్థంలో మునిగి మరణించిన తన కుమారుణ్ణి గురుదక్షిణగా బ్రతికించి యిమ్మని సాందీపని కోరాడు. అప్పుడు రామకృష్ణులు రథారూఢులై సముద్రంలోకి పోయారు. తమ గురు పుత్రుణ్ణి అప్పగించమని సముద్రుణ్ణి అర్థించారు. అతడు యమసదనంలో ఉన్నాడని సముద్రుడు చెప్పాడు. అప్పుడు రామకృష్ణులు యమలోకానికి వెళ్లి శంఖం పూరించారు. యమడు భయపడి బాలకుణ్ణి అప్పగించాడు. సాందీపనికి ఆ బాలకుణ్ణి గురుదక్షిణగా సమర్పించి, గురుఋణం తీర్చుకొంటారు. (1403-1430)

గురువులంటే విప్రవర్యులనే అర్థం గ్రహిస్తే ఇంకో కథ చెప్పకోవచ్చు. ఒకానొక విప్రవర్యుడు తనకు గల్గిన సంతతిని పుట్టిపుట్టుటంతోడే కోర్చోతున్నాడు.

అర్జునుడు ఒకసారి పుట్టిన బిడ్డను రక్షిస్తానని పూనుకొని రక్షించలేక, చనిపోయిన విప్రకుమారునితో పాటు తానూ యమలోకానికి పోతాడు. కాని అక్కడా శిశువు ప్రాణాలు కన్పించవు. అప్పు డర్జునుడు తన అసమర్థతకు బాధపడి, అవమానంతో అగ్నిప్రవేశం చేయటానికి ఉద్యుక్తుడౌతాడు. అప్పుడు శ్రీకృష్ణు డేతెంచి, అర్జునుణ్ణి వారించి, అతణ్ణి తీసుకొని నారాయణుణ్ణి సందర్శిస్తాడు.

నారాయణుడు మందహాసంతో క్రూరరాక్షస సంహారం చేసిన నరనారాయణుల్ని సందర్శించాలని దివ్యమునులు కోరగా, అక్కడికి రప్పించానని, వారి కోర్కె తీరిందని, విప్రకుమారులందరిని బ్రతికించి ఇస్తాడు.

విప్రవర్యు డానందించి శ్రీకృష్ణుణ్ణి సంస్తుతిస్తాడు. (భాగ. x-1281-1320)

పుట 44 - గేయం 5

శ్రీకృష్ణుడు సాందీపని శిష్యుడు. అర్జునునికి గీతోపదేశం కావించిన గురువు. వల్లవకుమారులకు, కువేలుడికి (సుదాముడు) పరమమిత్రుడు. గోపికలకు, అష్టమహిషులకు, పదారువేల రాజకన్యలకు వారివారి మనోభీష్టానుసారం వర్తించిన ప్రణయమూర్తి. ఇంతటి ప్రణయ విరాణ్మూర్తి నాన్యతో దర్శనీయం.

పుట 45 - గేయం 3

"కృష్ణం వందే జగద్గురుమ్" అని 'కృష్ణాష్టకమ్'.

పుట్టినప్పుడు జగత్తుకు చిరునవ్వువాడని అర్థం. పెద్దై జగత్తుకంటకూ గురువై 'గీతాబోధన' చేసి, మానవుడు జీవిత కళాప్రపూర్ణుడు కావాలని ఆశించినవాడు - శ్రీకృష్ణుడు.

ప్రసీద్ధమైన శ్రీకృష్ణార్జున శ్లోకా లాభారంగా ఈ రచయిత ఈ పద్యాలు రచించాడు.

వందన మ్రోజగద్గురువర్య! కృష్ణ!!

“కంస చాఘోర క్రూర రాక్షస వధార్థ
మవతరించితి, వసుదేవు నాత్మజునిగ;
దేవకీదేవి కానంద దీపమగుచు
వందన మ్రోజగద్గురువర్య! కృష్ణ!!

అతని పుష్ప సంకాశ శోభిత శరీర!
హోరనూపుర మణిరుండ లాభిరామ!
రత్నకేయూర బాహు వినూత్న కాంతి!
వందన మ్రోజగద్గురువర్య! కృష్ణ!!

ముద్దమందార సుమగంధ ముదిత హృదయ!
చారు దరహస దివ్య ముఖారవింద!!
బుద్ధిపింఛావరంస! శుభప్రదాయి!!
వందన మ్రోజగద్గురువర్య! కృష్ణ!!

నీల జీమూత సంఘ సన్నిభ శరీర!
పద్మపర్రాయత్నాక్ష! సంపన్నమూర్తి!
యదురులాంబోధి చంద్ర! హృదైక చరిత!!
వందన మ్రోజగద్గురువర్య! కృష్ణ!!

కుటీల కోమల కుంఠల నిటలదేశ!
పూర్ణచంద్ర నిభాన నాక్షరణేశ!
శంఖ చక్ర గదా చార్జు చతురహస్త!
వందన మ్రోజగద్గురువర్య! కృష్ణ!!

రుక్మిణీదేవి రతికేళి రుచిమ దాత్ర!
తులసిదళ దామ సౌందర్య కలిత వక్ష!!
పీత వస్త్రై క ధారణా శీత చిత్త!
వందన మ్రోజగద్గురువర్య! కృష్ణ!!

గోపికా కువర్చంద్య కుంకుమ విలేప
నాంకిత విహార వక్షో విహార హార!
శ్రీనికేత! మ హేచ్ఛాస!! చిద్విలాస!!
వందన మ్రోజగద్గురువర్య! క్షణ!!

రాసలీలా వినోద విభాజమాన
నృత్య విన్యాస చిత్తశోదాత్త సత్త్వ!
వేణుగాన బ్రహ్మనంద వివశలోక!
వందన మ్రోజగద్గురువర్య! క్షణ!!

అద్భుతముగ కారాగారమందు పుట్టి
చోద్యముగ చేరినాపు యశోద సరస్వ;
గోప గోపీ జనాళికి ప్రాపునైతి
వందన మ్రోజగద్గురువర్య! క్షణ!!

బాలకుడు గానె సల్పితి లీల రెన్న!
మట్టువెట్టితి రక్తస గుట్టులన్ని
బాలపరమేశ్వరా! మమ నేల రమ్ము
వందన మ్రోజగద్గురువర్య! క్షణ!!

నీదు చిటికినవ్రేలిపై నిల్చినాపు
గొప్ప గోపరసముకొండ, గొడుగు రీతి
దాన నేర్పడె పో 'గరిధారి' బిరుదు
వందన మ్రోజగద్గురువర్య! క్షణ!!

విషము గ్రక్కెడి పాముపై వేగదూకి
నృత్య మొనరించితివి దాని నెత్తిమీద!
రమ్ము! నర్తింపగా నా శిరమ్ముపైని
వందన మ్రోజగద్గురువర్య! క్షణ!!

(గౌరాంగ - మే, 1995)

పుట 45 - గేయం 5

ఇందునకు, బ్రహ్మకు గర్వభంగమైన రెండు భాగవత వృత్తాంతా ల్లి
గేయంలో సూచితం :

ఇంద్రయాగం చేయాలని వచ్చిన నందాది గోపవృద్ధులతో కృష్ణుడు లోకం కర్మలో పుట్టి, కర్మలో పెరిగి, కర్మలో నశిస్తుంది గదా! ఈ యాగా లనవస రమని మాన్పిస్తాడు. అచలపూజ గావించండి చాలంటాడు. అందు కింద్రుడు కినిసి, గోవిందుని మందలన్నీ కొందల మొందేటట్లు వారి శిలాపృష్టి గురిపించి నానాబీభత్సం చేస్తాడు. అప్పుడార్చితో :

“అక్కట వానదోగి వ్రజ

మాకుల మయ్యే గదయ్య! కృష్ణ! నీ

వెక్కడ నుంటి వింత తడ

వేల సహించితి, నీ పదాజ్ఞముల్

దిక్కుగ నున్న గోపకులు

దీనతనంద భయపహరివై

గ్రక్కున గావ కీట్టునికి

కారుణికోత్తమ! నీకు పాడియే?”

(905)

‘కూయాలింపగదయ్య! గుణరత్న నిధి!!’ అని శిలావర్ష హతులై శరణాగతు లైన ఘోష జనుల్ని రక్షించటాని కుద్యమించి, హరి

“కలగకుడీ! వధుజనులు,

కంపము నందకుడీ వ్రజేశ్వరుల్

తలగకుడీ! కుమారకులు

తక్కినవారలు జాలవానచే

నలగకుడీ! పశువ్రజము

నక్కడ నక్కడ నిల్వనీకుడీ

మెలపున మీకు నీవ్వరుడు

మే లోనగుం గరుణార్ద్ర చిత్తుడై”

(912)

అని, అభయ మిచ్చి, ఎప్పుడో భూమినెత్తిన కిరిలాగా, ఎప్పుడూ తొండంతో పద్మాన్ని పట్టే ఏనుగులాగా గోవర్ధనగిరి నెత్తిపట్టాడు, ఛత్రంలాగా.

పర్వతం ఎక్కడ పడిపోతుందో అని భయపడే వ్రజాని కిరీతిగా కృష్ణుడు ధైర్యం చేశారుస్తాడు :

“బాలుం డీతడు, కొండ దొడది

మహాభారంబు సైరింపగా

జాలం దోయని దీని క్రింద నిలువన్

శంకింపగా బోల దీ

చైలాంభోనీధి మంతునంయుత

ధరావృతంబు వైష్ణవ సా

కే లల్లాడదు, మంతులార!

నీలుడే!! శ్రీదం ప్రమోదంబునన్"

(920)

కొండక్రింద గోపజనులు జనార్దన కరుణా విలోకనోమ్మత వర్ణం చేత అకలి నీరు వట్టుల చొప్పు తెలియక కృష్ణకథా వినోదులైనారు. ఇలా ఏ దహారోత్రాలు గడిచాయి. గిరిభేది విసుగుజెందాడు. వాన ఆగిపోయింది. ఈవధంగా ఈ వృత్తాంతం వల్ల ఇంద్రుని గర్వభంగంతో పాటు గోపజనుల్లో భగవద్విశ్వాసం పెగాడమైనాయి. ఏకక్రియా ద్విర్భరికరీ!

బ్రహ్మ గర్వభంగం : ఇదో విచిత్ర సంఘటన. ఇదే ముందు జతిగీన వృత్తాంతం, అంబుజసంభవుడికి మాయాబాలుని శుంభదృలం ఆలోకించాలనే తలంపు గల్గి గోపత్పాలిని, గోపబాలకుల్ని లంతర్దానం చేస్తాడు. అప్పుడు శ్రీకృష్ణుడే, గోపాలకులు, గోపీకలు సంతోషపడేటట్లు, తానే గోపబాతుక, గోవుల రూపులు ధరించాడు.

"కరముల్ పొదములున్ శరంబు

లవలగ్నంబుల్, ముఖంబుల్ భుజం

తరముల్ ముక్కులు కన్నులున్

శ్రవణముల్ దంతాదులున్ దండకం

పర స్రగ్ధేయ విషాద భూషణ

వయోభాషా గుణోభ్యాన త

త్రరతల్ వీడ్చడకుండ దారై

విభుడా వర్షార్ధ కాకారముల్"

(511)

రూపంబులెల్లనగు చహురూపకు డేటు బొలవల్స రూపంబులతో నేపొధు టేమి నీదగము? రూపింపగ నతని కితర రూపము గలదే?" (512) అతనే ంరలిం చేవాడు, అతనే మరలింపబడేవాడు. తల్లులకు పిల్లలు ఇంతకు పూర్వం ంటే ఎంతో ఆహ్లాదంగా ఉన్నారు. బ్రహ్మ ఆ గోగోపాల రూపంలో ప్రకా ంచే పరమాత్మను జూచి పరమానందభరితుడైనాడు. ఆయన దుడుకుతనం ంయింది. కృతాంజలియై డగ్గుత్తికతో ఏకచిత్తంతో చతుర్ముఖాలతో సంస్తతి ంచించాడు, ఆ శ్రీకృష్ణ పరమాత్మను.

లోకంలో సాకారోపాసన మందాధికారుల కనే యభిప్రాయముంది. కాని హృదేవు డంటాడు :

“.....నీ నిర్గుణశ్రీ విభూతి
 బహిరంగ వీధుల బాజక దిశములై,
 యమలంబులగు నిద్రియముల చేత
 నెట్టకేలకైన నెఱుంగంగనగు గాని
 గుణవిలాసి వగుదు, కొమరు మిగులు
 నీ గుణవంబు నేరరాదెఱుంగంగ
 ఒక్కమితము లేక యుంటు నీవ!”

(553)

ఈవిధంగా బ్రహ్మ లహరికారం గూడా లణగద్రొక్కి, మనుజురూపంలో భూమిమీద ఉన్నా తానే దేవాధి దేవుణ్ణి భావం సుస్థాపితం కావించాడు కృష్ణపరమాత్మ.

పుట 46 - గేయాలు 1, 2

పంచ విధ భక్తిభావార్లో శాంతభక్తి చెందటిది. ఈ భక్తికి సర్వం వాసుదేవమయ మనే భావం ప్రధానం. నిత్యానంద స్వరూపుడైన భగవంతుని గూర్చిన నిరంతర భావన కావాలి. మోక్షం కూడ అపేక్షించకూడదు.

శ్లో. అర్మారామాశ్ర మునయః
 నిర్గంధాఽపురుకమే
 కుర్వం తహైతుకం భక్తిం
 ఇథం భూత గుణో హరిః.

కం. ధీదులు నిరపేక్షులు నా
 త్మారాములునైన మునులు హరిభజనము ని
 ష్కారణమ సేయుచుందురు
 నారాయణు డట్టివాడు నవ్వచరిరా!!

ఈ శాంతభక్తిలో సాన్నిధ్యం లేదు. నిరంతర సేవకు సాన్నిధ్యం కావాలి. తక్కిన దాస్యభక్తిలోను, వాత్సల్య సఖ్యభక్తుల్లోను ఈ సాన్నిధ్యం ఉత్తరోత్తర అధికం. మధురభక్తిలో అది అత్యంతంగా ఉంటుంది. వాత్సల్య, సఖ్య, మధురస భక్తుల్లోను ఉంటుంది.

వాత్సల్యమంటే దాస్యం+వాత్సల్యం.

సఖ్యమంటే దాస్యం+వాత్సల్యం+సఖ్యం.

మధురమంటే దాస్యం+వాత్సల్యం+సఖ్యం+మధురం.

శాంతభక్తిలో ప్రేమఃన్నా సాన్నిధ్యం లేదు. దాస్యంలో ప్రేమ, సాన్నిధ్యాలన్నా వనువు లేదు. భయమెక్కువ. వాత్సల్యంలో ప్రేమ, సాన్నిధ్యం, వనువులున్నా సమానత్వం లేదు. సఖ్యంలో ప్రేమ, వనువు, సమానత్వాలన్నా అత్యంత సాన్నిధ్యమవుండదు. మధురభక్తిలో ప్రేమ, వనువు, సమానత్వం, అత్యంత సాన్నిధ్యం అత్యధికం. అందుకే గోపీకా భక్తి పరావాష్ట. ఈవిధంగా ఈ భక్తిభావా లిత్రోత్తర గరియం. భాగవతంలో ఇవన్నీ రససిద్ధి పొందుతాయి.

పుట 46 - గేయం 3

మనం సంసారంలో ఉండవచ్చు వానీ, సంసారం మనలో ఉండ రా దంటారు, రామకృష్ణపరమహంస. అంటే సంసారంలో ఉంటున్నా, మనస్సు పరమేశ్వరునిపైని నిమగ్నం కావాలి. ఏవిధంగా నంటే, దీనికి జగన్నాథపండిత రాయలవా రో శ్లోకం చెప్పారు; ఉపమానపూర్వకంగా :

“పుంభానుపుంభ విషయేక్షణ తత్పరోపి
బ్రహ్మవరోకన ధియం, న జహోతి యోగీ!
సంగీత రాజ అయ నృత్ర వశంకరోపి
మౌళిస్థ కుంభ పరింక్షణ ధీ నటే”

విషయవాసనా పరంపరలతో కొట్టుమిట్టాడుతున్నా, యోగియైన వాని మనస్సు, బ్రహ్మదర్శనం చేస్తూనే ఉంటుంది. ఏవిధంగా నంటే - నర్తకిలాగా. లయానుకూలంగా, పాటలోని భావం పరిపోషిస్తూ నర్తిస్తున్నా నర్తకి ఏకాగ్ర తంతా నెత్తమీదున్న పాత్ర పడిపోకుండా మాచుకొంటుంది. ఆరీతి నైపుణ్యం సంపాదించాలి, సంసారులు.

రామకృష్ణపరమహంస ఇంకో ఉదాహరణ మిచ్చారు. శ్రీమంతుల యింద్లర్లో దాదులు, పిల్లల పోషణ బాధ్యత వహించి, వారి సేవలో మగ్నులైనా వారి మనస్సులు తమ యింద్లలో మెలిగే తమ సంతతి మీదనే. ఇటువంటిది నిరంతర భక్తి.

త్యాగరాజస్వామి అంటారు : “సంసారులైతే నేమయ్యా! శిఖిపింఛావతంసు డెదుట నుండగ”.

పుట 46 - గేయం 4

అందరి నర్తన భూమిమీద సాగితే, ఈ బాలకుని నర్తన కాలియసర్వపు పడగలమీద సాగింది. ఇందులో కాలియమర్తన కథ సూచితం.

కాళియాహి మడుగు నీరు త్రాగినా, దాని గాలి సోకినా ప్రాణాలం దప్పి. గోపకుమారు లా మడుగునీరు త్రావీ ప్రాణాలు కోల్పోయాడు. అది విని, బాలకృష్ణు డా మడుగులోకి దూకి, చిందరవందర చేసాడు. కాళియఫణి, బాలుణ్ణి కరచి, పడగలతో చుట్టింది. అది గమనించిన గోపకుమారుడు, గోవులు దుఃఖించాయి, నజమంతా కదలివచ్చింది, విషాదంతో.

కృష్ణుడు తన చేను పెంచి, దాని పట్టునుండి తప్పించుకొన్నాడు. ఒక చేత్తో దాని దవడ పట్టి జరజరా త్రిప్పాడు. అమీద దాని పడగలపై కెక్కి నృత్రం చేసాడు. ఆ నర్తన సభ ఎలా రక్తికట్టిందో పోతనార్యుని హృద్యాలిహృద్య పద్యం అంకిద్దాం :

సీ. ఘన యమునానదీ కల్లోల ఘోషంబు

సరస స్వరంగ ఘోషంబు గాగ

సాధు బృందావన చరి వందరీక గా

నంబు గాయక సుగానంబు గాగ

కలహంస సారస కమనీయ మంబు శ

బ్దంబులు రాశ శబ్దములు గాగ

దివి నుండి వీక్షింప దివిజ గంధర్వాది

జనులు సభాసీన జనులు గాగ

పద్మ రాగాది రత్న ప్రభా సమాన

మహిళ కాళియ ఫణి ఫణా మంచపమున

నళిన రోచన విఖ్యాత నాయకుండు

నిత్య నైపుణ్యమున చేర్చి నృత్యమాడె" (నృత్ర మనుట మేలు) (664)

పుట 47 - గేయం 1

64 కళలు : వీటిలో మల్లరాస్త్రం, నాట్యం, యోగం, జారత్వం, దొంగతన మిత్త్యాదులున్నాయి.

"అరువది నాలుగు విద్యలు

అరువది నాలుగు దినంబు అంతని వారల్

నెడవాడుదైన కలమున

నరి నొక్కకనాటి మినికి వేర్చి రిలేశా! (1410)

పుట 47 - గేయం 5

సప్త భువనాలు : భూలోకం, సుతేర్లోకం, స్వర్లోకం, మహర్లోకం, జనో లోకం, తపోలోకం.

సప్త అధోలోకాలు : అతలం, వితలం, సుతలం, తలాతలం, రసాతలం, మహాతలం, పాతాళం.

పుట 48 - గేయం 1

చైతన్య శబ్దం చేత, చైతన్యమహాప్రభువు స్మరణీయుడు.

పుట 48 - గేయం 3

బాలు ఊత వా డంత వాడనటం, దురాశగా భావించవద్దు. గోపికల అశాకోరకా అన్నీ క్రమంగా వికసింస్తువాయి, అంతర్థంగ స్ఫూర్తితో పలికే పలుకులివి.

పుట 49 - గేయం 1

ఉద్ధవునిచేత వేదాంతం చెప్పించటం, అర్జునుడికి గీతాబోధ కావించటం. ప్రేమభక్తి కీబోధలు కర్ణధోరంగా ఉంటాయి.

భగవద్గీత అందరూ అర్థమైనట్లే ఉట్టంకిస్తారు.

విజ్ఞానేశ్వరీయం ఏమంటుంది?

"భూమి నంతటినీ భంగారంతో అలకవచ్చు, సముద్రపు నీటిని మంచినీ తుగా పూర్ణవచ్చు కాని గీత సర్థం చేసుకోలేం".

పుట 49 - గేయం 5

"భూసత్రికిం దివంబునకు పోయెనగంగ, శత్రు సమూహమం భాసకల ప్రయోద కరమై విరిసియె" అని నన్నయభట్టారకుడు శరద్భర్తనం చేస్తాడు. శరత్కాలంలోనే తాసలీల జరుగుతుంది. చరాచర జగత్తును సమ్మోదఫలచే శక్తి గలవాడు శ్రీకృష్ణుడే.

పుట 58 - గేయం 2

"ప్రకృతి వత్ వికృతి" అని పూర్వమీమాంసా సూత్రం. ప్రకృతి సంరక్షణం పెద్ద సమస్య. నాగరకత వృద్ధి అవుతుంటే గాలి, నీరు, వాతావరణం కల్మషమై అనేక అరిష్టాలకు దారితీస్తాయి.

పుట 58 - గేయం 5

బృందావన కృష్ణుడు	-	ప్రకృతి	} రెండూ పరమాత్మే గా
భారత కృష్ణుడు	-	వికృతి	

బృందావనం వీడిన తరువాత, శ్రీకృష్ణుడు ఉద్ధవుని ద్వారా గోపికల వేదాంత సందేశం పంపుతాడు. జీవన దివ్య మాధుర్యానుభవ వైముఖ్య వేదాంతంగా పరిగణిస్తారు - గోపికలు.

“నిగమమే బ్రహ్మమును, నిఖిలాంతరాత్మయని
అగముడని, వాఙ్మన సాతీల రూపుడని
తుద మొదల్ గనరాని, లోపు నంటను రాని
వెదకి కాననురాని, వింత వేర్పనువాని
అగుణు నారాధింప నరవేలి ఉసిరకలు
సుగములను, సగరులును, సుకృతార్థకామములు”

అని ఉద్ధవుడెంత యమృతంబు లోలురుమను
గొనియాడుగాక నిర్గుణు బెత్త సేయుచును
పాలుపడి యోగసముపాసనకు బ్రాహ్మలి
కోలుపడుదుమె మేము, గోపాలు వనమాలి?

(సూరసాగరం లంఘికర్త : మైలవరపు సూర్యనారాయణమూర్తి, 1992, గేయం-96)

పుట 59 - గేయాలు 1, 2

“న వినా విప్ర లంభేణ, శృంగారం పుష్టి మశ్నుతే” అని అలంకారశాస్త్రం సంయోగ శృంగారం, కాలం గడిచేకొద్ది తరిగిపోతుంది. వియోగ శృంగారం కాలం గడిచేకొద్ది చేడెక్కి, వాడితేలుతుంది.

పగడపూలు, వాడిపోయి విశేషంగా వాసిస్తాయి.

పుట 60 - గేయం 3

బాలకృష్ణుని మీద జానపదులు పాడిన పాట రెన్నో ఉన్నాయి. అవన్నీ గోపికల వంటి స్వచ్ఛమైన మనస్సులు కలవారు కట్టినవే. గేయాలు కొన్ని :

చిన్నికృష్ణుడు

చిన్నికృష్ణుడు పుట్టాడు
చిటుపట పుచ్చలు కురిచాయి.

చిన్నికృష్ణుడు నవ్వాడు
తళతళ మెరుపులు మెరిశాయి.

చిన్నికృష్ణుడు నడిచాడు
తప్పట్లు కొట్టింది భూదేవి.

చిన్నికృష్ణుడు అడాడు
అప్పుడే ఆటలు పుట్టాయి.

చిన్నికృష్ణుడు పాడాడు
అప్పుడే పాటలు పుట్టాయి.

ఆటలు, పాటలు చిన్నికృష్ణుని తోనే ఏర్పడ్డాయనటం ఎంత మనోజ్ఞ భావనో!
అయిన ఆడింది ఆట. పాడింది పాట. ఓహో!!

కృష్ణమ్మ

చంకలోని పిల్లవాడు
చల్లనైన పిల్లవాడు
నల్లటి పిల్లవాడు
నవ్వులొక్క పిల్లవాడు
నమ్మరాని పిల్లవాడు

వాడె వాడె వాడె వాడె
వాడె వాడె గోపమ్మా!
వాడేనే! వాడేనే!!
వాడేనే! కృష్ణమ్మ!!

'అమ్మ' స్త్రీవాచకమైనా, అప్యాయార్థంలో పురుషవాచకాల మీద కూడా
చేరుస్తాం. "కిట్టమ్మా! గోపాలబాల కిట్టమ్మా" అనే చెక్కభజన చాలా బాగుం
టుంది.

వీడే నమ్మా! కృష్ణమ్మ!!

వీడే నమ్మా! కృష్ణమ్మ!
వీడే వీడే కృష్ణమ్మ!!

కాళ్ళరు గజ్జెలు చూడండి
మొల్లో గంటలు చూడండి
మెళ్ళో హారం చూడండి
తల్లో పింఠం చూడండి
వీడే నమ్మ కృష్ణమ్మ!
వీడే అల్లరి కృష్ణమ్మ!!

భృమర భేషం చూడండి
 రామర కన్యలు చూడండి
 సుందర జననం చూడండి
 మందహాసం చూడండి

నీదే నడనా కృష్ణమ్మ!

నీదే నీదే కృష్ణమ్మ!!

నీదే నీదే కృష్ణమ్మ!!

నీదే అర్ధర కృష్ణమ్మ!!

పొన్నలు సత్తే కృష్ణమ్మ

సెన్నలు షెత్తే కృష్ణమ్మ

వేణువు మాచే కృష్ణమ్మ

గోవులు కాసే కృష్ణమ్మ

నీదే నీదే కృష్ణమ్మ!

నీదే అర్ధర కృష్ణమ్మ!!

అలికిడి వేణువు నడచండి

అర్ధర కృష్ణని పట్టండి

పట్టండి పట్టండి

పట్టర కృష్ణని విడకండి

కప్పపు తీరగా చూడండి

కాగిలిలో చొరపెట్టండి

నీదే నడనా కృష్ణమ్మ

నీదే నీదే కృష్ణమ్మ

నీదే ముద్దుల కృష్ణమ్మ.

కృష్ణమ్మ కొడుకు

['కృష్ణమ్మ' అంటే కృష్ణని అమ్మ. 'యకోద' అని అనకుండా 'కృష్ణమ్మ' అనడం విచిత్రం]

కృష్ణమ్మ కో విన్నికొడుకు పుట్టాడే!

అ కొడుకు నెత్తుకొందాము రారమ్మ!!

కొడుకంటే కొడుకటే, గాఢాం కూచి!

ముయ్యాలహారమే, ముద్దుల మూటే!!

...కృష్ణమ్మ

రకరకము విదైల్లు మాపుతున్నాడే!

వికవికా పకపకా నపుతున్నాడే!!

...కృష్ణమ్మ

విన్నిచేతులు తట్టి అడుతున్నాడే!

బోసిచ్చులు వెళ్లబోయుచున్నాడే!!

...కృష్ణమ్మ

వల్లన్లు మాపుల్లు వల్లుతున్నాడే!

ఇల్లంత వెన్నెల్లు కాయుచున్నాడే!!

...కృష్ణమ్మ

ఆ కళ్లు, ఆ మొహం, ఆ జుట్టు తీరు!

అచ్చంగ కృష్ణమ్మ పోలికే నమ్మా!!

...కృష్ణమ్మ

పూల బోపీ అల్లి తీసుకూ రండి!

పట్టు జుబ్బా కుట్టి పట్టుకూ రండి!!

...కృష్ణమ్మ

కృష్ణమ్మ పురుడికి ముస్తాబు చేసి!

అందరూ ఎత్తుకొని ముద్దాడుచుము!!

...కృష్ణమ్మ

అందరూ ఈ కొడుకు నెత్తుకో రండి!

ముద్దుల్లు కొల్లగా పెట్టుకో రండి!!

...కృష్ణమ్మ

కొడుకు నెత్తుకోని ముద్దాడు వేళ!

పృథ్వీలాళ్ల ఉచ్చాంగి ఉచ్చాంగి పోపు!!

...కృష్ణమ్మ

ఇవి నిసర్గ మనోహర భక్తిభావాలు. ఇట్టి బెన్నెన్నో!!

పుట 60 - గేయం 2

బాల మనోహర జీవితం అత్యద్భుతమైంది. భావ ప్రధానమైంది. విధిగో కాదీ, జీవితం యాంత్రికమౌతుంది. ఎంతగా మనిషి విదిగినా, అతనిలోని బాల భావన తరగకుండా చూచుకోవాలి. నవ వికసిత కుసుమం లాగా సుకోమలము, సుప్రభాత మారుతం లాగా సుమనోజ్ఞము, సృటికశిల లాగా స్వచ్ఛమూ నయిన బాల్యభావన ఆజీవితం పోషించుకోవాలంటాడు శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస.

పుదుచ్చేరి శ్రీమాత పల్కు లాంకించండి :

"Wh is God, after all!

An eternal child, playing an eternal game in an eternal garden"

పుట 60 - గేయం 4

రాస పంచాధ్యాయిలో శ్రీకృష్ణుడు గోపికలతో జరిపిన రాసలీల 'కామ విజయం'గా పేర్కొనబడింది. దశమ స్కంధానికి ప్రాణమైన రాస పంచాధ్యాయ పరిశీలన 'కామవిజయం' కల్గుతుందని చెప్పబడింది. ఎక్కడైనా కామ ప్రసంగం వల్ల కామం వృద్ధి అవుతుంది గాని విజయం కల్గుతుందా? ఇది పైకి కామప్రసంగమే కానీ, ఇది నిజానికి విషయ సుఖ విరహిత అప్రాకృత గుణాతీత ప్రేమ. (చూ. ప్రేమభక్తి - కులపత శ్రీ కుందుర్తి వేంకటనరసయ్యగారు పుటలు 65, 66).

శ్రీమద్భాగవతంలోని రాస పంచాధ్యాయ ప్రారంభంలో వ్యాఖ్యాత శ్రీధర స్వామివా రిట్లా వ్రాసారు :

"నను విపరీత మిదం. పర దారాది వినోదేన కందర్పు జితత్వ ప్రతీతే మైవం, "యోగమాయా ముపాసితః", "అత్మారామోష్యపీరమత్", "సాక్షాత్ నృనృథ మనృథః", "అత్మ నృప దుద్ధ సారతః" ఇత్యాదిషు స్వాతంత్ర్యాధానాత్. తస్మా ద్రాసక్రిడా విదంబనం కామవిజయ భాషనా యేత్యేవ తత్త్వం కించ శృంగార కథాపదేశేన విషయతో నివృత్తి పరేయం పంచాధ్యాయావృత్తి కరిష్యామః. (శ్రీమద్భాగవతే దశమ స్కంధే, 29 అధ్యాయే భావార్థదీపికా - పుట 306).

32 వ అధ్యాయాంతంలో రాస పంచాధ్యాయ చివర గల 41 వ శ్లోకం

"విక్రేడితం వ్రజ వధూభ రిదంబ విష్ణోః
శ్రద్ధాన్విలోను శృణు యా దను వర్ణయేవ్యః
భక్తేం హరే భగవతి ప్రతిలభ్య కామం
హృద్రోగ మాశ్వుపహిన్ త్యుచిరేణ ధీరః"

దీన్ని వ్యాఖ్యానిస్తూ శ్రీధరస్వామి యిలా అన్నారు :

"భగవతః కామ విజయరూప రాసక్రిడా శ్రవణాదే 'కామవిజయమేవ' ఫ మాహ విక్రేడితమితి. అచిరేణ ధీరస్సన్ హృద్రోగం కామం అశు అపహిన్, పరిత్యజ తీతి".

ఈ విషయం దయతో అందించినవారు బ్రహ్మశ్రీ జొన్నాభట్ల వీరేశ్వ శాస్త్రివర్యులు. "అంతే కానీ 'కామవిజయ' మను మాట మూలము నంద కానరారేడు" అని కూడ శ్రీ శాస్త్రిగారు తెలియజేసారు. వారికి కృతజ్ఞుడు.

పుట 65 - గేయం 1

నామ సంకీర్తన ప్రాశస్త్యం, సందర్భమంతగా ఉన్నా లేకపోయినా, ఐమ్యేర పోతన, తన భాగవతంలో వాటారు :

“బ్రహ్మహర్షానేక పాపాటవుల కగ్ని
 కీలలు, హరినామ కీర్తనములు
 గురు లల్ల కల్పష సూరసర్పములకు
 తేకులు, హరినామ కీర్తనములు
 తడవీయ నొర్య సంరమనంబునకు సూర్య
 కీరణముల్, హరినామ కీర్తనములు
 మధుపాన కిల్బిష మదనాగ సమిలికి
 కేసరుల్, హరినామ కీర్తనములు

మహిల యోగోగ నిర్మ సమాధి విధుల
 నలరు బ్రహ్మాది సురలకు నందరాని
 భూరి నిర్వాణ సామ్రాజ్య భోగ భాగ్య
 వేలనంబులు, హరినామ కీర్తనములు”

(6-118)

ముక్తి కాంక్షకాంత మోహన కృత్యముల్
 గేలిమై హరినామ కీర్తనములు
 సత్యలోకానంద సౌభాగ్య యుక్తముల్
 గేలిమై హరినామ కీర్తనములు
 మహిల నిర్వాణ సామ్రాజ్యాభిషిక్తముల్
 గేలిమై హరినామ కీర్తనములు
 బహుకాల జనిత తపఃఫల సారముల్
 గేలిమై హరినామ కీర్తనములు

పుణ్యమూలంబు లనపాయ పోషకంబు
 లభిమర్తాశ్రంబు లజ్ఞాన హరణ కరము
 లాగ మాంరోషలబ్ధంబు లమృత సేవ
 లార్త శుభములు హరినామ కీర్తనములు.

(6-119)

పాతకుండ, ఇదుడ, బ్రహ్మ ఘోరకుడను
 మాన లోభ మోహ మత్సరుండ
 నాకు నెట్లు దొరకు నారాయణుని దివ్య
 నామ విమల కీర్తనంబు మదికి.

(6-145)

ఒక పర్యాయం నాతడుడు, నారాయణుణ్ణి తన చిరునామా చెప్పమంటే, ఆయన ఇలా చెప్పాడు :

"నాహం వసామి వైకుంఠే

న యోగి హృదయేషు చ

ముక్త్యాత్మః యత్ర గాయత్రి

తత్ర తిష్ఠామి నారదః"

"యత్ర యత్ర లక్ష్మినాథ తీర్తనమ్

తత్ర తత్ర కృతచుష్ట తాంబూలమ్

జాష్టశాస్తి పరిష్కార లోచనమ్

నూతులం నమత ఇచ్ఛాసారథయో" అనే శ్లోకం కూడా యీ సంకీర్తన భక్తి ప్రశస్తిని పాటుతుంది.

చైతన్య మహాభక్తువులు సంకీర్తన భక్తికి ప్రాణం పోశారు. కలికాలంలో జ్ఞానాదులు చేయలేని అంశులకు, మందభాగ్యులకు, దుగ్రహాగ సంకలితులకు శాశ్వత సంకీర్తనమే సులభ తరణోపాయం.

పుట 63 - గేయాలు 3, 4

జ్ఞాంకృష్ణుడు, గోపకుమారులతో వనంలో చల్లు రారగించిన ఘట్టం, ఊర గాయ ముక్కలు, ప్రేళ సంధుల్లో పెట్టుకోని, మధ్యమధ్య సంచుకోటం, తెలుగుదనాన్ని జాగా ప్రతిఢింపించే రసవత్తర ఘట్టం (10-456). వారి ఆటలు తెలుగువారి ఆటలే (457-60). ఆ ఆటల్లో జ్ఞాంకృష్ణుణ్ణి దొంగచేసి, గోపకుమారు లెంత హింసించినా అతడెట్లా సహించాడో చూడండి!!

"నిన్నున్ననైన యోగి విభు

దెన్చని పాదపదాగ వింతయమం

గన్నుల గాన తట్టి హరి

గోగుట తేల్చుచు వెట్టవట్టుమం

దన్నులు గుడ్డుమనో నగుచు

తర్జయి వైచిత్రీ కూడి యాదుమనో

మన్ననసేయు వల్లవ

కుమారుల భాగ్యము లింత యెఱుఁగెనే?

(X-461)

విందులకును బహ్య ముఖా

నందంబై భక్తగణమునకు వైచిత్ర్యమై

మందులకు బాలుడగు హరి

తొందు గలిగి గొల్ల తట్టి పుంజులు గలరే?

(462)

పుట 65 = గేయం 3

జగద్విదిలమైన కువేరోపాఖ్యానం ఇండులో సూచితం.

"మురహారు పీడితే దడుకులు
కర మొచ్చగ శారగించి కౌతుహలియై
మరియును బిడికెడు గొన త
త్కరి ముచ్చదు వట్టై కమల కలకమలమునన్"

(w-1013)

"సాంపాదగ నతనికీ బహు
సంపద లందింప నివిలు జాటును లిక భ
క్షింపగ వలవడు తిజగ
త్తుంపత్కర! కేకవేవ! సర్వార్థహితీ!"

(1014)

"ఇక్కడేయిందు నిజకారణముభోల్లాసంయ కౌతకు నో యేద్రకు చనుదెరి
విన వా డీతనికి ఇంక్రాదులకుల బదయతాని బహువిధరబురైన సరిపద్మశేషంయ
సీద్దేశంబ యేడుగోత్రపలయంస"ని లడుక్కుండొనే ఈరీతిగా చేకూర్చెడు
ప్రీత్యన్లుదు. సంపదల సరిగతి రారేదని కుట్రలు డీరీతిగా తనలో తానిట్లో
లనుకుంటాడు :

"శ్రీనిధి యిట్లు నన్నుపవరించి
ఘనంబుగ విత్తమేమియు
నీని తెరంగు గానబడె
నెన్న దరిదురు సంపదంబుడై
కానక తన్ను చేరిదని కాక
శిరార్తి హరుండు సత్కృపాం
భోనిధి సర్వచన్దు పరి
పూర్ణునిగా నను జేయకుండునే?

(x-1019)

పుట 67 - గేయాలు 3, 4

ఈ రచయిత అనేక సభల్లో వదివే ఈ పద్యాలు కవిసమ్రాట్ విశ్వనాథవారి
శృంగారవీధి లోనివి. ఆ స్ఫూర్తితో యీ గేయం వెలువడి ఉంటుంది.

బ్రహ్మగీతము

వేణువు బ్రహ్మగీతము

వెంబడెన్ స్మృతి తప్పి గోపికా

శ్రేణుల నీ పదం బధిలసిందిరి

గేహములుం చనూజులున్

ప్రాణపరుల్ తదీయ విర
హోగ్నికి నేమయినారో! యెంత పా
షాణుడవో! పురానుగత
సంధులు వ్రయ్యలు సేయ మూధవా!!

దొన దొన జారు బాష్పములు
దోసిట చూని భవత్పదాభిషే
కనియతి వచ్చుచున్న
వ్రజకన్యలు బృందము త్రోవ తప్పిరో
యని మదివైన నెంచవచ్చరా!
తరి చిక్కని గున్నపాలు త్రా
విన చిరుబొడ్డులో కలక
వెట్టదురా! జగదేకసుందరా!!

మధురమురా! మురాసుర
విమర్శన నీదగు ప్రహ్లాదగీతి, నీ
యధరమురా! పురాకృత
మహాసుకృతంబు గడించుకొన్న దీ
శ్లధనవ మేఘల వ్రజ
విరాసిను లంబుధరాకృతిన్ నినున్
ప్రభివితీ శంషరై డిగి
వరింపగ వచ్చిరిరా వ్రజేశ్వరా!

ఇట్లా యీ పద్యా రెంతో హృద్యంగా, అత్యాశ్రయ ధర్మంగల్గి అతిభాగవ
తంగా సాగాయి.

“పరువు పరువున వచ్చి పాదాలపై బడితి”, “ఈ వేణురవము, నా
జీవనాదుల జొచ్చి” వంటి గేయాలు ఇందులోనే ఉన్నాయి చదవండి.

పుట 68 - గేయాలు 1, 2

భక్తుడికి జీవితం మీద విరక్తి, వైరాగ్యం ఉండవు. విరహం భగవత్సేవలో
జీవించాలని ఆతని ఆకాంక్ష. శరీరాన్ని చక్కగా పోషించుకొంటాడు. భగవ
త్ప్రసాదం స్వీకరిస్తూ; సర్వేంద్రియాలు పుష్టిగావించుకొని, భగవత్సేవలో వాటికి
తగిన భాగం చేకూరుస్తాడు. “హృషీకేన హృషీకేశ సేవనం, భక్తిరిత్యుచ్యతే”
అని విష్ణుపురాణం. భాగవతం ఉద్ఘాటించేది ఈ విషయాన్నే ప్రధానంగా :

“నీ షవ్యావళు లొలకించు వెపుయిన్
 నిన్నాదు వాళ్ళంబులన్
 నీ వేరం బనిసేయు హస్తయుగముల్
 నీ మూర్తిపై చూపుయిన్
 నీ పాదంబుల పొంత నైదుగ్గు శిరముల్
 నీ సేవపై విత్తముల్
 నీపై బుద్ధులు చూచు నిమ్ము కరుణన్
 నీరేప ప్రత్యక్షణా!!”

(x-408)

పుట 70 - గేయం 3

జడాయి చేతనాలుగాను, చేతనాలు జడాయిగాను మార్చే మురళీనాద మహిమ నెందరెందరో అభివర్ణించారు.

“చేణునాదం బృందావనాన్ని పరిష్టావితం కావిస్తుంది. ఆకాశానికంటే మేఘాల్ని స్తంభీభూతం చేస్తుంది. స్వర్గలోక గాయకుడైన తంబురుణ్ణి మాటి మాటికి చకితుణ్ణిచేస్తుంది. బ్రహ్మలోకంలోని సనక సనందన సనత్కుమార సనత్కుంజారాది మహామునుల నిర్భీజ సమాధిని భంగిస్తుంది. బ్రహ్మదేవుడికి విస్మయం కలిగిస్తూ ఊర్ధ్వలోకంలో తన విజయపతాకను నిల్పుతుంది. ఆ తరువాత అథోలోకమైన పాతాళానికి పోయి, అచటి బలిచక్రవర్తిని ఓలికిపడ చేస్తుంది. భోగీంద్రుడయిన శేషుణ్ణి సహస్ర ఫణాలతో ఊగింపజేస్తుంది. ఆపైని అఖిల బ్రహ్మాండ కటాహం భేదించి సర్వదిశల్లో వ్యాపిస్తుంది” అనే వర్ణన అత్యద్భుతం. (చూ. ప్రేమభక్తి, పుట - 90, శ్రీ కుందుర్తి వేంకటనరసయ్య)

పుట 74 - గేయం 1

ఉత్తర రామచరిత నాటకములోని ఈ క్రింది శ్లోకం స్మరణీయం :

“రౌకికానాం హి సాధునామ్
 అర్థం వాగనువర్తతే
 ఋషీణాం పునరాద్యానామ్
 వాచ మర్థోఽనుభావతి” (1-3)

రౌకికులగు సాధువులు అర్థం తయచుకోని దానికి తగిన మాట ననువర్తించజేస్తారు. అద్భుతైన రుషులు, అర్థం అనుకోకుండానే మాట్లాడుతారు. అర్థం తరుముకొని వచ్చి ఆపలుకులు నిలుస్తుంది. (ఆపలుకు నిజంగా జరిగి తీరుతుంది.)

అయితే గోపికలు రుషులా? అంటే పూర్వజన్మలో రుషులనే గదా! మన సరిష్టదాయం.

పుట 74 - గేయం 2

పతుర్విధ వాక్కులు : (1) పరా (2) పశ్యంతి (3) మధ్యమా (4) వైఖరి.

"పరావాక్కు ఓందు రూపమున మూలాధార వక్రములో వాయువుచే సరస్కారభూతముగా నుండును. అది స్పంద 'రహితము.

మూలాధార వక్రములోని వాయువు నాభికమలమును జేరి 'పశ్యంతి' అను పోక్కును వెలయించును. ఈ రెండును యోగులకు మాత్రమే అనుభవనీయము.

జ్ఞాన ప్రధానమై, శబ్దబ్రహ్మమని వ్యవహరింపబడు చేతన మిశ్రమగు సౌఖ్యము, మూలాధార ఓందువు నుండి, యిచ్ఛాజన్య సంస్కృత పవన జలనముచే నభివ్యక్తముగ నుండు శబ్దబ్రహ్మమే పరావాక్కు. ఇది యోగులకు సమాధియందు నిర్వికల్పక జ్ఞానగోచరమగును, ఆ పరాశబ్దమే నాభి పర్యంతము పుచ్చు నిచ్ఛా సంస్కృత ప్రాణవాయువుచే నాభిదేశమున నభివ్యక్తమై మనో విషయమై పశ్యంతి యనబడును. ఇది యోగులకు సవికల్పక సమాధిలో జ్ఞానగోచరమగును.

నాభికమలము నుండి హృదయకమలమును జేరిన వాయువు, హృదయ దేశమున నభివ్యక్తమై ముద్ధి విషయమై 'మధ్యమా' యనబడును. ఈ మధ్యమా వాక్కు చెవి మూసికొని విన్నచో నెవరిలో చాకిరి వినబడును..... హృదయకమలము నుండి యా వాయువు మూర్ధమును దాకి వెనుదిరిగి కంఠతాల్యది స్థానములను దాకుటచే వెలువడు వాక్కు వైఖరీవాక్కు. వైఖరీనాదము ధ్వనిరూపమైనది. ఈ వైఖరీ రూపమగు శబ్దమే యందఱకును సామాన్యముగా తెలియు శబ్దము." తెలుగు వ్యాకరణ ఏకాసము - పుటలు 1020, 21; కర్త : అచార్య బొడ్డుపల్లి పురుషోత్తం.